

**Матеріали
Всеукраїнської науково-
практичної конференції
керівників бібліотек**

**Багатовекторність діяльності
сучасної бібліотеки для дітей
у реалізації культурної політики**

**9-11 жовтня 2024 року
м. Львів**

Київ – 2024

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Національна бібліотека України для дітей

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції керівників бібліотек

**Багатовекторність діяльності сучасної бібліотеки для дітей у реалізації
культурної політики**

9-11 жовтня 2024 року

м. Львів

Київ – 2024

УДК 02(477):005.745](06)

Б 14

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко

Укладач Т.М. Кузілова

Редактор О.А. Кадькаленко

Багатовекторність діяльності сучасної бібліотеки для дітей у реалізації культурної політики : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конференції керівників б-к , 9-11 жовт. 2024 р. / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. Т. М. Кузілова ; ред. О. А. Кадькаленко. — Київ : НБУ для дітей, 2024. — 142 с.

Збірник містить доповіді та тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції керівників бібліотек «Багатовекторність діяльності сучасної бібліотеки для дітей у реалізації культурної політики», що проходила 9-11 жовтня 2024 року на базі КЗ Львівської обласної ради «Львівська обласна бібліотека для дітей».

© Національна бібліотека України для дітей

ЗМІСТ

<i>Микола ТОЧИЦЬКИЙ</i>	<i>Вітальне слово учасникам конференції</i>	5
<i>Алла ГОРДІЄНКО</i>	<i>Бібліотека для дітей – простір сповнений можливостей</i>	7
<i>Ольга КОНАСОВА</i>	<i>ЛЕОТЕКА 4.0: технологічність, інноваційність, відкритість, або 5 кроків до бібліотеки майбутнього</i>	18
<i>Лада ОРТИНСЬКА</i>	<i>Діяльність Благодійної міжнародної організації «Рутенія» щодо підтримки українських дітей у Брюсселі</i>	23
<i>Лілія РУСАКОВА</i>	<i>Ефективний PR для бібліотек: інструменти успіху</i>	25
<i>Ірина ГРИЦАК</i>	<i>Кохайтеся чорноброві, та не з москалями: АБІС з відкритим кодом для автоматизації бібліотек</i>	31
<i>Ірина ПІГУРА</i>	<i>Маленькі серця – великі мрії: соціально-психологічна підтримка дітей на шляху до відновлення через гру та книгу</i>	36
Модуль 1: Проектна діяльність – ресурс для успіху бібліотек		
<i>Іванна БАРИЛЮК</i>	<i>Від ідеї до втілення: проектна діяльність бібліотеки</i>	39
<i>Валентина ЧЕРНОУС</i>	<i>Проекти бібліотеки на підтримку української книги під час війни як засіб збереження культурної спадщини</i>	43
<i>Наталія НАЗАРУК</i>	<i>Бібліотека дарує радість: з досвіду реалізації соціокультурного проекту «Читаполіс із галактики Нашекнижжся»</i>	46
<i>Світлана СИЧОВА</i>	<i>Грантова та проектна діяльність Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олеса Гончара</i>	52
Модуль 2: Бібліотека і громада: формула успішної взаємодії у реалізації культурної політики		
<i>Ірина ГОЛЕНКО</i>	<i>Креативні лабораторії у бібліотеці: розвиток творчих здібностей та формування громадянської свідомості дітей</i>	60

Ольга ПРОКОПОВИЧ- ТКАЧЕНКО	Соціокультурні активності та психологічна підтримка користувачів у бібліотеках для дітей Дніпропетровщини	66
Тамара КЛЮЙ	Створення інклюзивного простору для читання: роль дитячої бібліотеки у підтримці ментального здоров'я дітей	73
Ірина ТАЦАКОВИЧ	Бібліотека без кордонів: інтерактивні форми роботи з юними читачами	79
Аліна БІЛА	Бібліотека – платформа для розкриття творчого потенціалу користувачів	82
Ольга КРИЖАНОВСЬКА	Мріяти! Вірити! Діяти! Літня подорож у світ читання	87
Людмила ХІЛУХА	Волинська обласна бібліотека для дітей: трансформація діяльності в сучасних умовах	92
Лариса МОЗГОВА	Формули успіху Житомирської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва у реалізації культурної політики	98
Тетяна ВУДМАСКА	Бібліотека сьогодні: мобільність та простір для кожного	102
Модуль 3: Консолідація заради перемоги та повоєнної відбудови		
Лариса ДАНИЛОВА	Поліфункціональність бібліотеки для дітей у воєнний та повоєнний час	109
Юлія ВАСИЛЕНКО	Сила єдності: бібліотеки Донеччини в дії	112
Наталія НАГОРНА	Попри все: дитячі бібліотеки Сумщини в умовах війни	119
Таїса МАНЖУЛА	Бібліотечне укриття «Вулик» – безпечна територія читання та розваг для дітей	123
Лідія УШАКОВА	Бібліотеки Черкащини на варті дитинства	128
Лариса САВЕНКО	Бібліотека на шляху до Перемоги	135

*Організаторам та учасникам
Всеукраїнської науково-практичної
конференції керівників бібліотек для дітей*

Шановні представники бібліотечної спільноти!

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України вітає всіх із початком роботи Всеукраїнської науково-практичної конференції. Ця конференція щорічно проводиться для керівників бібліотек для дітей, і за доброю традицією вона спрямована на обговорення актуальних проблем, поширення сучасних практик бібліотечного обслуговування дітей, юнацтва та молоді, популяризацію читання та обмін досвідом.

Висловлюємо вдячність організаторам та партнерам цієї конференції – керівництву та колективу Національної бібліотеки України для дітей і Комунального закладу Львівської обласної ради «Львівська обласна бібліотека для дітей». Вони забезпечили всі необхідні комунікаційні та організаційні заходи для об'єднання бібліотечної спільноти навколо важливих питань розвитку молодого покоління через культурний вплив.

Темою цьогорічної конференції обрано: «Багатовекторність діяльності сучасної бібліотеки для дітей у реалізації культурної політики». Сучасні бібліотеки для дітей мають працювати з урахуванням таких основоположних принципів, покладених в основу більшості стратегічних документів державної політики, як людиноцентризм, патріотизм, безбар'єрність, недискримінація, збереження культурного розмаїття та національної пам'яті. Також важливо раціонально використовувати фінансові, матеріальні та людські ресурси для забезпечення безпечних умов та надання якісних культурних послуг.

Бажаємо всім учасникам мужності, стійкості й успіху в продовженні спільної справи – розвитку нашої держави та примноження її культурного й людського потенціалу!

З повагою

Міністр

Микола ТОЧИЦЬКИЙ

*Алла ГОРДІЄНКО, генеральний директор
Національної бібліотеки України для дітей,
кандидат культурології, заслужений
працівник культури України*

Бібліотека для дітей — простір сповнений можливостей

*Бути затребуваними, актуальними, невпинно розвиватися,
вдосконалюватися та трансформуватися...*

Цей перелік можна продовжувати дієсловами, які стали такими звичними для нашої повсякденної діяльності, що покликана не тільки приваблювати читача, але й невпинно доводити суспільству, що книга — це повноцінне дозвілля, яке є рівнозначною складовою культурного відпочинку.

Невпинна активність — це ознака часу, який вимагає промоції для створення практично будь-якого виду взаємодії.

Світ прискорює темпи діяльності у всіх сферах. Особливо це відчутно за останні 10 років, що пролетіли непомітно, але були сповнені подій, переважно буремних. 10 років у нашій країні точиться війна. Ми пережили карантинні обмеження COVID-19, а тепер живемо в умовах повномасштабного російського військового вторгнення. Але життя продовжується, змінюються тренди, світ прогресує у технічних та комунікативних можливостях. І ми продовжуємо працювати.

Мережа

Станом на 01.01.2024 р. в Україні функціонує 621 спеціалізована бібліотека для дітей, у т.ч. 14 з них — для дітей та юнацтва. Це обласні бібліотеки для дітей, міські, селищні та сільські дитячі бібліотеки. За останнє десятиліття, починаючи з 2014 року мережа втрачала заклади. Так ще у 2014 функціонувало 1160 дитячих бібліотек, та за 10 років число діючих закладів зменшилося на 539 одиниць. Тенденція однозначно негативна.

Головні причини зменшення чисельності закладів мережі:

– тимчасова окупація АР Крим, Донецької та Луганської областей у 2014 році внаслідок чого мережа втратила 147 од.,

– окупація частини території Донецької, Запорізької, Херсонської та Луганської областей внаслідок повномасштабного вторгнення 2022 року – 96 од.,

– наслідки проведеної децентралізації, в результаті якої припинили функціонування 296 бібліотек для дітей.

Тобто, протягом десяти років мережа спеціалізованих бібліотек зменшилася на 46%

Станом на 01.01.2024 р.

Повністю зруйновано 9 бібліотек:

У Донецькій обл. – 4

У Запорізькій обл. – 1

У Харківській обл. – 3

У Херсонській обл. – 1

Частково пошкоджені 59 бібліотек:

У Дніпропетровській обл. – 1

У Донецькій обл. – 22

У Запорізькій обл. – 2

У Київській обл. – 3

У Миколаївській обл. – 9

У Сумській обл. – 2

У Харківській обл. – 14

У Херсонській обл. – 5

У Черкаській обл. – 1

На жаль, ми розуміємо, що процес знищення бібліотек триває, і списки зруйнованих можуть розширюватися далі, як і списки бібліотек, що скорочуються внаслідок оптимізації.

Між тим, коли бібліотечна спільнота виступає за накладення мораторію на закриття бібліотечних закладів, чимало людей, у т.ч. і урядовців,

починають порівнювати кількість бібліотек в Україні та за кордоном, поширюючи хибну думку про надлишок вітчизняних бібліотечних закладів. Дійсно, ми маємо статистику, що на 01.01.24 загальна кількість публічних бібліотек становить майже 13 тисяч. Але, якщо уважно вивчити склад цих 13 тисяч, то власне бібліотек налічується лише 28% від цієї цифри, тобто 3658 закладів. Усі інші – це або відокремлені структурні підрозділи-філії – 7865 закладів (61%), або структурні підрозділи інших закладів культури – 918 закладів (7%), або ж публічно-шкільні бібліотеки 200 закладів (1,5%) і філії публічно-шкільних бібліотек – 267 закладів (2%). Тож фактично бібліотечними закладами в Україні можуть вважатися лише 28% бібліотек, і лише близько ста з них є юридичними особами. З огляду на таку статистику облік бібліотечних закладів в Україні дуже потребує реформування.

Ми не можемо поки нічого вдіяти з бібліотеками, які опинилися під тимчасовою окупацією. Тільки вірити у наші збройні сили та допомагати їм. Але бібліотеки на підконтрольних територіях можна і треба зберегти. Досвід і практика доводять, що найкращий захист, який може забезпечити собі бібліотека – це бути затребуваною суспільством, а для цього потрібно проявляти активність у громаді, безперервно нагадувати про себе в інфопросторі і виходити за межі своєї інформаційної бульбашки, залучаючи якомога більшу аудиторію. Бібліотеку, яка на слуху та на виду в усіх соцмережах, активна і корисна для своїх користувачів не тільки як книгозбірня, а й осередок культурних та психологічних послуг, волонтерський центр, ніколи не сприйматимуть у суспільстві як тягар для платників податків чи рудиментарний елемент культури.

Всеукраїнські конкурси

У свою чергу Національна бібліотека для дітей додатково стимулює дитячі бібліотеки до активізації тих чи інших актуальних напрямів, ініціюючи та організовуючи тематичні всеукраїнські конкурси читання та дитячої творчості, а також всеукраїнські фахові конкурси.

За останні 10 років маємо таку динаміку кількості всеукраїнських конкурсів, організованих НБУ для дітей:

2014 р. – 2 дитячих
2015 р. – 1 фаховий + 2 дитячих
2016 р. – 2 дитячих
2017 р. – 1 фаховий + 2 дитячих
2018 р. – 3 дитячих
2019 р. – 1 фаховий + 3 дитячих
2020 р. – 5 дитячих
2021 р. – 1 фаховий + 6 дитячих
2022 р. – 5 дитячих
2023 р. – 1 фаховий + 8 дитячих
2024 р. – 1 фаховий + 9 дитячих

Що стоїть за цими цифрами?

По-перше, за кожним Всеукраїнським конкурсом стоїть робота дитячих бібліотек на місцях, де бібліотекарі організовують стартові тури конкурсу, залучають дітей, працюють з керівниками дитячого читання (батьками, вчителями), що дає глибоке опрацювання теми та додатковий простір для вияву творчості дітей. Кількість читачів, залучених до участі у наших конкурсах:

Всеукраїнський дитячий літературний конкурс «Творчі канікули» – з 2017 р. щорічно, за 8 років (2017–2024) взяли участь 14930 дітей,

Всеукраїнський конкурс «Лідер читання» – з 2018 р. щорічно, за 7 років (2018–2024) взяли участь 134516 дітей,

Всеукраїнський онлайн-конкурс із правового просвітництва «Конституція для всіх: і великих, і малих» – з 2022 р. щорічно, за 3 роки (2022–2024) взяли участь 7054 дітей,

У конкурсах екологічного спрямування – Всеукраїнський конкурс дитячого екомалюнка «Книга і діти. Екологія і світ» (2021 р.),

Всеукраїнський екологічний конкурс дитячого малюнка «Майбутнє планети у наших руках» (2022–2024рр), за 4 роки взяли участь 13767 дітей.

По-друге, підбиття підсумків на місцях та на обласному рівні є стимуляцією до залучення партнерів серед місцевих фахівців того чи іншого напрямку (письменників, художників, екоактивістів тощо), а також взаємодії з місцевою владою, яка теж отримує можливість «додавати плюси у свою карму» перед громадою. Конкурси минають, а партнери залишаються активними до подальшої співпраці.

По-третє, стати переможцем або фіналістом всеукраїнського конкурсу – це престижно для учасників, а чимало з них – це звичайні діти з невеликих населених пунктів, тож такі перемоги є і стимулом для дитини, і гордістю для громади.

Національна бібліотека для дітей забезпечує гідні нагороди переможцям, оскільки кожен всеукраїнський конкурс – це результат співпраці з партнерами, серед яких відомі громадські та благодійні організації, як українські, так і зарубіжні, посольства або уповноважені представництва інших держав, представники бізнесу.

Варто зазначити що, профільний напрям наших партнерів іноді може здаватися далеким від читання, але бібліотека завжди знайде спільну мову та спільні вектори діяльності з тими, хто різними шляхами піклується про майбутнє нашої держави.

А ще кожне нове партнерство з представниками інших галузей, які долучаються до наших проєктів, – це адвокація бібліотек. З нашого досвіду можемо зазначити, що кожен новий партнер вперше потрапивши до бібліотеки отримує неймовірні враження. Мало хто очікує, що бібліотека може бути настільки сучасною, активною затребуваною, хоча, здавалося б, ми живемо у відкритому інформаційному просторі. Натомість ми отримуємо підтримку представників різних галузей, які лобіюють інтереси бібліотеки на всіх рівнях.

Нашими партнерами у всеукраїнських конкурсах за 10 років були:

Посольства: Посольство Киргизької Республіки в Україні, Посольство Литовської Республіки в Україні, Посольство Угорщини в Україні, Посольство Республіки Молдова в Україні, Посольство Азербайджанської республіки в Україні.

Державні установи: Верховна Рада України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Міністерство культури та інформаційної політики України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, Міністерство освіти та науки України, Конституційний суд України, Верховний суд України, Державна екологічна інспекція України, Державна служба України у справах ветеранів та учасників АТО, Державна архівна служба України, Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука, Управління зв'язків з громадськістю Збройних Сил України, Головнокомандувач Збройних Сил України, Національна дитяча бібліотека ім. Іона Крянге (Кишинів, Республіка Молдова).

Національні спілки та комітети: Національна спілка письменників України, Національна спілка художників України, Національна спілка журналістів України, Національна спілка архітекторів України, Українська спілка ветеранів Афганістану (воїнів-інтернаціоналістів), Національний олімпійський комітет України.

Громадські організації: ГО «Українська асоціація працівників бібліотек для дітей», Організація ветеранів України, Громадська організація «Асоціація розвитку суддівського самоврядування України», Громадська організація «Міжнародний жіночий рух «За сімейні цінності», Національна секція Міжнародної ради з дитячої та юнацької книги UA_IBBY, Національна Секція IBBY в Республіці Молдова, Український фонд пошуку «Пам'ять».

Представники бізнесу: Державна Нафтова Компанія Азербайджанської Республіки SOCAR Energy в Україні, ТзОВ «Явір-Інвест.», ТМ KORMIL, ТОВ «АВК КОНФЕКШІНЕРІ», Група Компаній «Молочний Альянс», Акціонерне товариство «Житомирський маслозавод» – компанія «Рудь».

Благодійні організації: БО «Благодійний фонд розвитку Національної бібліотеки України для дітей», БО «Благодійний фонд «Серце до серця», БО «Фонд Миколи Томенка «Рідна країна», БО «Фронт допомоги».

Видавництва: видавництво «Vivat», видавництво «Ранок», видавництво «Авіаз», Національне видавництво дитячої літератури «Веселка».

А також Добровольче формування територіальної громади міста Києва «Мрія» та Служба зв'язків з громадськістю Командування Сил територіальної оборони ЗСУ («ТРО Медіа»).

Бібліотека в соцмережах

Не менш важливою продовжує бути активність бібліотеки у соцмережах.

Навички ведення сторінок у ФБ, інстаграм та Ю-ТУБ мають постійно оновлюватися, оскільки налаштування соцмереж та алгоритми залучення користувачів весь час зазнають змін.

Запуск вірусних публікацій, створення інтерактиву розширюють коло тих, хто стає прихильниками бібліотеки. Нехай це не офіційна статистика, але вагомий показник якості роботи та актуалізації її напрямів – кількість підписників, вподобайок, поширень та коментарів.

На сьогодні сторінка НБУ для дітей у Фейсбук має 20 тисяч читачів (у 2014 році їх було лише 800), і кількість їх невинно збільшується щодня. Це відбивається і на реакціях до дописів.

Так, наприклад, наша публікація – книгопорадник до ювілею Платона Воронька набрала 17 тис. вподобайок та 2,8 тис. поширень і має охоплення аудиторії в понад 1,1 млн користувачів.

У пригоді бібліотекарям стає і нейромережа, як інструмент для популяризації читання

На каналі Ю-ТУБ, де у бібліотеки понад 4 тис. підписників, 68 265 переглядів отримало відео «Садок вишневий коло хати»: Т. Шевченко оживає завдяки штучному інтелекту! (Вірш Т. Шевченка зі збірнику 1939

року з малюнками української художниці Любові Джолос). Анімація на основі стародавнього малюнка розроблена штучним інтелектом нейромережі.

Дещо менше – 51 446 переглядів – отримало відео «Тече вода з-під явора», де аналогічно вірш Тараса Шевченка оживає завдяки штучному інтелекту. Пісня на вірш Шевченка зі збірника 1939 року з ілюстраціями Любові Джолос також була анімована за допомогою нейромережі нашими працівниками. Ми вважаємо це дуже достойним результатом!

Але... Як і все у цьому світі, бібліотека потребує ресурсів. І у першу чергу – це фонди та матеріально-технічна база.

Фонди

За 10 років сукупний фонд бібліотек для дітей зменшився більш ніж у 2 рази (з 33,4 млн у 2013 році до 14,9 млн у 2022 році) за рахунок скорочення мережі та великих обсягів списання.

З цих 14,9 млн примірників 40% становили російськомовні видання.

У 2022 році через повномасштабну війну поповнення фондів бібліотек, які перебували на підконтрольній Україні території, суттєво зменшилося – у 2022 році до бібліотек для дітей надійшло лише 168,94 тис. документів (у 2021 році – 510 тис. прим.) Найбільше поповнилися фонди бібліотек для дітей Житомирської (33,00 тис. прим.), Львівської (24,45 тис. прим.) та Київської (23,39 тис. прим.) областей.

Бібліотеки для дітей провели велику роботу з актуалізації фондів. Так, у 2022 році з фондів бібліотек для дітей вибуло 1 497,78 тис. документів (майже у вісім разів більше, ніж надійшло). 64 % видань, що вибули, – російськомовні. Значну кількість книг вилучено з фондів бібліотек для дітей Дніпропетровської (104,09 тис. прим., із них рос. мовою – 73,42 тис.), Житомирської (283,57 тис. прим., із них рос. мовою – 198,30 тис.), Львівської (98,36 тис. прим., із них 53,73 рос. мовою) областей.

Завдяки проведеній роботі з очищення фондів значно збільшилися обсяги україномовних видань бібліотек для дітей. Так, якщо на початок 2020

року вони становили 54,8 відсотки від загального обсягу фондів, то наприкінці 2022 року – понад 60 відсотків.

Це позитивна динаміка, але значна частина з цих 60% – це література 80-90-х років, яка є україномовною, але вже не користується популярністю у сьогоденішнього юного читача, оскільки не відповідає запитам. Та й класика української літератури для дітей, і взагалі класика дитячої літератури потребує перевидання у сучасному форматі, тож дитячим бібліотекам необхідний більш потужний темп наповнення фондів – дитинство минає швидко. А кожний рік дитячого віку потребує своєї літератури і не чекатиме, доки скінчиться війна.

Для того, щоб діти вчасно отримували якісну літературу відповідно до віку необхідна більш щільна співпраця бібліотек (які знають фактичний стан речей з незадоволеного читацького попиту), видавництва та держави.

І не тільки державними програмами слід «замоцувати» ці прогалини, але й місцеві керівники мають розуміти необхідність поповнення фондів бібліотек.

Матеріально-технічна база

Не менш важливим є питання матеріально технічного забезпечення бібліотек. На жаль, надто мало прикладів маємо, коли бібліотека справді забезпечена усім – і ремонт зроблено, і необхідною технікою наповнено. Частіше зустрічаються варіанти «зробити хоч щось» – або оновити ремонт, або закупити, наприклад, комп'ютери чи принтери. Зрозуміло, що з огляду на обставини, будь-які зрушення – це вже позитив, але варто доводити до керівництва місцевих громад, що тільки комплексне наповнення бібліотеки: ремонт, фонд, техніка допоможе нашим креативним і самовідданим бібліотекарям створити справді сучасну привабливу для користувача бібліотеку.

І одним з реальних шляхів покращення матеріально-технічної бази бібліотек є участь у грантових програмах, особливо – міжнародних.

Зважаючи на те, що більшість бібліотек не є юридичними особами, саме місцева влада може забезпечити організацію подання грантових заявок.

Так, завдяки Міжнародній співпраці Національна бібліотека України для дітей протягом останнього року отримала від Національної бібліотеки Німеччини:

- Коробки для зберігання архівних документів – 500 од. ($\approx$ 285 тис. грн);
- Зарядні станції BLUETTI AC200MAX – 6 од. (288 тис. грн);
- Осушувач повітря BRUNE Luftentfeuchter Dehumid HP 25 – 1 од. (55 тис. грн);
- Проекційний сканер документів формату A3 Fujitsu sv 600 (53 тис. грн);
- Вогнетривкі шафи-сейфи – 4 од. (136020,00 грн).

Завдяки реалізації проекту «Затишний світ дитинства», підтриманому Каналом МН4U (Психічне здоров'я для України), що впроваджується за підтримки Швейцарії на суму 269141,00 грн, створено новий простір психологічного розвантаження для дітей, закуплено кондиціонери, крісла-груші, стіл-пісочницю, сухий басейн, зроблено косметичний ремонт приміщення.

Завдяки підтримці Фондації АЛІФ (Міжнародного альянсу захисту культурної спадщини в зоні конфліктів) ALIPH Foundation Бібліотека отримала 4 вантажні візки для переміщення фондів, 6 вогнетривких шаф-сейфів та 180 метрів прозорої ударотривкої плівки для захисту вікон на суму 639278 грн.

Хочу додати, що шляхи до міжнародного партнерства для бібліотек зараз відкриті, як ніколи раніше. Представництва інших країн досить охоче йдуть на співпрацю адже бібліотека навіть за назвою своєю – це беззаперечне місце культурного надбання, а отже – привабливе для співпраці. А це означає практичні речі, які набувають важливого значення. І найголовніше – промоція України. Не зважаючи на те, що світ вже третій рік, як нарешті

осягає ідентифікацію України як окремої незалежної країни, багато деталей все одно залишаються поза розумінням іноземних громадян. Саме через отакі гуманітарні місточки, через живе спілкування – як краплею в море, як піщинкою до пустелі – ми маємо змінювати бачення світу про нас, знайомлячи ближче з неймовірним, різноманітним і достойним світом українців.

IBBY

З початком повномасштабного вторгнення національна секція IBBY проводила активну діяльність щодо виключення з членів організації російської секції. За підтримки секцій – наших активних прихильників – з огляду на ситуацію, що склалася в Україні та світі, ми добилися зняття з керівних посад організації членів російської секції та перегляду Статуту організації, який фактично не змінювався десятиріччями. Питання напружене, дипломатично непросте, вимагає поступових кроків.

А цього року наприкінці серпня на початку вересня Українська секція IBBY вперше взяла участь у Всесвітньому Конгресі IBBY. Серед 65 країн, які делегували своїх учасників на Конгрес (на сьогодні IBBY налічує 85 країн-членів), Українська секція активно лобіювала інтереси читачів-дітей нашої країни. Попри переважну підтримку, яку прямо чи опосередковано висловлювали зарубіжні секції щодо війни в Україні упродовж останніх двох років, саме спілкування наживо та потужна презентація роботи дитячих бібліотек в умовах військової агресії рф змусила багатьох по-новому усвідомити те, що насправді відбувається в Україні, зокрема те, в яких умовах сьогодні перебувають українські діти.

Зараз кожен із нас на своєму місці робить усе можливе, щоб надавати високий рівень послуг. Культура завжди на вістрі подій, особливо тих, що змінюють історію. Тож активність наша не тільки не зменшується, але навпаки виходить за межі довоєнних норм, щоб об'єднувати, підтримувати і надихати наших громадян на шляху до Перемоги!

*Ольга КОНАСОВА, директор КЗ Львівської
обласної ради «Львівська обласна бібліотека для
дітей»*

ЛЕОТЕКА 4.0: технологічність, інноваційність, відкритість, або 5 кроків до бібліотеки майбутнього

Львівська обласна бібліотека для дітей є одним із провідних осередків інновацій серед бібліотек України. Завдяки прогресивним підходам до розвитку установи бібліотека перетворилася на сучасний інформаційний, культурний, освітній, дозвілєвий центр, який не тільки зберігає традиції, але й активно інтегрує новітні технології та інноваційні рішення в свою роботу.

За останній рік бібліотека активно розвивала п'ять напрямів своєї діяльності: інноваційність, читання, неформальна освіта, сервіс, фандрейзинг.

Інноваційність. На початку 2024 року Львівська обласна бібліотека для дітей вдруге стала володаркою престижної бібліотечної премії EIFL (Electronic Information for Libraries). Це своєрідний бібліотечний Оскар і ЛЕОТЕКА – вдруге на червоній доріжці! Премію ми отримали за проєкт інформаційно-психологічної безпеки для дітей та підлітків «П'ята стихія», який минулого року здійснювався за підтримки відділу преси освіти та культури Посольства США в Україні у партнерстві з Українською бібліотечною асоціацією/Ukrainian Library Association. Проєкт націлений на подолання інформаційної нерівності, виховання інформаційної грамотності і критичного мислення у дітей та підлітків, які вимушено переїхали до Львова внаслідок війни та працював за наступними напрямками: мовні курси (українська, англійська), заняття з програмування та Soft Skills, групові тренінги та індивідуальні заняття з психологом. Проведено низку вебінарів для бібліотекарів щодо роботи з підлітками ВПО. Проєкт продовжується, а отримана премія витрачена на впровадження наступних інноваційних послуг, аби Леотека завжди була в тренді!

Проведення великої кількості заходів призвело до накопичення бази методичних розробок, сценаріїв і матеріалів. Аби систематизувати ці матеріали та зробити їх доступними для колег з інших бібліотек, ми створили спеціалізований сайт «Парк інновацій для бібліотекарів. ЛЕОТЕКА 4.0». Він включає в себе корисні ресурси та напрацювання, якими можуть абсолютно безкоштовно користуватися бібліотекарі як Львівської області так і всієї України. Детально переглянути ресурс можна за посиланням <https://metod.lodb.org.ua/>. Розділи цього ресурсу охоплюють різні сторони діяльності сучасного бібліотекаря.

Так, розділ «III: Школа інновацій для бібліотекарів» відкриває двері до нових знань, де технології та креативність йдуть пліч-о-пліч. Ми пропонуємо низку тренінгів, які відкриють нові горизонти в бібліотечній справі та допоможуть опанувати інноваційні навички для надання якісних та сучасних послуг користувачам.

Бібліотекарі можуть замовити у фахівців Леотеки тренінги, консультації чи воркшопи з таких тем:

- Проектний менеджмент
- Сервіс в бібліотеці
- Популяризація читання через IT
- Створення віртуальних виставок
- Медіаграмотність: практичні навички
- Сучасний гурток у сучасній бібліотеці
- Фандрейзинг у бібліотеці
- Штучний інтелект на допомогу бібліотекарю та інші. Детальніше на

Для замовлення потрібно заповнити реєстраційну форму чи написати консультанту, адреса якого вказана на сайті.

Ще один новий сервіс – «Бібліотечний калькулятор» – зручний інструмент для тих, хто любить та вміє рахувати гроші. Цей застосунок буде

корисним бібліотечним фахівцям в адвокаційній діяльності.

Всі звикли, що більшість послуг в бібліотеці безкоштовні. А ось скільки насправді вони коштують і скільки користувачі змушені були б заплатити в комерційних установах за книги, майстер-класи та інші активності, можна дізнатися завдяки нашому сервісу.

<https://lodb.org.ua/kalkulyator>

Розділ *STREAM-бібліотека* – це своєрідний ресурсний центр, де можна знайти розробки повноцінних навчальних курсів з програмування, швидкочитання, підготовки до школи, робототехніки. Готові сценарії проведення Шкіл цифрової творчості, STREAM-майстерок та інші готові для впровадження у роботу інструменти і матеріали знаходяться за посиланням:

<https://metod.lodb.org.ua/steam-book/>

Читання. Як можна «оживити» книжкові виставки та зробити їх більш привабливими для сучасних дітей? Цю проблему допомагає вирішувати проєкт «Жива обкладинка» <https://metod.lodb.org.ua/zhyva-obkladynka/>, який набирає великої популярності серед дітей. Анімовані обкладинки надають книгам нового виміру, стимулюють інтерес дітей до читання та сприяють розвитку їхньої уяви. Крім того, цей проєкт є прекрасним інструментом для інтеграції сучасних технологій у традиційний бібліотечний досвід.

- *Як це працює?* Спеціальний мобільний додаток сканує обкладинку і оживляє зображення.
- *Що для цього потрібно?* Завантажити додаток «Artivive» з Google
- Відкрити додаток на телефоні та навести на обкладинку
- Спостерігати, як малюнок почне оживати
- *Чому ми це робимо?* Анімовані обкладинки привертають увагу дітей, роблять книги більш привабливими та інтерактивними.

Бібліотека позиціонує себе як центр неформальної освіти. Ми працюємо як навчальний центр, об'єднання за інтересами (гуртки, клуби)

мейкерський простір та забезпечуємо безкоштовною позашкільною освітою та корисним дозвіллям відвідувачів бібліотеки.

Навчальний центр пропонує такі заняття і курси:

- Комп'ютерна грамотність
- Програмування Code Club Ua
- Медіаграмотність
- Ментальна арифметика
- Підготовка до школи
- Швидкочитання
- Майнкрафт + література
- Майнкрафт + англійська
- Школа цифрової творчості
- IT-лекторій

А найбільш популярні гуртки – клуб настільних ігор «Леопузики» (розвиваючі заняття для дітей від 1 до 3 років), студія дитячої ілюстрації «Мальована книга» та літературна студія «Джерельце».

Мейкерський простір пропонує участь у Клубі винахідника, заняття з 3D-модельювання та друк на 3D-принтері, вишивання у майстерні «Муліне» та різноманітні STEAM майстерки.

Сервіс. Львівська обласна бібліотека для дітей працює 7 днів на тиждень, а забрати замовлені книги чи принести прочитані можна цілодобово. Для цього діє послуга «Нічний абонемент», а при вході в бібліотеку стоїть книжковий бокс, в якому завжди можна залишити прочитані книги. Щоб стати ще ближчими та кориснішими для наших читачів, ми придбали доступ до електронної бібліотеки «Бібліоексперт» – платформи, яка дозволяє надати читачам доступ до електронних книг. Це мобільний додаток, яким можуть користуватися тільки читачі нашої бібліотеки. Книги посортовані по категоріям, видаються на 2 тижні для читання, і бібліотекар як адміністратор має можливість реєструвати

користувачів на платформі, здійснювати замовлення нових книг, контролювати весь процес роботи даного ресурсу.

Оскільки коштів на придбання книг та розвиток бібліотеки виділяється недостатньо, а з початком повномасштабної війни вони взагалі відсутні, ми вважаємо, що активний фандрейзинг – єдиний спосіб забезпечити повноцінну роботу бібліотеки і поповнення її фонду. Від початку 2024 року завдяки грантам, спонсорам, роботі з благодійними організаціями, донорській підтримці та платним послугам до бібліотеки вдалося залучити додаткових коштів, обладнання і матеріалів на 1 200 000 грн. А це 1300 нових книг, оновлений комп'ютерний парк для працівників і користувачів бібліотеки, потужна зарядна станція, меблі, телевізійна панель та навіть зовнішня реклама бібліотеки (сітілайт) у місті.

Львівська обласна бібліотека для дітей продовжує активно розвиватися, дивувати та надихати. Не зупиняємося на досягнутому, впевнені, що у найближчому майбутньому бібліотека стане більш сучасним, інтерактивним та доступним простором для усіх, хто прагне знань та саморозвитку. Бути бібліотекою майбутнього вже сьогодні – таку амбітну мету поставив собі колектив Леотеки. І ця мета досяжна!

Лада ОРТИНСЬКА, засновник Благодійної
міжнародної організації «Рутенія»

Діяльність Благодійної міжнародної організації «Рутенія» щодо підтримки українських дітей у Брюсселі

РУТЕНІЯ – Міжнародна благодійна організація ruthenia.be

Міжнародна благодійна організація «РУТЕНІЯ» базується в Бельгії та має на меті просвітництво і поширення української культури в європейському середовищі. Організація активно захищає права українців та надає допомогу українським біженцям у Європі.

Основні напрями діяльності «РУТЕНІЇ»:

1. Культурно-просвітницька діяльність: Проведення виставок, ярмарків, конференцій та показів відеофільмів різної тематики, спрямованих на ознайомлення європейської спільноти з українською культурою та традиціями.

2. Психологічна підтримка: Надання навчання та психологічної допомоги людям, які цього потребують, зокрема українським біженцям, що опинилися в складних життєвих обставинах.

3. Захист прав українців: Захист прав українців та допомога українським біженцям в Європі. РУТЕНІЯ

Проекти та ініціативи:

- «Братство Кіборгів: Ветеранський Хаб»: Проект, спрямований на підтримку українських ветеранів, їх реабілітацію та соціальну інтеграцію.

- «Міжнародний Міст Співдружності»: Ініціатива, що сприяє налагодженню міжнародних зв'язків та співпраці між Україною та європейськими країнами.

- Інформаційний канал Міжнародного Фонду «РУТЕНІЯ»: Платформа для поширення актуальної інформації про діяльність організації та її партнерів.

Контактна інформація: Адреса: VZW Ruthenia, 2800 Мехелен, Бельгія
Телефон: +32 487 20 49 36 (українська), +32 484 18 23 81 (українська, французька, італійська, польська)

Електронна пошта: ruthenia.vzw@gmail.com.

«РУТЕНІЯ» активно співпрацює з різними партнерами та організаціями, зокрема з українськими посольствами, благодійними фондами та культурними інституціями, що сприяє ефективній реалізації її місії та проєктів.

RUTHENIA

НАШІ ЗАХОДИ

Фестиваль Українського Кіно, у містах Бельгії: БРЮССЕЛЬ, АНТВЕРПЕН, МЕХЕЛЕН, ГЕНТ.

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО КІНО

БРЮССЕЛЬ 30.04

Rue de Commerce, 44, Brussels
1050-1055, Brussels, Belgium

15.00 - 16.00: "Синий Чума" (Blue Chuma)
16.00 - 17.00: "Маріуполь" (Mariupol)
17.00 - 18.00: "Атлантида" (Atlantida)
18.00 - 19.00: "Атлантида" (Atlantida)
19.00 - 20.00: "Атлантида" (Atlantida)
20.00 - 21.00: "Атлантида" (Atlantida)

DAG VAN de OEKRAÏENSE CINEMA

BRUSSELS 30.04

Rue de Commerce, 44, Brussels
1050-1055, Brussels, Belgium

15.00 - 16.00: "Синий Чума" (Blue Chuma)
16.00 - 17.00: "Маріуполь" (Mariupol)
17.00 - 18.00: "Атлантида" (Atlantida)
18.00 - 19.00: "Атлантида" (Atlantida)
19.00 - 20.00: "Атлантида" (Atlantida)
20.00 - 21.00: "Атлантида" (Atlantida)

НАШІ ЗАХОДИ

15.00 - 16.00: "Синий Чума" (Blue Chuma)
16.00 - 17.00: "Маріуполь" (Mariupol)
17.00 - 18.00: "Атлантида" (Atlantida)
18.00 - 19.00: "Атлантида" (Atlantida)
19.00 - 20.00: "Атлантида" (Atlantida)
20.00 - 21.00: "Атлантида" (Atlantida)

*Лілія РУСАКОВА, завідувач відділу реклами та
проєктної діяльності КЗ Львівської обласної ради
«Львівська обласна бібліотека для дітей»*

Ефективний PR для бібліотек: інструменти успіху

У сучасному світі бібліотеки стикаються з новими викликами, зокрема з конкурентами у сфері інформаційних технологій та змінними потребами користувачів. Ефективний PR може стати ключем до успіху, допомагаючи бібліотекам залучати нових користувачів і зміцнювати свої позиції в суспільстві.

Насправді є чимало інструментів і стратегій, які можуть допомогти бібліотекам адаптуватися до цих викликів. По-перше, важливо впроваджувати нові технології та цифрові ресурси, що є сучасними запитами користувачів. По-друге, бібліотеки повинні активізувати свої комунікаційні стратегії, зокрема через соціальні мережі, щоб залучити аудиторію та підтримувати активний діалог із громадою. Крім того, бібліотеки можуть регулярно організовувати заходи, які сприяють залученню нових користувачів – книжкові фестивалі, свята, вистави чи культурні події. Важливо також співпрацювати з місцевими організаціями та навчальними закладами, що допоможе створити синергію в розвитку громади та підвищити пізнаваність бібліотеки.

Ефективній рекламі Львівської обласної бібліотеки для дітей та її послуг сприяє багато чинників. Одними з найкращих її засобів є заходи, які бібліотека проводить офлайн та онлайн, а також висвітлення їх на інтернет-ресурсах (сайті, сторінках бібліотеки у соцмережах). Великий цикл рекламно-інформаційних активностей бібліотека проводила під назвою «Твоя Леотека». У цьому циклі ми рекламували бібліотеку у вищих навчальних закладах відповідного напрямку, ліцеях, студіях, центрах та інших виховних закладах. Промоціювали бібліотеку і в дошкільних навчальних закладах, проводили «посвяту» першокласників у читачі. Днями бібліотеки в

школах та циклом заходів на замовлення вчителів «Бібліотека йде до школи» ми занурювали дітей в атмосферу книжкової магії. Також за допомогою екскурсій та квестів у самій бібліотеці розповідали про бібліотеку та різновиди її послуг. До слова, нова послуга повернення книг 24/7 (можливість для користувачів повернути книжки у будь-який час) підвищила сервіс закладу та сприяла рекламі бібліотеки серед громади.

У Львівській обласній бібліотеці для дітей використовують і зовнішню рекламу. Тут є рекламна проєкція логотипа на тротуарі, яка світиться в темну пору (адже вивісками вже складно когось здивувати, а ось проєкційна реклама працює краще). Також нещодавно з'явився лайтбокс при вході до бібліотеки і навіть реклама бібліотеки на сітілайті, яку вдалося реалізувати за кошти спонсора. Яскраві та креативні видимі елементи можуть швидко привернути увагу перехожих. Також наявність яскравого слогана чи цікавого зображення збільшує ймовірність того, що люди зупиняться і звернуть увагу.

Учасники конкурсів та інтелектуальних ігор, а також гості бібліотеки отримували впродовж року пам'ятні рекламні подарунки: світловідбивальні браслети, магнітні закладки, чашки з логотипом, наплічні торбинки, ліхтарики, брелоки-рулетки, екоблокноти та м'ячики-антистреси з логотипом бібліотеки. Також є бейджі та візитки для працівників, що теж впливає на імідж та рекламу бібліотеки.

Матеріали про бібліотеку, її події та заходи публікуються на вебсайтах, у газетах та журналах. Про нашу діяльність під час війни писали у газеті «Slask» (польське періодичне видання), заходи бібліотеки були описані в одному з найпопулярніших польських бібліотечних блогів «Lustro Biblioteki», українських виданнях «Українська літературна газета», «Галицьке юнацтво», подавалась інформація на ZAXID. NET, UKR.NET, на сайт Львівської обласної ради, на портал «Щоденний Львів» тощо. Телерепортажі про наші події показували на каналах: Суспільне. Львів, НТА – Незалежне Телевізійне Агентство та Правда ТУТ. Інформація подавалась також на сайті, блогах, у соціальних сторінках бібліотеки. Окрім

того, в програмах Львівського телебачення («Рожеві окуляри») та радіо (Радіо Перше, радіо «Львівська хвиля») неодноразово звучала інформація про бібліотеку та її діяльність.

Нещодавно профіль Львівської обласної бібліотеки для дітей з'явився на платформі SoundCloud. Це популярна платформа для розміщення, прослуховування та обміну аудіофайлами. Тут представлено мільйони треків різних жанрів, включаючи музику, подкасти, аудіокниги. Саме на цій онлайн-платформі можна знайти пісні, створені у межах проєкту «Вір_ШІ». Тут з допомогою Штучного Інтелекту (ШІ) народжуються пісні із різних відомих віршів, які ще не покладено на музику.

Одним з інструментів піару є соцмережі. Кожна має свою специфіку та цільову аудиторію. Використовуючи кілька платформ, можна охопити різні демографічні групи. Леотеку представлено у мережах «Facebook», «YouTube», «Instagram», «WhatsApp» та «TikTok». Наявність кількох соціальних мереж для однієї організації може бути дуже корисною. А також у такий спосіб зручно збирати відгуки та взаємодіяти, щоб охопити якнайбільше користувачів.

У Міжнародний день дитячої книги, 2 квітня 2024 року, працівники відділу реклами книги та бібліотеки розпочали проєкт «Вінтажні українські дитячі ілюстратори», у межах якого постять ілюстрації дещо призабутих художників, роботи яких варті для згадки або перевидання. Тут пишемо про книги з фондів бібліотеки, які любило покоління батьків, бабусь, дідусів наших теперішніх читачів. Багато книжок пам'ятають і люблять крізь роки не лише завдяки цікавим текстам, але й чудовим ілюстраціям, які змогли зачепити та запам'ятатися.

Пости про незвичайні свята («Міжнародний день обіймів з бібліотекарями», «День купання у ванні», «День позитивного мислення») допомагають урізноманітнити контент у соціальних мережах, а також закликають підписників до реакції та взаємодії.

Відеопроєкти у соціальних мережах стали важливим інструментом комунікації та маркетингу. Також вони можуть бути використані для навчання та освіти. Такі проєкти дозволяють працівникам бібліотек швидко реагувати на актуальні теми та тренди, що залучатимуть додаткову увагу та нових користувачів.

До 150-річчя від дня народження Лесі Українки в Леотечі стартував відеопроєкт «Леся Українка. Діалоги». Письменниця відома ще й геніальними п'єсами з особливо гострими та влучними діалогами, змаганням ідей і світоглядів, в яких кожна зі сторін – сильна, має свою правоту. Ми вирішили у нашому проєкті спробувати візуалізувати, як би виглядали ці діалоги тепер, у нашому часі – часі онлайн-комунікацій та месенджерів. На виконання ролей запросили акторів театрів Львова: Національного театру ім. М. Заньковецької, Першого театру, Театру Лесі Українки, Subpoetics International, Вільного театру «Око», Львівського академічного духовного театру «Воскресіння», Львівського Академічного театру ім. Леся Курбаса, театральної студії «Коло», студенти Факультету культури і мистецтв ЛНУ ім. Івана Франка та актори Івано-Франківського національного академічного драматичного театру імені Івана Франка.

До 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди у проєкті «Мудрість на щодень» працівники бібліотеки спробували певним чином наслідувати видатного українського філософа й мандрівника та «піти в народ». Отож, взяли книжки і пішли у сквери, парки, на площі. Там пропонували прочитати перехожим невеличкий уривок із якого-небудь твору Григорія Савича. Бібліотекарі або обирали певні цитати самі, або (найчастіше) кожен з випадкових героїв роликів обирав щось із книги на свій смак. Так короткі відео цієї рубрики із випадковими львів'янами та гостями міста з'явилися на сторінці бібліотеки у мережі Facebook.

Відеопроєкт «Святкова зимова читальня», реалізований Львівською обласною бібліотекою для дітей – приклад ефективного партнерства інституцій культури: бібліотеки, музею і театру. Ідея проєкту народилася під

впливом традиції польських колег влаштовувати так звані «адвент-календарі» – календарі останніх 12 днів до Різдва, де у кожній даті – сюрприз. Мета проєкту: привернути увагу до нашого каналу на YouTube; популяризувати святкові зимові тексти українських письменників та активізувати онлайн-комунікацію з читачами. Отож, вирішили створити своєрідний театральний адвент-календар і підготувати для своїх користувачів театральні сюрпризи, адже бібліотекарі доволі тісно співпрацюють з акторами львівських театрів.

Після цього зіткнулися з потребою професійної зйомки роликів для нашого проєкту, але подумали про те, де взяти операторів, готових співпрацювати з нами безкоштовно. Адже спеціальних коштів на цей проєкт у нас не було. Так виникла ідея співпраці із «Домом Франка» – Національним літературно-меморіальним музеєм Івана Франка, який стрімко розвивався після зміни керівництва, освоював комунікацію у соцмережах та нові шляхи взаємодії з відвідувачами. У працівників музею вже був досвід фіксації своїх подій на професійну аудіо- та відеоапаратуру, створення подкастів та програм із досить професійною звукорежисерською роботою. Так робота й почалася.

За час проєкту залучено акторів із 6 львівських театрів: Першого академічного українського театру для дітей та юнацтва, Львівського академічного театру ім. Леся Курбаса, Національного академічного українського драматичного театру ім. Марії Заньковецької, Львівського академічного театру «І люди, і ляльки», Творчої Майстерні «Театр у Кошику» та Вільного театру «Око».

Особливо важливим є те, що вдалося зафіксувати читання не лише молодих талановитих акторів, але й вже визнаних та навіть легендарних майстрів, метрів, відеозаписи за участю яких з часом все більше будуть набувати не лише мистецької, але й історичної вартості. Серед них – народний артист України, лауреат Національної премії ім. Т. Шевченка Богдан Козак, заслужена артистка України Лідія Данильчук, заслужена

артистка України Марія Самсонова, заслужена артистка України Олена Крилова, заслужена артистка України Леся Шкап'як та інші.

В основному фільмування відбувалося у приміщенні бібліотеки, і навіть самі бібліотекарі побачили свою бібліотеку іншими очима – знаходили цікаві і несподівані куточки, які мали гарний вигляд у кадрі: від зйомок на сходовій клітці зі старими кованими поруччями – до знімання на вікні бухгалтерії із видом на оборонні мури та Глинянську браму XVII ст. на площі Митній та барокову церкву св. Михаїла. Два відео зняли поза бібліотекою: «Сойчине крило» Івана Франка – відповідно у Домі Франка та «Незнане золото» Костянтина Москальця – в аудиторії ім. Леся Курбаса на факультеті культури і мистецтв Львівського національного університету ім. І. Франка.

Серед відібраних текстів були твори і сучасних авторів (Костянтин Москалець, Ірена Карпа, Надійка Гербіш, Двінка Матіяш та ін.), і українських класиків (Іван Франко, Василь Стефаник, Богдан Лепкий, Степан Васильченко, Василь Королів-Старий); і твори веселі, комедійно-гротескні, розважальні чи ліричні, повчальні і філософські – ми змогли охопити досить широку палітру жанрів на різні смаки. Також у межах проєкту нам вдалося популяризувати творчість маловідомих, замовчуваних у радянські часи письменників – як от письменницю, педагога, бібліографа, одну із активних учасниць «Союзу українок» Костянтину Малицьку (Віра Лебедова), чий вірш «Ой, чом, чом земле моя» знали усі, проте майже ніхто не знав про авторку. Саме ролик за її оповіданням «Коза Гаїза» зібрав найбільше переглядів.

Реалізація цих проєктів додала впевненості й працівникам бібліотеки: ми зрозуміли, що бібліотекарі здатні працювати «на перетині жанрів і культур», успішно опановувати нові технологічні навички, робити спільні проєкти з новими партнерами, а головне – вміти вразити і зацікавити користувачів, переконати їх, що в бібліотеці на них чекають цікаві святкові (і не тільки) зимові, весняні, літні, осінні читання й події.

Ірина ГРИЦАК, завідувач відділу комплектування та каталогізування документів КЗ Львівської обласної ради «Львівська обласна бібліотека для дітей»

Кохайтеся чорнобриві, та не з москалями: АБІС з відкритим кодом для автоматизації бібліотек

Koha – перша вільна автоматизована бібліотечна інформаційна система (АБІС). Розробка АБІС Koha почалася у 1999 році у Новій Зеландії. Назва «koha» означає подарунок, дар (мовою маорі – Нова Зеландія). Koha призначена для підтримки традиційних бібліотечних технологічних процесів. Дана система створена на основі бібліотечних стандартів та протоколів, що забезпечує можливість взаємодії між Koha та іншими бібліотечними системами і технологіями. Сьогодні її використовують тисячі бібліотек у всьому світі, переважна більшість користувачів – це публічні бібліотеки. АБІС Koha вже впроваджена в деяких книгозбірнях України.

У державі є близько 800 публічних та 1000 академічних бібліотек, що працюють в автоматизованих бібліотечних системах: MARC-SQL (російська система), ИРБИС (російська система), УФД v.2 (слабка підтримка), ALEF (досить дорога) та система Liber. Близько 90% користуються системами ИРБИС або УФД. Наразі Львів – це місто, де АБІС koha використовується найбільше. На цю систему перейшли три обласні бібліотеки: КЗ ЛОР «Львівська обласна бібліотека для дітей», КЗ ЛОР «Львівська обласна бібліотека для юнацтва ім. Романа Іваничука» та КЗ ЛОР «Львівська обласна універсальна наукова бібліотека», а також Львівська муніципальна бібліотека й її філії, та Бібліотека Українського католицького університету (УКУ).

Аналізуючи системи, якими користується бібліотечна спільнота України, можна виділити три основні фактори ризику:

Безпека. Системи MARC-SQL та ИРБИС є російськими, тому виникає питання безпеки даних для цілої держави, адже ИРБИС є однією з

найуживаніших бібліотечних систем в Україні.

Економічний. Низка бібліотечних систем, як от ALEF, мають добрі характеристики та можливості, проте є дорогими для встановлення та обслуговування.

Підтримка та подальший розвиток. Системи з закритим системним кодом (УФД, MARC SQL, ALEPH) мають обмежений людський ресурс для обслуговування та підтримки. Вони не можуть забезпечувати необхідну підтримку в розвитку та масштабуванні українських бібліотек.

Зваживши всі «за» і «проти» ми зупинили свій вибір на Koħa!

З 2019 року у Львівській обласній бібліотеці для дітей став доступний електронний каталог, побудований на основі повнофункціональної, загальнодоступної для перегляду та змін АБІС Koħa з відкритими джерельними кодами. Працює на основі міжнародного стандарту каталогізації MARC21, який служить засобом розповсюдження бібліографічних даних усіх типів між будь-якими організаціями. Згідно з вимогами щодо технічного завдання здійснено експорт даних з існуючих баз даних ЕК (MARC-SQL) та інстальоване необхідне програмне забезпечення.

Бібліотечний електронний каталог, побудований на основі Koħa, має багато можливостей.

- *Для бібліотекарів:*

1. Модуль каталогізації з можливістю імпорту – експорту даних по протоколу Z39.50;

2. Модуль нових надходжень – контроль бюджетних витрат і надходжень документів у фонд бібліотеки, облік постачальників;

3. Модуль обігу відстежує рух книги, дату повернення, облік користувачів; надає можливість продовження і резервування замовлень; здійснює переміщення документів між структурними підрозділами бібліотеки;

4. Модуль серіальних видань відображає надходження періодичних видань огляд аналітичних описів з газет і журналів та розкриття змісту

статей;

5. Модуль звітів дозволяє створювати статистичні обчислення, які виконувались бібліотекарями в ручному режимі.

- *Для користувачів:*

1. Розширення географічних меж використання бібліотечних ресурсів (користуватися електронним каталогом можна з будь-якої географічної точки);

2. Розширення часових меж отримання інформації – цілодобово 24/7;

3. Пошук книг та інших матеріалів за різними критеріями: автор, назва, тематика тощо;

4. Відображення деталей про книги, використовуючи інформацію про автора, рік видання, ISBN тощо;

5. Відображення доступності книг та їх місцезнаходження в бібліотеці (наприклад, полиця, секція);

6. Можливість резервувати книги або здійснювати попереднє замовлення;

7. Функції входу та особистого кабінету для користувачів, де вони можуть переглядати свої позичені книги, резерви, інформацію про історію видачі книг тощо;

8. Можливість відправляти рекомендації на придбання нових книг для бібліотеки.

Модуль «Каталогізація»

Для створення, редагування і запозичення бібліографічних записів використовується цей найважливіший модуль АБІС «Коґа». При внесенні запису використовуються шаблони: книги, серійні видання, статті, грамплатівки, диски та візуальні матеріали.

Існує можливість отримання MARC-записів за допомогою пошуку за серверами, які підтримують протокол Z39.50, завдяки чому ми запозичували бібліографічні записи і надавали доступ до власних:

- Бібліотека Конгресу США
- Львівська муніципальна бібліотека
- Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих міста Києва.

Функція надання власних записів для експорту онлайн в ЕК інших бібліотек реалізується з грудня 2019 року.

Ще один варіант створення бібліографічних записів – дублювання з функцією редагування, що дуже зручно у випадку одержання видань попередніх років. Наступний етап після збереження запису, який надає система, – це приєднання примірників.

Модуль «Звіти»

Модуль звітів надзвичайно практичний і активно використовується в роботі: обслуговування; облік фонду, КСО; акти списання/заміни; паспорт каталогу; інвентаризація; статистика; службові.

В автоматичному режимі здійснюється статистичний облік фонду (індивідуальний, сумарний), що значно спрощує процес підрахунків і підготовки звітної документації. Це дозволяє додати рядок у сумарну книгу буквально за декілька секунд.

Модуль «Серіальні видання»

Цей модуль використовується для контролю за надходженням періодичних видань, керує передплатою, підтримує різні схеми випуску видань. Також здійснюється повний опис видання з можливістю MARC-перегляду, огляду аналітичних описів із газет та журналів, розкриття змісту статей.

ОРАС (Електронний каталог) для користувачів

Користувач може здійснювати пошук за:

- тематикою;
- типами видань: книги, журнали, газети, грамплатівки, статті, візуальні матеріали та диски;
- датами публікацій, мовами, призначенням для певної вікової категорії;
- розташуванням у підрозділах бібліотеки та наявності примірників для

видачі.

Користувач бачить:

- кількість знайдених записів;
- інформацію про доступність примірників;
- обкладинку документа.

Є можливість встановити резервування документа та збереження для списку. Від позначених іншим кольором елементів запису зручно переходити до пошуку творів цих авторів, або книг за визначеною тематикою.

Зараз перед нами стоїть завдання – обговорити та узгодити єдині правила опису книг з іншими бібліотеками Львова. Вигідною є можливість імпортувати записи з баз даних колег, тому всі ми зацікавлені, аби ці записи були уніфіковані і не мали розбіжностей. Спільними зусиллями сподіваємося на перетворення бібліотечних електронних ресурсів у зручні, привабливі і цікаві інструменти для наших користувачів.

Вебсторінка адаптації АБІС Koha для України розміщується на сайті <http://www.library.lviv.ua/software/koha/>

*Ірина ПІГУРА, завідувач відділу обслуговування КЗ
Львівської обласної ради «Львівська обласна
бібліотека для дітей»*

Маленькі серця — великі мрії: соціально-психологічна підтримка дітей на шляху до відновлення через гру та книгу

Понад два роки тому психологу Львівської обласної бібліотеки для дітей запропонували взяти участь в проєкті «Діти України». Так розпочалася наша співпраця з міжнародною організацією Worldwide Orphans (WWO) і участь у проєкті «Діти України».

Worldwide Orphans – благодійна організація, що має понад 25-річний досвід взаємодії з вразливими дітьми, які зазнали травм війни.

Цілі проєкту: допомогти дитині пройти крізь травму війни через книгу та гру; навчити працювати у команді; розвинути критичне мислення; підтримати батьків.

Результати проєкту:

- Виховання стійкого покоління мудрих дітей, які творитимуть наше майбутнє;
- Щасливі та люблячі батьки.

Спочатку було навчання. Відібрали чотирьох працівників відділу обслуговування, які навчалися методикам, що використовуються в проєкті, а потім вони самі стали тренерами і навчали нових учасників.

У чому особливість цього проєкту? Війна несе страждання і біль. Дитинство наших дітей проходить в умовах стресу, небезпеки і втрат. Дорослі і діти втрачають відчуття дому, стабільності, впевненості в завтрашньому дні.

Ми не можемо зняти психологічну травму, але ми можемо допомогти дітям її пережити. Програма WWO через книги та ігри вчить дітей зосереджуватися, слухати себе та інших, спілкуватися з однолітками, розвиває критичне мислення.

Заняття відбуваються за програмою Element of Play® – це програма WWO для підтримки розвитку дітей раннього віку, здійснення психосоціальних змін і реабілітації спільнот у районах крайньої бідності та стихійних лих. Несприятливий досвід дитинства викликає у дітей травму, яка часто призводить до того, що вони пропускають важливі віхи розвитку та створюють тривалі негативні наслідки в їхньому житті. В бібліотеці діти 3-6 років мають постійне місце та простір, де вони та їхні батьки почуваються у безпеці. У дітей формуються нові навички спілкування.

Діти, які беруть участь у програмі WWO Element of Play, мають у 3 рази більше шансів бути готовими до 1-го класу, ніж діти, які не брали участі у таких проєктах. Тричі на тиждень в бібліотеці відбуваються заняття з двома групами маленьких користувачів.

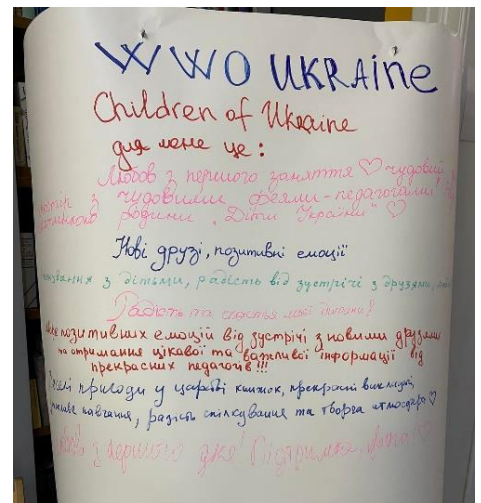
Постійно вивчається думка батьків учасників програми, в результаті чого опрацьовано майже сто анкет. Батьки діляться своїми спостереженнями, розповідають про проблеми і страхи, які хвилюють їх дітей. Психолог бібліотеки працює з батьками, пояснює їм, що якщо не вирішувати ці проблеми, наслідками будуть замкненість дитини, тривожний стан, агресія, невміння проявляти свої емоції, дефіцит емпатії, труднощі у навчанні.

Актуальність проєкту привернула увагу багатьох. Проєкт «Діти України» реалізується не лише в нашій бібліотеці. Знаємо, що за цією методикою працюють у Кobleво Миколаївської області, свої заняття проводять ГО «Захист» у Чернівцях, «Творчі волонтери» в Ужгороді, ГО «ТWK» у Хмельницькому. Ми також співпрацюємо з освітніми закладами і установами Львова. Але особливо пишаємося тим, що нам вдалося поширити використання цих методик і залучити до партнерства своїх колег-бібліотекарів. Це бібліотеки Кіровоградщини, які приєдналися до проєкту, і наші друзі, сусіди і партнери по КББ – Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька обласні бібліотеки для дітей. В кожній з них побували наші тренери, навчили колег тому, що знаємо самі і зараз проєкт успішно реалізується в бібліотеках п'яти областей. У проєкті беруть участь 5

обласних бібліотек для дітей, одна ОУНБ, 18 міських і сільських бібліотек ТГ Кіровоградської, Львівської, Тернопільської, Хмельницької областей. Усього для проведення занять організовано понад 40 груп дітей.

Про те, як реалізується проєкт, неодноразово писали в українських і зарубіжних ЗМІ.

Протягом 2022-2024 рр. тільки у Львівській обласній бібліотеці для дітей до проєкту долучилося 1812 учасників, проведено 433 навчально-розвиваючих занять, 19 тренінгів для бібліотекарів, 4 табори і 4 свята для дітей. Але якщо доплюсувати сюди роботу наших партнерів, то ми побачимо, що тисячі дітей, які постраждали внаслідок російської агресії, прийшли в наші теплі, затишні і безпечні бібліотеки, в наші простори спокійних книг і добрих бібліотекарів і отримали допомогу. Тому що вони наші, вони рідні, вони – діти України.

Модуль 1: Проєктна діяльність – ресурс для успіху бібліотек

Іванна БАРИЛЮК, директор КЗ «Публічна бібліотека» Новояворівської міської ради

Від ідеї до втілення: проєктна діяльність бібліотеки

Бібліотека для дітей міста Новояворівська є центром всебічного розвитку дітей. Вона не лише сприяє інтелектуальному розширенню кругозору, а й допомагає дітям соціалізуватися, пізнавати світ та працювати в команді. Багатовекторна проєктна діяльність бібліотеки допомагає виховувати всебічно розвинених і свідомих громадян України.

Відкриття інтерактивної кімнати

Важливим кроком для створення сучасного простору, що відповідає потребам молодого покоління, став проєкт БО СОС Дитячі містечка, завдяки якому створено інтерактивну кімнату. Цей простір сприяє розвитку творчого мислення, креативності та корисних навичок. Надає можливість поєднати навчання з грою, що робить процес засвоєння інформації цікавим і привабливим для маленьких відвідувачів. Використання сучасних технологій – інтерактивної дошки та інших мультимедійних засобів – сприяє глибокому зануренню в навчальний процес.

Місцеві ініціативи

Бібліотека також є місцем для соціалізації, де діти різного віку разом граються, читають, отримують нові знання, розвивають комунікаційні навички та зміцнюють дружні відносини. Бібліотекар Леся Неділько започаткувала власний проєкт під назвою «READ НЯ – фортеця незламності», який передбачає екскурсії для школярів та дошкільнят нашої громади. Це майстерки, руханки, ігри та читання.

Ментальне здоров'я

З ініціативи місцевої психологині та активної читачки бібліотеки Ірини Юкаш проводяться заняття для покращення ментального здоров'я мам з

маленькими дітьми. Такі психологічні зустрічі особливо актуальні в сучасних умовах, коли рівень стресу значно зріс. Ментальне здоров'я матерів безпосередньо впливає на емоційний стан їхніх дітей, тому підтримка жінок на цьому етапі є важливою інвестицією в майбутнє покоління. До роботи долучається також Маруся Шлабан – психологиня від проєкту Регіону Карпат "NEEKA" за донорства організації UNICEF. Вона займається з дітками за розробленою та апробованою спеціально для українських дітей програмою, яка спрямована на розвиток мозку, емоційного інтелекту, вміння вирішувати конфлікти.

Підвищення цифрової грамотності

Code Club Львів

Попри важку ситуацію в країні та недостатнє технічне забезпечення, ми ризикнули стати частинкою команди Code club Львів. У програмі Scratch проведено два безкоштовних курси занять для дітей з програмування. Користувачі отримали сертифікати, а ментор Роксоляна Рось – подяку від міжнародної волонтерської ініціативи Code club.

Табір Цифрової грамотності

У бібліотеці проходять табори цифрової грамотності. Це цікаві заняття, де книга поєднується з комп'ютерними технологіями. Разом із читачами ми створюємо казки з допомогою штучного інтелекту, знайомимося з основами програмування, оживляємо авторські малюнки. Цифрові інструменти дають дітям можливість проявляти креативність через різні форми – створення відео, малювання, розробку ігор, музики тощо. Це розвиває їхню уяву і стимулює творчий потенціал.

Бібліотека без обмежень

Дружні стосунки з соціальним центром «Регіна», який опікується людьми з інвалідністю, виникли в результаті співпраці у низці проєктів. Один з найважливіших – освоєння цифрової грамотності та кібербезпеки. Це допомагає розвивати навички критичного мислення, розпізнавати фейкові

новини, маніпуляції та дезінформацію, що сприяє її успішній інтеграції в сучасне суспільство.

Співпраця з громадськими організаціями

Бібліотеки все частіше стають платформами для діяльності громадських та благодійних організацій, гуртування локальних спільнот, і наша бібліотека – не виняток. Така співпраця – це запорука створення спільних проєктів, які підвищують інтерес до читання та культурних подій, а також допомагають бібліотекам отримати доступ до нових джерел фінансування, матеріалів або інформаційних ресурсів.

У 2023 році наша бібліотека почала співпрацю з ГО «Соціальне здоров'я», результатом якої стали навчально-розвивальні заняття для дітей 3-6 років «EOP. Kids. Ukraine» за методикою Worldwide Orphans.

Місія програми «EOP. Kids. Ukraine»:

- допомогти дитині пройти крізь травми війни через гру та книгу;
- навчити зосереджувати увагу та працювати в команді;
- розвинути критичне мислення.

У межах проєкту «Львівщина, дружня до сімей», що реалізовує ГО «Батьки в дії», бібліотеку для дорослих обладнали новим дитячим куточком. Вона стала зручнішою для відвідувачів з дітьми. Громадська організація «Співдія» (Львів) організувала для наших місцевих дітей табір. Цього року він об'єднав дітей та підлітків двох вікових груп, які занурювалися у захоплюючий світ емоційного інтелекту, лідерства та професійного орієнтування. Захід відбувся як результат Національного тренінгового курсу з освіти з прав людини у співпраці з Міністерством молоді та спорту України і Міністерством освіти та науки України.

Зустрічі з письменниками

Літературні зустрічі з письменниками – невід'ємна частина життя бібліотеки. Вони допомагають дітям пізнавати свою культуру, мову, традиції та історію через літературні твори. Це важливо для формування патріотизму

та гордості за рідну землю. Тому письменники Львівщини – часті гості нашої бібліотеки.

Освітні заходи

Другий рік поспіль у нас проходять заняття з ментальної математики, яка розвиває пам'ять, логічне мислення, швидкість обробки інформації та впевненість у власних математичних здібностях.

Професійний розвиток та зростання

Ми тісно співпрацюємо з Львівською обласною бібліотекою для дітей. Беремо участь у Літніх школах бібліотекаря, отримуємо консультації, вивчаємо досвід цієї інноваційної бібліотеки. Колеги охоче запрошують нас до участі в мережевих проєктах, проводять тренінги і семінари. Двічі мав місце івент-проєкт «Студія мандрівного методиста», в якому взяли участь бібліотекарі Новояворівської, Яворівської та Івано-Франківської громад. Зустріч відбувалася у Новояворівському краєзнавчому музеї і складалася з теоретичних занять, презентації і практикумів у програмі Канва.

Командна робота

Результат нашої праці – це синергія командної роботи та внесок кожного працівника. Разом ми досягаємо успіху завдяки зусиллям і майстерності кожного члена команди.

Це підкреслює важливість як командної співпраці, так і індивідуальної участі кожного.

*Валентина ЧЕРНОУС, директор Хмельницької
обласної бібліотеки для дітей ім. Т.Г. Шевченка,
заслужений працівник культури України*

Проекти бібліотеки на підтримку української книги під час війни як засіб збереження культурної спадщини

Популяризація української книги і творчості українських письменників під час війни – це ствердження української культури, української державності.

Наші юні читачі мають знати, що з перших днів війни захищати нашу державу стали саме письменники – громадяни України, які дуже чутливо реагують на події, відстоюють поняття і принципи свободи, демократії та незалежності. Письменники в усі віки були виразниками передових ідей і думок. І коли ворог порушив кордони нашої держави і розпочалося повномасштабне вторгнення росії в Україну, саме письменники стали першими добровольцями. Серед них наші подояни: Ростислав Балема, Артур Закордонєць, Сергій Боднар, Юрій Сорока, Михайло Цимбалюк, Сергій Тимофійко.

Отож так і розпочався наш проєкт #письменник – воїн, #слово – зброя. Ми розуміли, що треба познайомити наших юних читачів з людьми, які їх оберігають і захищають, а ще пишуть для них книги на передовій! Ми докладали максимум зусиль, аби переконати письменників у своїй відпустку зустрітися з нашими читачами. Таким першим знайомством стала зустріч з Сергієм Боднарем з Кам'янець-Подільського. Ілюстратор, казкар, пише для дітей. Автор книг «Сірожка», «Лицар Сірожка та Сніговик». Особливу увагу викликала книга «Супер взвод», яку автор створив на початку війни. Це книга коміксів про військових, про перші події під Києвом, про військову техніку. Знайомство з письменником переросло у відкрите спілкування, обмін подарунками і фотосесією! Як сказав один із читачів: «Це був найкращий день у моєму житті!».

Такою ж знаковою була зустріч з Андрієм Максимчуком, автором книги «Подорож Україною», яку він написав для свого сина на передовій. Воїн-розвідник, капітан, родом з Шепетівки. До презентації книги були залучені ЗМІ, обласна влада, мер міста, ГО, працівники закладів культури міста, адже була благородна місія – закупити книги і таким чином зібрати гроші для ЗСУ! Презентація пройшла у дружній атмосфері, з піснями під гітару у авторському виконанні! І навіть повітряна тривога не стала нам на перешкоді – захід ми продовжили у найближчому укритті!

Яскравими були зустрічі з С. Тимофійком (пише під псевдонімом Т.Мельник). Вчитель історії з Дунаєвця Хмельницької області. Викладач вишу. Батько двох дітей. Пише містичні детективи. Його називають українським Стівеном Кінгом. Як кажуть «найщедріший автор, якого можна слухати в аудіоверсії та читати у електронному варіанті». Це вже література для підлітків, молоді. На зустрічі автор дуже відкрито і чесно розповідав старшокласникам про війну, про свої книги, про нашу історію. Наразі Сергій Тимофійко веде «щоденник війни», куди записує щоденні завдання та історії та мріє видати його після війни. Найвідоміша його книга – містичний детектив «Літератор».

Знайомство з Віталієм Запекою відбулося у нас спочатку онлайн, а згодом і офлайн. Для юних читачів обговорення книги «Полінка» було справжнім святом. Адже автор спілкувався з читачами дуже невимушено, як з рідною онукою! Це було цікаво та весело! А з колективом бібліотеки обговорювали книгу «Бабах на всю голову».

Андрій Чех та Валерій Пузік стали також героями нашого проєкту. Хоча з ними спілкувалися онлайн, це було цікаво та пізнавально. Адже обговорювали фільм Ірини Цілик «Я і Фелікс», знятий за мотивами книги А.Чеха, і сама режисерка була з нами на зв'язку! Така мистецька колоборація захоплює, просуває українську книгу та українських письменників.

Валерій Пузік – письменник, художник родом з Старосинявщини, автор книг «З любов'ю – тато», багатьох новел і оповідань. Режисер багатьох

документальних фільмів про війну. Валерій – учасник АТО, з березня 2024 р. у лавах ЗСУ. Малює на ящиках від боєприпасів «Мисливці за щастям» – збірка щемливих оповідань про життя на фронті та у деокупованих селах. Ця книга була у одному із харківських видавництв. Після обстрілу залишилося тільки 200 книг, які вціліли і були представлені на київському Арсеналі. Книги усіх письменників, які відвідали бібліотеку, тепер є у наших фондах. Їх придбали бібліотекарі, також багато книг є у нас за рахунок донатів читачів.

Ще один відеопроєкт «Читай! Слухай! Говори!». Це інтерв'ю з відомими письменниками: О. Саліпою, яка пише ретро романи про Хмельницький – Проскурів, з воїнами-письменниками В. Запекою, який приїздив у Хмельницький на фестиваль книги та з С. Тимофійком, які поділилися відверто своїми думками щодо літератури і війни, планів на майбутнє.

Ще один проєкт спільно з Українським інститутом книги – фестиваль «Читай українське!» ми виграли у 2024 році. Він передбачає проведення заходів із промоції читання. Його мета – підвищення інтересу до книг сучасних українських авторів, зокрема письменників-воїнів. Важливим результатом проєкту стане забезпечення потреб учасників цільової аудиторії – дітей і підлітків – у спілкуванні з письменниками, обговоренні тем сучасної літератури, підвищенні інтересу до читання книг авторів, які зі зброєю в руках захищають культуру, традиції, народ та наближають перемогу! Також це буде можливість показати, як за допомогою книг можна працювати зі своїм ментальним здоров'ям, виробляти життєстійкість та стресостійкість. Адже для читачів проводитимуться заняття з арт- та казкотерапії. Українська книга під час війни виступає своєрідним ресурсом для роздумів, заспокоєння, підтримки морального духу. А спілкування з письменниками надихає, формує впевненість у перемозі і непохитності.

Наталія НАЗАРУК, директор КЗ «Рівненська обласна бібліотека для дітей» Рівненської обласної ради

Бібліотека дарує радість: з досвіду реалізації соціокультурного проєкту «Читаполіс із галактики Нашекнижжя»

Нині в Україні не припиняються повітряні атаки, наші діти зазнають психологічних травм та емоційного потрясіння, відчувають брак комунікації з ровесниками та невпевненість у завтрашньому дні. Але навіть у найтемніші часи є можливість повернути молодому поколінню частку щастя та радості. З початку повномасштабного вторгнення у Рівненській обласній бібліотеці для дітей започатковано низку соціокультурних проєктів, що не лише сприяють промоції книгочитання, але й допомагають підтримати емоційний стан дітей та зберегти їхнє ментальне здоров'я. Про одну з таких ініціатив, що має назву «Чита́поліс із галактики Нашекнижжя», я і хочу розповісти.

Креативний експеримент з перетворення дитячої книгозбірні в казковий простір стартував у вересні 2023 року неймовірними пригодами пса Читакси та киці Мурчители на планеті Книгозаврія разом із розвитком іміджевого соціокультурного проєкту «Чита́поліс із галактики Нашекнижжя», що відтоді до березня 2024 запроваджувався у Рівненській обласній бібліотеці для дітей за ексклюзивними розробками письменниці й провідної бібліотекарки Євгенії Пірог. Девіз проєкту – «Бібліотека дарує радість», адже саме радість та позитивні емоції ми прагнемо повернути та додати в життя дітей воєнного часу.

Серед ключових завдань ініціативи – формування позитивного іміджу сучасної бібліотеки, системна підтримка дитячого читання, широка популяризація на теренах Рівненщини нових напрацювань щодо залучення та обслуговування юних користувачів дитячих бібліотек. Упродовж 7-ми місяців у РОБД ініційовано творчі зміни у повсякденному спілкуванні бібліотекарів з читачами та запроваджено новаторські елементи реєстрації користувачів, яких ми тепер називаємо книжкабриками та читаврами, відповідно до віку. Не

секрет, що діти полюбують бавитися наліпками, тож, аби їх заохотити відвідувати бібліотеку, на абонементі під час оформлення реєстраційних документів на читацькі квитки бібліотекарі послідовно наклеюють спеціальні наліпки із зображенням квітів. Наймолодші читачики отримують наліпку крокуса, старші – мальви, любистка, після 10 років - бузку та латаття. Таким чином, юні книголюби можуть позмагатися за кількість отриманих наліпок на своїй читацьких квитках.

Водночас створили брендову легенду нашої книгозбірні та вигадали впізнаваних персонажів бібліотечного міста Читаполіс – Читаксу та Мурчителу. Милі фігурки песика та киці зустрічають тепер користувачів біля дитячої локації, а також на віконній вітрині бібліотеки: діти й дорослі охоче з ними роблять світлини, а бібліотекарі застосовують їх як символ дитячих читацьких подій та долучають до різноманітних активностей. Фішкою проєкту стало створення космічно-казкової топоніміки бібліопросторів – стильних табличок у вигляді навігаційних вказівників, що розміщені на дверях чи стінах різних структурних підрозділів книгозбірні. Відтепер наші постійні читачі та ті, хто завітав уперше на екскурсію до бібліотеки, можуть помандрувати вулицею Книжковий Гай, прогулятися Мерéжевим Бульваром або ж завітати на Площу Митців.

Для реклами проєкту у рівненському видавництві «Волинські обереги» надрукували плакати та набір листівок «Легенди планети Книгозаврії». Вражаюче яскраві фантастичні малюнки, що лягли в основу листівок, намалювали вихованці Рівненської дитячої художньої школи імені А. І. Мартиненка.

Наш проєкт заохочував учасників до спільної довколакнижної гри та сприяв глибшому самопізнанню. Упродовж трьох місяців діти долучалися до творчих івентів, під час яких вчилися відчувати свою особистість, говорили про людські цінності та виготовляли персональні ароматичні торбинки-саше з духмяними сушеними квітами.

Інша серія активностей була краєзнавчого характеру, вчила дітей розуміти, хто є «ми» та акцентувала увагу на пізнанні літератури про рідний край. Бібліотекарі розповідали про історичні місцини та події Рівненщини, а діти згадували туристичні родзинки малої батьківщини. Важливо відмітити добротну підтримку ТДВ «Рівнефармація», адже фахівці місцевої Аптеки-музею, що має понад сторічну історію, провели для вихованців Клеванської школи №1 для дітей з порушеннями зору майстер-клас та надали дітям можливість випробувати себе у ролі фармацевтів, виготовивши власноруч вітамінні порошки у суворій відповідності з дозуванням та у належній екіпіровці.

Значна увага приділялася розлогому й водночас делікатному опрацюванню суспільно чутливих інклюзивних тем. Знайомили дітей з виданнями, спрямованими на сприйняття особистої різноманітності та книжками для дітей з особливими освітніми потребами. Юних читачів з рівненського ліцею №1 –учасниками бібліотечного марафону родинних читань познайомили зі збіркою «Тато читає», яка видана шрифтом Брайля. Плідно пройшла зустріч з засновницею студії розвитку, перекладачкою жестової мови Катериною Зарічнюк, під професійним керівництвом якої діти вивчали українські особливості вимови у жестовій мові та експериментували з читанням на дотик.

Упродовж усього проєкту тривало знайомство дітей з інклюзивною серією книжок Євгенії Пірог «Історії з Читаполіса», які актуально доповнює її збірка казок «Парад семи планет». Сюжети цих книг вчать толерантному ставленню до тих, хто чимось вирізняється з поміж інших. Усі заходи проходили в різноманітних форматах та на різних локаціях, супроводжувалися живим діалогом, грою та додавали учасникам позитивних емоцій і натхнення. Звісно ж, головними акцентами івентів була книга та брендові персонажі Читакса й Мурчитела, що радо заохочували юних книголюбів до творчості та читання.

Діти читали самі, слухали уривки, зачитані вголос бібліотекарем, грали у тематичні ігри, уявно мандрували Читаполісом та галактикою Нашекнижжя, вигадували й малювали власні книжкові планети. Статистика свідчить, що тематичні події та змістовні просвітницькі читання відвідало 992 юних учасника.

Для ресурсної підтримки учасників подій та юних відвідувачів бібліотеки застосували розвантажувальну терапію – іграшки-обійманці песика й киці, які дуже подібні до Читакси та Мурчители. Цю важливу потребу дітей доброчинно підтримало керівництво Рівненського відділення мегамаркету ТЦ «Епіцентр-К», подарувавши бібліотеці комплект великих іграшок для роботи з читачами.

Запровадження проєкту передбачало його масштабування через пряму взаємодію з дитячими бібліотеками на теренах Рівненщини, тож було здійснено декілька виїзних заходів до Корецької, Гощанської, Дубенської, Здолбунівської громад та бібліотеки-філії №2 Рівненської ЦБС. Самостійно долучилися до проєкту публічно-шкільна бібліотека Деражненської громади та с. Звездівка Головинської ТГ. Під час заходів, що відбувалися поза межами бібліотеки, діти Рівненщини знайомилися з новими книгами та, почувши легенду про Книгозаврію, вигадували власні читацькі планети. У бібліотечній «галактиці» краю від початку проєкту, крім Книгозаврії, відкрито ще й такі читацько-космічні планети, як Друкатрум, Кольоранда, Джанбура, Гощаріус та Метіда. Усі бібліотеки-учасниці отримали методичні розробки та рекламно-інформаційну продукцію (плакати, листівки, наліпки).

Для глибшого занурення у творчу гру, яку активували книги й читання, діти отримали можливість ділитися казковими історіями, які самостійно вигадували упродовж проєкту. Для цього було засновано щотижневий часопис «Новини Читаполіса», творчим редактором якого став Балакучий Шпак – один із читаполіських персонажів. Часопис вийшов у 8 випусках на 10 сторінках та містив казки-легенди дітей про бібліотечні книгопланети. Електронна версія часопису та сторінки газети з елементами космічної анімації розміщені на сайті РОБД, друковану версію у форматі виставки розміщено у читальному залі та

презентує творчий здобуток читачів широкому колу відвідувачів. Опис виставки має Q-код для швидкого доступу до електронного перегляду. Відбулися онлайн-казкування з читачами Києва, Бахмута та Чернігова, які підтвердили, що наша ініціатива творчо спонукає до читання, творення власних мрій та дарує дітям відчуття світлої радості.

Підсумком масштабного соціокультурного проєкту «Читаполіс із галактики Нашекнижжя» стала «Космічна вечірка в Бібліотеці», до якої ми довго й ретельно готувалися. На ігрове мультимедійне свято запросили юних рівнян, дітей з числа ВПО, а також учасників проєкту з бібліотек Корця, Гощі, Здолбунова та Дубна. Усі гості отримали оригінальні тематичні браслети та квитки на святковий космоліт. Далі усі присутні знайомилися з Галактикою Нашекнижжя та електронним часописом «Новини Читаполіса», віднаходили свої суперсили, про які склали декоративний паперовий шалик, та раділи надихаючим сюрпризам. Бібліотеки-учасниці проєкту разом із спеціально-підготовленими подяками отримали від РОБД книжкову новинку «Парад семи планет», а емоційними презентами для кожної з бібліотек стали авторські іграшки, змайстровані Є. Пірог – песики Читакси, прикрашені барвистим «нестандартним» вухом-шаликом.

Несказанно зраділи діти появі на святі справжнього живого песика Читакси. Це був такса Руді, що проживає нині у Рівному в родині переселенців з Херсону. А завершилася космічна вечірка піснею-руханкою «Астронавт – це я» і пам'ятними фото у тантамаресці-ракеті «Злітай до зірок РОБД».

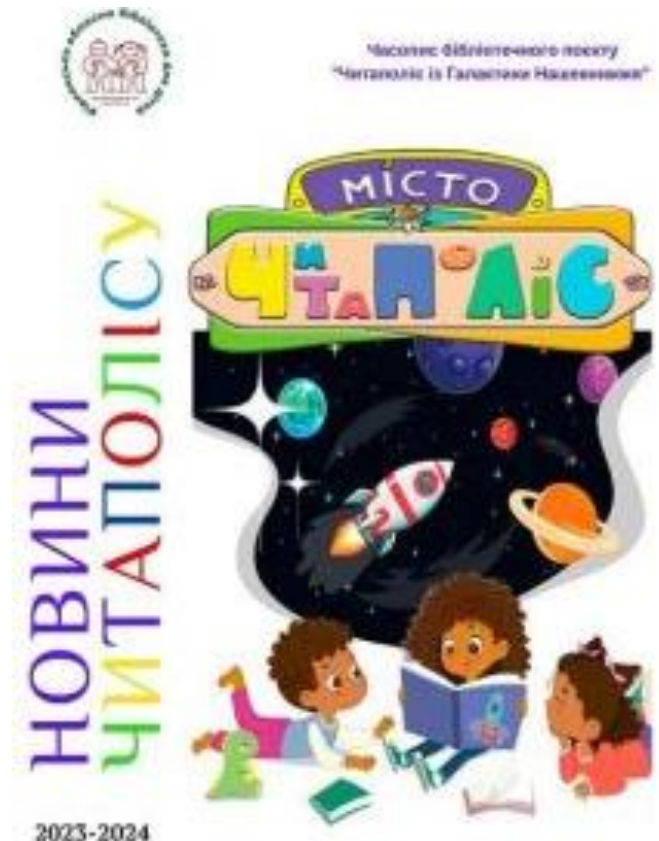
Досвідом реалізації бібліотечного проєкту ми щедро ділилися з бібліотекарями інших областей України, зокрема нові практики популяризації книги і читання висвітлили в межах Міжрегіонального практичного онлайн семінару, організованого Харківською ОБД. Ефективно пройшов дистанційний брифінг з колегами 39 книгозбірень Рівненської області та обласний семінар. Під час цих заходів предметно поінформували про експериментальні новації в обслуговуванні читачів у відділі абонементу, засоби облаштування казкового простору та психологічного розвантаження, акумуляцію зусиль доброчинців у

вирішенні проєктних завдань та ознайомили колег з актуальною тематикою серії книг «Історії з Читаполіса».

Про нову ініціативу розповіли вчителям краю на спільному з Рівненським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти онлайн-семінарі «Дитяча література та розвиток читання: творчі стратегії».

У липні 2024 авторці проєкту вдалося провести мандрівний тур Читакси – виїзні заходи у дитячих бібліотеках Рівненщини (Острог, Сарни, Вараш, Дубровиця, Костопіль, Гоща, Корець), Волині (Ківерці, Луцьк), Хмельниччини (Славута, Нетішин), кілька подій в Києві та низку дистанційних активностей із читачами Центральної бібліотеки Слобідського району м. Харкова. Загалом географія проєкту розширилася до 7-ми областей країни. Задля широкого інформування громадськості про проєкт використовували місцеві медіа, зокрема радіо «Суспільне: Рівне» та «Українське радіо: Рівне». До ініціативи залучили партнерські організації: компанія «Заграва Студіо», видавництво «Волинські обереги», студія реклами «Чегевара», ТЦ «Епіцентр-К». Проєкт «Читаполіс із галактики Нашекнижжя» триває, адже залучення дітей до читацьких активностей і доколакнижної гри – процес невинний.

Вагомі творчі здобутки дітей та яскраві спогади – гідна підтримка у реаліях сьогодення читачів нашої бібліотеки та дитячих бібліотек громад Рівненщини.

Світлана СИЧОВА, директор Полтавської
обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесь Гончара

Грантова та проєктна діяльність Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесь Гончара

Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесь Гончара – інформаційний, культурно-просвітницький та дозвіллевий центр для дітей, юнацтва та молоді, забезпечує за допомогою книги й аудіовізуальних засобів соціалізацію особистості та впливає на процес культурного зростання молодшої людини. З початком повномасштабного вторгнення росії в Україну бібліотека стала місцем «живого спілкування» для ВПО та мешканців громади. Ми і зараз продовжуємо облаштовувати інтеграційний простір для спілкування, взаємодії і змістовного дозвілля дітей і підлітків ВПО та їхніх батьків. Знаходимося у постійному пошуку партнерства й нових цікавих форматів роботи.

Для розвитку нових проєктів залучаємо волонтерів, активну молодь, внутрішньо переміщених осіб та небайдужих мешканців громади.

До структури бібліотеки входить 11 відділів та секторів, у т. ч. 7 залів для обслуговування користувачів. Один з них – це літературно-мистецька вітальня, яка знаходиться у цокольному поверсі. Це безпечне місце, де проводяться соціокультурні заходи під час повітряних тривог. Коли вони лунають по кілька разів щодня, питання безпеки і бібліотекарів, і користувачів є одним із найважливіших. Тому ми практично всі наші активності проводимо там.

На сьогодні запорукою успіху роботи нашої бібліотеки є проєктна та грантова діяльність. Тому пропонуємо вашій увазі деякі бібліотечні проєкти.

Читацький пікнік «Книжки і кактуси» вперше реалізовано у 2019 році завдяки програмі Culture Bridges, яка здійснювалася Британською Радою в Україні у партнерстві з Мережею національних інститутів культури Європейського Союзу. Це велике читацьке свято просто неба.

Його мета – нагадати дітям та молоді, що читати пізнавально, стильно, сучасно і приємно. На концептуально прикрашеному майданчику для всіх охочих працювало одразу декілька цікавих локацій. У Творчій майстерні учасники виготовляли оригінальні закладки. У комфортному читальному залі просто неба «Bookspace» знайомилися з книжковими новинками. На сцені виступали письменники, танцювальні колективи, музичні гурти. Фотозона порадувала любителів селфі та інстаграму, а фудкорт вразив смаколикама у вигляді книжок і кактусів. Можна було придбати живі кактуси в горщиках. Залучили багато партнерів – місцеві громадські організації, кав'ярні, книгарні, школи мистецтв.

Через повномасштабне вторгнення російської федерації подальші щорічні читацькі пікніки, на жаль, довелося проводити у приміщенні бібліотеки.

У 2022 році до популяризації читання додалася ще одна важлива місія проєкту – формування екосвідомого способу життя, тож з'явилася локація Екомістечко, на якій учасники розважалися й перевіряли свої знання про природу за допомогою гри «Еко-мемо».

Читай яскраво та екологічно! – відтепер такий девіз нашого проєкту і він справді відгукується сучасній молоді. Цього літа «Книжки і кактуси» ми провели вп'яте. І не плануємо зупинятися.

За фінансової підтримки Європейського Союзу у межах грантового проєкту ZMINA 2.0 фонду ІЗОЛЯЦІЯ відбулося грандіозне свято пізнання – *День науки в бібліотеці*.

Цей проєкт – яскравий спосіб популяризувати науку серед дітей та юнацтва з метою стимулювання інтересу до природничих знань та їхнього креативного застосування в житті. На семи оригінальних локаціях (біологічна, хімічна, археологічна, астрономічна, медична, технічна, нонфікшн) відбулися практичні заняття та зустрічі з промоутерами науки. Юні учасники проводили хімічні експерименти, мандрували тілом людини, вчилися працювати з мікроскопом, програмували LEGO-роботів. Надіємось

що у перспективі такий захід розкриє наукові таланти молоді і зміцнить у майбутньому науково-технічний потенціал України. Ми зацікавлені в нових партнерах у STEM-галузі, які можуть доступно і цікаво представити досягнення європейської науки для української допитливої молоді.

Один із найдавніших проєктів бібліотеки – *фестиваль читацьких талантів «Крок до успіху»*. Його було проведено вже 12 разів. Обласний фестиваль проводиться раз на рік з метою відкриття нових обдарованих юнаків та дівчат серед користувачів бібліотеки. Зазвичай мистецькі виступи учасників різножанрові і охоплюють такі номінації, як музика, вокал, хореографія, образотворче мистецтво, декламація віршів, акторський талант. Це завжди яскраве дійство, яке надихає молодь на творчість та саморозвиток. Цього року не мали фінансової підтримки на проведення фестивалю, але ми в пошуках грантових можливостей для цього проєкту.

Також маємо проєкт, співзвучний нашому слогану – *«Бібліотека – місце щасливих людей»*. Це зустрічі у цікавих нестандартних форматах, які допомагають молоді розкрити свої таланти. Найяскравіші заходи цього проєкту – поетичні батли «Весняна хвиля», реаліті-змагання «Без кофеїну», офлайн-чат «Почуй поезію», моновистава «За лаштунками історій». Міксуємо на таких заходах різні види мистецтв.

Пишаємось нашим багаторічним бібліотечним проєктом *«Українські акценти»*, завдяки якому щомісяця запрошуємо до нашого міста письменників, культурних діячів, цікавих людей з чіткою громадянською позицією з різних регіонів України. Діти та молодь знайомляться із успішними людьми, гідними захоплення, можуть поставити їм свої запитання, взяти автограф. До модерації підходимо творчо, намагаємось задіяти якнайбільше інтерактиву з молодіжною аудиторією. Партнеримось із видавництвами, мас-медіа, іншими бібліотеками та культурними майданчиками міста, щоб організувати для авторів кілька зустрічей. Цікавими були зустрічі з Тамарою Горіха-Зерня, Андрієм Кокотюхою, Романом Колядою, Степаном Процюком, Іриною Лобусовою, Дзвінкою Торохтушкою, Мілою Іванцовою та ін.

Велику популярність має проєкт інтелектуальних ігор у бібліотеці «Що? Де? Коли?». Команда з шести знавців за одну хвилину має дати відповідь на непросте запитання від читачів бібліотеки. Граємо до 6 очок. Це справжні емоції, драйв та підвищення іміджу розумної людини. Наша бібліотека партнериться із українськими видавництвами, які надають подарунки для гравців – книжки для саморозвитку. Ми проводимо 4 гри на рік: весняна, літня, осіння та зимова.

Молоді дуже подобається наш щорічний проєкт швидкі побачення в бібліотеці «*Love story*». Сім пар учасників знайомляться, спілкуються, діляться читацькими вподобаннями. Одна з пар отримує приз – квитки в кінотеатр. Після тривалих карантинів та обмежень під час війни таке живе спілкування дуже важливе для молоді.

У партнерстві з Обласним молодіжним центром з'явився цікавий проєкт – *етноквест* «Ніч у бібліотеці». Чотири команди, озброєні ліхтариками, мандрували темними коридорами та залами бібліотеки, виконували безліч загадкових завдань, шукали загублену сторінку з давньої книги заклинань. У містичному антуражі давнього українського селища молодь пізнавала колоритні народні традиції. Така незвична ніч вже вчетверте відбулася в нашій бібліотеці, завжди це багато вражень і багато молодих людей, які також хочуть долучитись до заходу наступного разу.

На початку повномасштабного вторгнення у вимушених гостей нашого міста виникла велика потреба у гуртуванні та відчутті відносної безпеки. Щоб підтримати дітей, підлітків ВПО та їхніх батьків бібліотека організувала *Тиждень бібліотечних активностей*. Кожного дня на відвідувачів чекали нові цікаві заходи: розвивальні заняття «Коло друзів», настільні ігри, руханки, конструктор в межах проєкту «Ігротека», заняття з малювання «Веселі олівці», літературна середа, «Комп'ютерна абетка», англійська для малят «Kids_clap» (кідс клаб), майстер-класи у межах проєкту «ART-Mozaika», «Цікаві кінопокази». Заходи змінювалися,

трансформувалися. Літературна середа переросла у дитячий читацький клуб «Книгозайчики». На його засіданнях інтерес дітлахів до читання стимулюється завдяки оригінальним ігровим формам (наприклад, книжковий лабіринт, міні-театр тощо). Метою об'єднання є розвиток зв'язного мовлення, уяви, емоційного інтелекту та допитливості. Уже більше двох років ми безперервно кожний день проводимо ці заходи. Об'єднуємося з психологами, ГО, митцями, волонтерами. Цей проєкт посправжньому інтегрував ВПО у громаду нашого міста, допоміг їм знайти друзів і повернути ментальну рівновагу.

Продовжує свою роботу *«Кімната терапії іграшкою»*, що сприяє мінімізації травматичного досвіду у дітей та осіб інших вікових категорій, що постраждали від воєнного вторгнення, методами лялько- та ігротерапії. З жовтня 2022р. проведено 546 сесій та 62 індивідуальні консультації психолога. В межах бібліотечного проєкту *«Перша допомога для душі»* відбуваються виїзні акції підтримки ветеранів, які перебувають на лікуванні.

Варто відзначити, що у 2023 році в бібліотеці розпочав свою роботу *«Простір дружній до дітей»* у партнерстві з благодійним фондом «Слов'янське серце» за підтримки Міжнародної організації гуманітарної допомоги Save the Children (психосоціальна підтримка дітей через гру, соціалізація, навчання, самовираження). З початку 2024 року на базі Простору в бібліотеці розпочав роботу *Сектор дитячого розвитку та дозвілля*, у межах якого проводяться бібліотечні активності для дітей 4-7 років: інтегрований курс занять «Розумашки», заняття з малювання «Веселі олівці», арттерапевтичні заняття з психологинею «#гуртОК».

З 2023 року у бібліотеці працює *«Цифровий освітній центр»*, облаштований та відкритий за підтримки громадської організації «Еммаус» Фонду AVSI та Міжнародної організації Save the Children (забезпечення безперешкодного доступу до онлайн-освіти та рекреаційних заходів). У центрі проводяться заняття з комп'ютерної

грамотності для дітей і дорослих «Комп'ютерна абетка» та навчання роботі з різними програмами для фахівців публічних бібліотек територіальних громад області.

Цього року наша бібліотека спільно з громадською організацією «Рівновага-Плюс» у межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» започаткувала інклюзивний бібліотечний проєкт *ArtХаб «Мріємо і діємо»*. Це цикл групових арттерапевтичних сесій, під час яких ведеться робота з емоційним станом учасників (молоді з інвалідністю) через малювання, аплікацію та інші види творчої діяльності.

Це неповний список наших проєктів та роботи в цілому. Колектив прикладає максимум зусиль, аби діяльність нашої бібліотеки була цікавою, динамічною, наповненою інноваційними формами роботи. Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеся Гончара завжди відкрита до партнерства, ми раді втілювати нові цікаві ідеї.

Модуль 2: Бібліотека і громада: формула успішної взаємодії у реалізації культурної політики

*Ірина ГОЛЕНКО, заступник директора
Миколаївської обласної бібліотеки для дітей*

Креативні лабораторії у бібліотеці: розвиток творчих здібностей та формування громадянської свідомості дітей

У сучасному світі бібліотеки є лише місцем для зберігання книг. Вони перетворюються на справжні центри освіти, натхнення та творчості. Креативні лабораторії є важливим інструментом цього процесу, і сьогодні я хочу розповісти про роботу деяких із них у нашій бібліотеці.

Ми всі розуміємо, наскільки важливим є читання для розвитку дитини. Але бібліотека може запропонувати набагато більше, ніж просто книги. Вона може стати простором для експериментів, творчості та самореалізації. І в цьому нам дуже допомагають різнопланові креативні лабораторії.

По перше, що таке креативна лабораторія? Це простір у бібліотеці, де діти можуть вільно виражати свої ідеї, експериментувати з різними матеріалами та інструментами, навчатися через практичну діяльність. У таких лабораторіях проводяться різноманітні майстер-класи, воркшопи з мистецтва, рукоділля, театрального мистецтва тощо. Цей перелік можна продовжувати скільки завгодно.

Чому креативні лабораторії в бібліотеці такі важливі? Ось їх переваги:

- **Розвиток креативності:** Діти отримують можливість вільно виражати себе, створюючи щось нове та неповторне.
- **Навчання через дію:** Замість пасивного отримання інформації, діти активно залучаються до процесу навчання.
- **Співпраця та командна робота:** Діти вчаться працювати в команді, обговорювати ідеї та знаходити компроміси.

Розвитку творчих здібностей у бібліотеці сприяє організація та

проведення різноманітних майстер-класів, занять у різних гуртках та творчих студіях.

Вже не перший рік у бібліотеці працює артгурток «Хобі і ти». Діти опановують різні види рукоділля. Освоюють роботу з пластиліном, солоним тістом, папером (техніку оригамі та квілінг). Найбільше у нас проходить занять із бісероплетіння.

А з 2024 року на базі бібліотеки почала діяти літературно-театральна фолькстудія «ГРА». Адже театр – це вид мистецтва, який стимулює допитливість, аналітичні здібності, заохочує до пізнання світу, до пошуку шляхів щось з'ясувати та глибше зрозуміти. Він задовольняє психологічні потреби дітей і може стати ключовим елементом у формуванні їхньої особистості. Завдяки театральним заняттям несміливі діти здобувають впевненість у собі, галасливі – стають спокійнішими і вчаться опановувати себе.

Такі спільні заняття творчістю сприяють не лише розвитку талантів, а й формують дружні стосунки та взаємопідтримку серед учасників. Вони дають можливість обдарованим дітям не лише отримати авторитетну пораду, а й нагоду та можливість творчої самореалізації, здобувають впевненість у собі, у своїх можливостях.

Цінним ресурсом для читачів у бібліотеці є й науково-пізнавальна складова. Адже вона сприяє практичному засвоєнню знань та підвищенню інтересу до науково-дослідницької діяльності.

Цьогоріч у відділі обслуговування учнів 5-9 класів біля книжкової виставки «Світ навколо нас» «виросло» Дерево Науки. Біля нього користувачі бібліотеки можуть не лише ознайомитися з різноманітною галузевою літературою: екологія, астрономія, географія тощо, а й спробувати себе у розв'язанні математичних цікавинок, дослідити фонтан Герона, за допомогою мікроскопу розглянути структуру волокон паперу, друку на ньому, ґрунту, пилу, кристалів солі та цукру тощо, спробувати відтворити з повітряного

пластиліну та зубочисток моделі молекул різноманітних речовин та й просто дізнатися багато нового та цікавого зі світу науки.

Креативні лабораторії також грають важливу роль у формуванні громадянської свідомості серед дітей. Через участь у творчих проєктах, присвячених суспільно важливим темам, діти вчаться розуміти свою роль у суспільстві, відповідальність за свої вчинки, розвивають почуття патріотизму та любові до своєї країни.

У квітні в нашій бібліотеці відбулося відкриття виставки «Комунізм = рашизм», яку передав до м. Миколаєва Галузевий державний архів Українського інституту національної пам'яті (або Архів національної пам'яті). Страшні події, які сталися після повномасштабного вторгнення РФ, є продовженням геноциду проти українців, який чинив радянський союз. Масові розстріли, катування, мародерство, переслідування за українську мову, культуру відбувалися як у XX столітті, так і в XXI. Тому виставка мала на меті висвітлити паралель між злочинами СРСР та сучасної росії. На конкретних історіях 13 українців, які постраждали від комуністичного режиму в XX столітті та від рашистського – у XXI, демонструвалося, що криваві методи росії, успадковані нею від попередника – СРСР, залишаються незмінними.

Виставку створили на основі архівних документів Центрального державного архіву громадських об'єднань України, Державних архівів Волинської, Вінницької, Житомирської, Львівської та Миколаївської області, сучасних світлин та задокументованих злочинів загарбницької армії росії.

А влітку у бібліотеці відбулася ще одна важлива зустріч. На ній говорили про важливі речі – донорство крові. Ця тема є актуальною завжди, а сьогодні – під час війни – й поготів.

На зустріч із миколаївською молоддю завітала Олена Запорожченко – представниця Донор UA – автоматизованої системи рекрутингу та управління донорами крові. Цю ініціативу створено задля розвитку культури донорства крові в Україні. Вона розповіла дуже цікаві моменти про групи

крові, про те, хто і з якого віку може стати донором. А далі спілкування відбувалося у форматі «запитання-відповідь». Юнацтво активно долучалося до розмови, оскільки тема їх дуже зацікавила.

Адже, коли тобі виповнилося 18 років, ти можеш бути донором крові та врятувати життя тих людей, які вкрай потребують саме такої допомоги. А ще здача крові покращує самопочуття, тобто рятуючи життя інших, ми можемо підтримати і своє здоров'я.

Вже другий рік поспіль на базі бібліотеки працює гурток «Юні екологи» Обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді. Керівник гуртка – Тимченко Інна, яка за фахом не лише екологиня, а й психологиня. Тому зустрічі юних екологів завжди цікаві!

Вихованці гуртка «Юні екологи» на заняттях ґрунтовно розглядають питання на кшталт: Сміття та відходи – це одне й те саме чи ні? Чи може бути «екологічною» людська агресія? А ще діти грають, дискутують на екологічну тематику, у польових умовах досліджують флору і фауну нашого міста. Зокрема, знайомляться з визначними особистостями нашого міста, життя і діяльність яких були викреслені радянською владою з історії, ніби їх і не існувало.

Серед таких «невдомих і незнайомих» імен для миколаївців є Олександр Яната (1888-1938) – вчений-ботанік, агроном, педагог та громадський діяч. Присвятив своє життя вивченню довкілля (флора, фауна) України, організовував авторські екологічні екскурсії берегами Південного Бугу та Інгулу, зазначав, що назви рослин у визначниках мають бути записані мовою, якою говорять місцеві мешканці на півдні України, тобто українською, а в Криму – татарською. За такі погляди у 1933 році його було засуджено до 5 років позбавлення волі, потім термін ув'язнення було подовжено ще на 5 років – це й убило нашого земляка-вченого. Але й там, на далекій півночі, Яната не полишав свого захоплення – вивчав рослинність на Соловках.

Чудовим є ще той факт, що завдяки гуртку, у нас в бібліотеці працює незвичайний пристрій – портативний сейсмограф Raspberry Shake, завдяки

якому юні (і не тільки) миколаївці можуть дослідити рівень вібрацій від різних напрямів життєдіяльності людини. Цікаво й те, що він підключений до Всесвітньої мережі таких сейсмографів, а це дає змогу спостерігати над сейсмологічною ситуацією в інших країнах в реальному часі та аналізувати її. Все це стало можливим завдяки співпраці Mykolaiv Water Hub з Deutsches GeoForschungsZentrum (Німецький центр геодосліджень), які й передали цей прилад.

Пані Інна, є ще й співавторкою та розробником настільної гри «Blue economy» (Блакитна економіка), яка цього року вже підкорила миколаївських школярів. Адже у травні в нашій бібліотеці відбулася перша ігрова сесія цієї унікальної гри, створеної у межах проєкту «Посилення спроможності до популяризації та підтримки розвитку блакитної та зеленої економіки в Миколаєві». Вісім команд з морського ліцею та гуртка «Юні екологи» обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді змагалися за призи від організатора – ГО «Кінбурн». Хлопці та дівчата швидко опановували правила гри, обирали стратегії розвитку своїх «блакитних» і «зелених» бізнесів і навіть пропонували свої інновації. А ще дуже класно, що бібліотекарі є не лише хранителями книг, але й натхненниками, які можуть мотивувати дітей до активної участі в житті громади.

У березні 2024 року відбулася історична подія для Миколаївщини. Рішенням Крайова Булава УПЮ зареєстровано підготовчий мішаний курінь ім. Спиридона Черкасенка – уродженця Нового Буга на Миколаївщині. Саме він є автором пластового гімну «Гей, пластуни! Гей, юнаки!». Виконувачкою обов'язків зв'язкової новоствореного куреня призначено пластунку-сеніорку Ганну Чмельову. Пані Ганна – завідувач відділу обслуговування учнів 5-9 класів, координаторка миколаївського осередку Пласту з 2020 року. Вважає, що перша місія Пласту для Миколаєва – направити вектор світогляду молоді на Півдні в інший напрямок та показати, що Миколаїв – не «руській город», а українське місто!

У Миколаєві лише розпочинається пластовий літопис. Перша значуща

подія в історії миколаївського пластового осередку – пов’язання хусток юнакам та юначкам – відбулася 14 березня 2021 року. Сьогодні Пласт у Миколаєві відвідує понад 30 дітей віком від 4,5 до 17 р. та понад 10 дорослих волонтерів, батьків пластунів. Пластуни розділені за віком: до 6 р. – «Пташата», 6-11 р. – «Новаки», 11-18 р. – «Юнаки», 18-35 р. – «Старші пластуни», та від 35 р. – «Пластуни-сеніори».

«Пташата» відвідують сходи з батьками, вони співають, майструють, грають у різноманітні ігри. «Пластуни-Юнаки» мають достатній вік, аби самостійно планувати сходи згідно зі своїми точками проб (те, що має вміти робити пластун). Такі зустрічі в українськомовному середовищі направлені на плекання любові до України та здобуття знань про нашу Батьківщину.

Сходи в Пласті відбуваються раз на тиждень, іноді – частіше. На жаль, приміщення, де могли би збиратися пластуни Миколаєва, немає. Як до війни, так і сьогодні вони збираються у нашій бібліотеці, а в теплий період – на природі. Ще одним місцем збору сьогодні став один із Пунктів Незламності. У 2023 році більшість сходів відбувалися онлайн, адже ще не всі тоді повернулися до Миколаєва. Наразі пластуни знову влаштовують ватри, багато мандрують, адже для них є надзвичайно важливим відпрацьовування орієнтування на місцевості, туристичні навички. Вчать в’язати різні вузли та активно використовувати їх на практиці. Звісно, одним із пріоритетів є вивчення історії України та рідного краю. Пласт Миколаїв також дуже потребує залучення дорослих волонтерів!

Важливою частиною успішної реалізації таких креативних лабораторій є тісна співпраця з місцевою громадою, освітніми закладами, культурними організаціями. А залучення волонтерів, митців, науковців дозволяє урізноманітнити заходи та зробити їх ще більш інтерактивними. Спільними зусиллями ми створюємо органічне середовище, де кожна дитина відчувається важливою і має можливість вільно розвиватися. Через творчість, спільні проєкти та обговорення ми виховуємо свідомих, активних і небайдужих громадян, готових змінювати світ на краще!

*Ольга ПРОКОПОВИЧ-ТКАЧЕНКО, в.о. директора
КЗК «Дніпропетровська обласна бібліотека для
дітей»*

Соціокультурні активності та психологічна підтримка користувачів у бібліотеках для дітей Дніпропетровщини

Бібліотеки для дітей неодноразово довели, що працюють максимально адаптивно до реалій часу, виконуючи свої функції з різнопланового обслуговування користувачів. Повномасштабна війна стала чинником стресу та тривог для кожного з нас, а особливо для дітей і підлітків. Бібліотеки проводять стабільну роботу, що містить психологічну підтримку та соціокультурну складову, яка допомагає впоратися зі складнощами, дає можливість додаткового навчання та творчого розвитку.

Психологічна підтримка користувачам бібліотеки входить у пріоритетні напрямки діяльності. У Дніпропетровській обласній бібліотеці для дітей цю діяльність здійснює досвідчений фахівець з фаховою освітою та багаторічним досвідом роботи саме з користувачами нашої бібліотеки.

Основні види комплексної діяльності бібліотечного психолога є: консультування, діагностична робота, корекційно-розвивальна діяльність, психологічне просвітництво, бібліотерапія, робота з персоналом, співпраця з соціальними партнерами.

Консультативна робота з батьками проводиться, як онлайн так і офлайн. Існує зв'язок через Інстаграм і Вайбер, в яких створено групи. Продовжується робота у клубах сімейного читання: «Моє серденько» (для дітей до 3 років), «Білий лелека» (для дітей 4+ років), де ми систематично працюємо з дітками і батьками за планом. Діти переглядають лялькову виставу, роблять поробку, а батьки ознайомлюються з новою літературою та слухають лекцію психолога з певної теми, зокрема:

- ✓ «Агресивна поведінка дитини. Причини та шляхи подання»,
- ✓ «Бібліотерапія в допомогу родинам при вихованні дитини»,

- ✓ «Батьківські заборони та їх вплив на формування характеру»,
- ✓ «Дитячі маніпуляції. Як не потрапити під тиск»,
- ✓ «Ментальне здоров'я дітей і батьків під час війни» та інші.

Батьки, об'єднані в клуб, мають змогу спілкуватися з психологом індивідуально в будь який зручний час. На цю послугу існує значний попит, маємо велику кількість позитивних відгуків та, що є головним, практичні результати.

Зберегти ментальне здоров'я на етапі дошкільного та молодшого шкільного віку вкрай важливо: це формує основи психічного благополуччя, які впливатиме на всю життєву траєкторію дитини. Здатність усвідомлювати свої емоції, висловлювати свої почуття допоможуть дітям у формування їхнього психічного здоров'я.

Протягом чотирьох років працює проєкт «Сторітелінг в бібліотеці». Він був започаткований в перші місяці ізоляції від ковіду, коли діти не мали змоги відвідувати бібліотеку і були обмежені в спілкуванні. Терапевтична казка, написана психологом, прийшла на допомогу. На основі цієї казки було розроблено сценарій дитячої лялькової вистави і показано на сайті бібліотеки і на каналі Ютуб. Цей проєкт був створений на допомогу батькам, як рекомендація в подоланні певної проблеми, він продовжує працювати і налічує 12 казок за авторством психолога. До речі одна з них відзначена 1 місцем на конкурсі, який започаткувала в нашій області громадська організація «Жінки плюс». Конкурс мав назву «Подаруємо дітям казку». Бібліотека має методичну збірку цих казок, яку можна доповнювати самостійно.

З минулого року ми запустили ще 2 проєкти для дітей. Вони дуже актуальні і мають своєю ціллю зберегти ментальне здоров'я наших дітей. Один із них має назву «Кольоровий монстрик». Це настільна гра, якій передуює книжка, навіть вже дві. Мета цієї гри – навчитися розрізняти свої емоції і головне – керувати ними. Кожна емоція має своє забарвлення: гнів – червоний, спокій – синій, страх – чорний, радість – зелений. Діти залюбки

грають з психологом, а батьки мають змогу спостерігати осторонь і робити висновки. Про емоції та переживання говорити досить складно, хоч дорослому, хоч дитині, хоч кольоровому монстру. Але набагато легше розібратися в собі та розставити всі переживання по поличкам в ігровій формі, до того ж не під час протистояння, а у командному режимі.

Тут у пригоді і стане настілька «Кольоровий Монстрик» (The Color Monster), у якій діти можуть вільно розповісти про власні життєві ситуації. Не бійтеся говорити про те, що вас бентежить. Гра «Кольоровий монстрик» – це настільна гра не про напружені змагання чи азарт, це історія про розмови, переживання та рефлексію. У спокійній бібліотечній обстановці, прикриваючись ігровою формою, ми спілкуємося з дитиною про її переживання, страхи; ділимося власними враженнями та пояснюємо, що відчувати емоції – це не страшно, а природньо для всіх.

Ще одна цікава гра стартувала цього року. Це сумісний проєкт разом із фондом ООН ЮНІСЕФ в Україні, і він називається «Іскорки запалюють суперсили». Діти уявляють себе супер-героями та наділяються надзвичайними властивостями навколо себе. Граючись, дошкільнята справді здобувають суперсили – найважливіші навички, які допомагатимуть у дорослому житті. 10 сценаріїв, 10 вистав різної тематики. А батьки у цей час можуть бути у ролі глядачів.

Вразлива категорія наших користувачів, яка потребує уваги психолога, – це підлітки. Зростання рівня тривожності та стресу є характерним для підліткового віку, особливо в умовах війни, коли збільшується обсяг викликів і переживань. Тож, своєчасна увага, розуміння та співчуття допомагають підліткам уникнути кризових станів у комунікації, а також покращують ментальне здоров'я у ці непрості часи. У нас в бібліотеці підлітки мають можливість раз на місяць прийняти участь в психологічному тренінгу «Пізнай себе» у межах роботи клубу психологічної підтримки «Разом».

Багатовекторну соціокультурну роботу проводять бібліотеки для дітей. На даний час у Дніпропетровській області функціонує 50 спеціалізованих бібліотек для дітей, з яких: 1 обласна та 49 бібліотек в громадах області, у т. ч. одна бібліотечна система бібліотек для дітей КЗК «Міська дитяча бібліотека» в м. Кривий Ріг (20 бібліотек). Також обслуговуванням дітей в області займалися 440 сільських бібліотек. Діяльність дитячих бібліотек здійснюється з усвідомлення ролі бібліотеки у становленні громадського суспільства, гуманізації соціальних відносин, збереженні і ретрансляції гуманітарної культури, створенні позитивного іміджу бібліотеки. Бібліотеки області беруть участь у партнерських проєктах, розвиваючи свій потенціал та модернізуючи простір. В Кам'янській ЦБ для дітей облаштовано освітній дитячий хаб, який створений та функціонує за фінансової підтримки Німецького уряду у межах проєкту «Створення освітніх дитячих хабів: просторів розвитку та безпеки», що реалізується ГС «Культурна Ліга Сходу» у проєкті GIZ «Зміцнення ресурсів для сталого розвитку приймаючих громад на сході України». Метою діяльності хабу є надання доступу дітей віком 5-12 років до сприятливого, дружнього та безпечного середовища, в якому вони зможуть продовжити свій когнітивний розвиток, матимуть можливості навчатися, отримувати психосоціальну підтримку та взаємодію з однолітками. Для досягнення цих цілей до роботи освітнього хабу залучено кваліфікований персонал, що володіє навичками та досвідом роботи і спілкування з дітьми у взаємодії з працівниками молодшої школи та дитячих садочків в рамках міжсекторної співпраці. Діяльність освітнього дитячого хабу проводиться з дотриманням принципів захисту прав людини/дитини, гуманності, недискримінації, конфіденційності із забезпеченням інклюзивності, доступності та зручності послуг. Освітній дитячий хаб – це облаштоване приміщення Центральної бібліотеки для дітей КЗ «ЦБС м. Кам'янського» КМР, який має укриття. Там створено безпечне середовище для дітей, які переживають травму внаслідок війни, з поділом на функціональні зони (ігрова, пізнавальна, рухова активність та відпочинок),

обладнаних меблями, килимками, пазлами, мультимедійною, комп'ютерною, побутовою та оргтехнікою, настільними та розвиваючими іграми, дитячим спортивно-ігровим інвентарем, наборами для творчості та арттерапії тощо. Для комфортної комунікації з батьками і освітлення роботи хабу створені сторінка хабу в Instagram і Telegram, а також QR-коди всіх соцмереж і каналів бібліотеки і хабу. Створено логотип і назва хабу.

З початку війни невелике місто Тернівка прийняло більше 6 тисяч переселенців. Це люди, яким потрібна допомога, увага, моральна підтримка, розуміння, заходи, що сприяють покращенню психо-емоційного стану та інтеграції в місцеву громаду. Діти переміщених осіб, загиблих, ветеранів бойових дій, інклюзивна група дітей – у більшості вони з підвищеною емоційністю або замкнутістю, тривожністю, стресом від пережитого та рухливою психікою. Саме тут на допомогу прийшли бібліотеки міста. За сприяння Програми ООН в Україні (ПРООН) з питань громадської безпеки та соціальної згуртованості, за фінансової підтримки Євросоюзу в бібліотеці-філії для дітей №1 КЗ «Тернівська міська публічна бібліотека» започатковано ініціативу «Розважально-розвиваючий простір «Творчий дотик», метою якої стало створення умов для розвитку дітей, їх зацікавленості книгами українських та зарубіжних авторів, просуванню читання, розвитку творчого потенціалу, інтелектуальних, комунікативних здібностей, фантазії, дрібної моторики, та сприяння гарному настрою, корисному проведенню дозвілля та інтегруванню дітей у місцеву громаду шляхом проведення низки заходів. Ця ініціатива націлена на роботу з вразливими групами дітей, а саме на інклюзивну групу, внутрішньо-переміщених осіб, дітей сімей загиблих, дітей ветеранів війни та учасників бойових дій. Для успішної реалізації міні-ініціативи донором було закуплено необхідне обладнання, а саме: дитячі столики-парти та стільці, пуфіки-кубіки, модульні полиці, струменевий принтер, ноутбук, акустичну систему, ляльковий театр, крісла-груші, дитячі світлові столи-пісочниці, кулер для води, витратні матеріали тощо. Розважально-розвиваючий простір «Творчий

дотик» мав неймовірний позитивний вплив на ментальне здоров'я дітей, їх психо-емоційний стан, сприяв зняттю нервової напруги та покращенню настрою. Участь у заходах мала певний вплив на формування світогляду дитини, її моральних якостей, сприяла розвитку пізнавального інтересу, фантазії та уяви, дружній відкритій комунікації, уваги, асоціативного мислення. Розважально-розвиваючий простір «Творчий дотик» продовжив свою роботу на постійній основі. Він користується великою популярністю серед маленьких мешканців міста та їхніх батьків, сприяє адаптації в суспільстві та інтеграції у місцеву громаду.

З травня 2023 р. ЦДБ спільно з бібліотеками КЗ «Павлоградська МЦБС» долучилася до реалізації проєкту «Освітній центр для дітей «Змістовно», впровадженого ГО «Центр інноваційного розвитку «Персона» за підтримки БО «МБФ «Нова ЮКРЕЙН». У межах проєкту проходять ігротеки, майстер класи та активності, де дитина зможе відкрити свій потенціал, розвинути навички та отримати незабутні враження. У дитячій бібліотеці з травня по грудень було проведено 28 майстер-класів, 12 ігротек, де взяло участь 800 дітей. Усі витратні матеріали забезпечувалися донором проєкту.

14 лютого 2024 р. у Центральній дитячій бібліотеці м. Кривого Рогу відбулося відкриття простору для розвитку та активного дозвілля дітей (UNICEF. Дитяча точка «Спільно»). Це місце для читання та розваг, центр зі сприятливими умовами для спілкування, простір рівних можливостей для кожної дитини, дитячого розвитку та натхнення. У вівторок та п'ятницю бібліотекарі проводять цікаві заходи, які націлені на розвиток творчих здібностей та розширення кругозору дітей: це майстер-класи, заняття з малювання, захоплюючі завдання та ігри, які розвивають логічне мислення, комунікативні навички та навчають зміцнювати зв'язки з однолітками. Першу криворізьку студію «Контента» Дитячий фонд ООН UNICEF і «Культурна платформа Закарпаття» відкрили на базі Центральної бібліотеки Комунального закладу культури «Міська дитяча бібліотека» Криворізької

міської ради. Це аудіовізуальна студія, призначена для індивідуальної студійної роботи та проведення групових занять і лекцій. Тут можна записувати вокал і музичні інструменти, зводити їх у власні музичні треки. Також студію можна використовувати для запису та зйомки подкастів, організації трансляцій. «Контента» працює за графіком роботи дитячої бібліотеки, і в ній молодь може скористатися всім обладнанням безкоштовно.

Організація роботи в умовах війни має складнощі, але заклади культури повинні надавати послуги та виконувати свою місію – в цьому переконані колективи бібліотек для дітей нашої області. Бібліотечні фахівці області намагаються знайти способи допомогти дітям, їхнім батькам: знизити рівень стресу, впоратися з емоційним навантаженням та попіклуватися про безпеку та розвиток дітей під час війни. Усі бібліотеки пристосувалися до нових реалій часу, продовжуючи розвивати традиційні та впроваджувати нові напрями роботи. Бібліотеки тримають високий рівень знань, постійно контактують з громадами, швидко реагують на події та адаптуються до обставин, щодня доводячи свою професійну мобільність та спроможність до розвитку.

Тамара КЛЮЙ, директор КЗ «Чернігівська обласна бібліотека для дітей» Чернігівської обласної ради

Створення інклюзивного простору для читання: роль дитячої бібліотеки у підтримці ментального здоров'я дітей

Читання – не просто розвага, це потужний інструмент для розвитку емоційного інтелекту, розширення кругозору та формування критичного мислення. Книги дозволяють дітям: ідентифікувати себе з героями, що сприяє розвитку емпатії, розуміння інших людей та себе; досліджувати різні життєві ситуації, готуватися до викликів реального життя, розвивати навички вирішення проблем; книги дозволяють переживати різні емоції в безпечному середовищі, що сприяє їхньому розумінню та управлінню ними; збагачувати словниковий запас – чим більше дитина читає, тим багатшим стає її мовлення, що позитивно впливає на самооцінку та впевненість у собі.

Інклюзивність – це створення такого середовища, де кожна дитина відчувається комфортно і може реалізувати свій потенціал. В контексті дитячої бібліотеки це означає:

- різноманітність літератури – бібліотечний фонд має відображати різноманітність культур, етносів, соціальних груп та індивідуальних особливостей дітей;
- доступність для дітей з інвалідністю, а саме забезпечити доступ до книг у форматах, зручних для дітей з вадами зору, слуху, мови.
- створення комфортного простору – дитяча бібліотека має бути безпечним і затишним місцем, де діти можуть розслабитися і насолоджуватися читанням.
- проведення заходів, що враховують індивідуальні потреби: літературні вечори, майстер-класи, дискусії мають бути адаптовані для дітей з різними інтересами та можливостями.

Що стосується роботи дитячих бібліотек Чернігівщини, то тут маємо неабиякий позитивний досвід роботи у напрямку покращення ментального здоров'я дітей.

У травні 2024 року *Бобровицька бібліотека для дітей* стала переможцем грантового конкурсу та отримала фінансування на суму 544699,65 грн. Ці кошти дозволили реалізувати амбітний проєкт «Простір безпечний для дітей», який складається з декількох зон, де кожен знаходить щось цікаве для себе:

- простір для творчості та спілкування;
- сенсорний простір «Шосте відчуття» для дітей з інвалідністю;
- простір для віртуальних ігор;
- простір для настільних ігор та ігор на підлозі;
- простір для релаксу та усамітнення;
- простір для читання.

Цьогорічне літо в бібліотеці було особливо насиченим завдяки проєкту «Скрина Дослідника», який було реалізовано за підтримки LEGO Foundation та ГО ChangeX. За допомогою LEGO-конструкторів діти мали змогу розвивати свою креативність, логічне мислення та командний дух. А вже найближчим часом на території бібліотеки з'явиться новий дитячий ігровий майданчик, який стане справжнім подарунком для маленьких відвідувачів та їхніх батьків.

Ляльковий театр у *Ніжинській міській бібліотеці-філії № 3 для дітей* – це справжня магія! За допомогою захопливих історій бібліотекарі допомагають дітям розвиватися та пізнавати світ. Вистави «Бібліогалявина» та «Зайчикова хатка на новий лад» вже стали улюбленими для вихованців Ніжинського дитячого будинку-інтернату. У новому навчальному році продовжується робота над створенням позитивного емоційного клімату. Відбудуться зустрічі: «Турбуюсь про своє здоров'я», «Ми були! Ми є! Ми будемо!», «Життя – це найбільший скарб».

У Бахмацькій міській бібліотеці-філії для дітей відкрився затишний простір «Дбаю про себе», де кожен може знайти підтримку та розуміння. Психологи проводять індивідуальні консультації «Зцілення душі й тіла» та «Самодопомога плюс», де можна поділитися своїми переживаннями та навчитися ефективним стратегіям подолання труднощів.

Тренінг «Психічне здоров'я. Що я знаю про нього?» став справжнім відкриттям для бібліотекарів. Разом досліджували важливі аспекти ментального здоров'я та шукали способи, як підтримувати себе і своїх близьких.

У бібліотеці створюється простір, де діти можуть проявити свої емоції та відчути себе в безпеці. Майстер-класи та творчі заняття допомагають подолати стрес і тривогу, розвивають самооцінку та впевненість у собі. Великдень – це чудова нагода провести час разом із родиною та відчути радість від спільних творчих занять. Виставка-інсталяція «Сяйво Великодньої писанки» створює атмосферу затишку та спокою, допомагаючи дітям відволіктися від страхів сьогодення.

«Майбутнє за талановитими дітьми» – це виставка, яка не залишає байдужим нікого! Маленькі художники створюють малюнки, що вражають своєю оригінальністю та глибиною. Кожна робота – це маленьке диво, яке розкриває світ дитячої фантазії. Відвідуючи виставку, читачі відчувають заряд позитивних емоцій і натхнення. «Валізка з книжками» дарує маленьким читачам море радості та нових вражень! Яскраві книжки, захопливі ігри та чарівний черв'як стали справжнім подарунком для дітей, які із задоволенням розфарбовують «Таємничі історії маленьких і великих перемог», виражають свої емоції на папері та поринають у світ фантазії.

У межах казкотерапії бібліотека організувала свято «Диво двері відчиняй – у світ казковий вирушай». Приводом став «Всесвітній день казки», який відзначається 20 березня. Юні читачі поринули у захоплюючий та незвичайний світ пригод, дива, чародійства. Ознайомилися з найцікавішими казками усього світу. На дітей чекали різноманітні ігри,

конкурси та вікторини: «У світі чарівної казки», «Країна казкових загадок», «Відгадай казкового героя».

Ляльковий театр «Дюймовочка» Бахмацької міської бібліотеки-філії для дітей користується великою популярністю серед маленьких читачів книгозбірні. Його діяльність допомагає дітям розкривати творчі здібності, вчить їх реалізовувати свою фантазію, збагачуватися новими знаннями, залучатися до культурних та літературних надбань. Відомо, що у спілкуванні з лялькою, яка говорить зі сцени, і спілкується з глядачем наживо, криється неповторний шарм дитячого театру. Психологи вважають, що казки впливають на дітей ефективніше, ніж будь-яка розповідь.

Прилуцька міська бібліотека для дітей імені Павла Білецького-Носенка. Програма «Почитай мені!» – це острів спокою та натхнення для наших найменших читачів. У непрості часи, коли діти відчують тривогу та страх, бібліотекарі стають для них справжніми друзями, які дарують тепло, затишок і відкривають двері у світ казок. «Вишиванка для казкового героя» – справжнє свято української культури! Діти створюють унікальні вишиванки для своїх улюблених казкових персонажів, поринаючи у світ українських традицій та народної творчості. Цей захід об'єднує дітей, допомагає їм відчутти себе частиною великої української родини. «Я малюю літо» – це справжня феєрія кольорів та творчості! Маленькі художники разом із талановитими педагогами створювали яскраві літні пейзажі, використовуючи різноманітні техніки малювання. А виступ ансамблю «Зіронька» додав святу особливої атмосфери. Це був день, сповнений радості, натхнення і творчих відкриттів.

У наш час, сповнений викликів і стресів, турбота про ментальне здоров'я дітей стала як ніколи актуальною. Ми помічаємо, що все більше дітей приходить до нас у пошуках підтримки та розуміння. Вони приносять з собою цілий світ емоцій – від радості до тривоги. І наш обов'язок – створити для них безпечний простір.

Чернігівська обласна бібліотека для дітей створює особливий світ для

маленьких читачів, де книги стають не просто джерелом інформації, а й вірними друзями. Для наймолодших відвідувачів бібліотекарі організовують яскраві та інтерактивні виставки, завдяки яким діти поринають у світ казок і пригод.

Інтерактивні виставки – це справжня магія! Завдяки їм діти можуть не тільки розглядати книжки, а й брати участь у різних іграх, розгадувати загадки та виконувати цікаві завдання. Виставки «Книжечка на десерт» та «Читає дитина – непереможна Україна» стали справжнім хітом серед маленьких читачів.

Віртуальні книжкові виставки – це ще один спосіб зануритися у світ улюблених героїв. Проєкти «Гарний настрій з новинкою» та «Загадкова планета Віктора Близнеця» допомагають дітям відволіктися від повсякденних турбот і поринути у світ фантазії. А серії книг про Джеронімо Стілтона вчать дружбі, співчуттю та доброті.

Робота з книгою, її промоція – основне завдання дитячої книгозбірні, яке бібліотекарі виконують постійно, а сьогодні ця робота перетворюється ще і на функцію збереження ментального здоров'я дитини. Психологічна платформа «Емоційне здоров'я дітей під час війни», створена на блозі бібліотеки «Книжкові хованки», включає серію корисних матеріалів:

- «Створюємо безпечне інформаційне поле»;
- «Дбаємо про власну стійкість»;
- «Поважаємо особистий простір дитини»;
- «Серія ігор «АНТИБОМБування».

Ця платформа створена як для батьків, так і для дітей у різних інтерактивних програмах, легко і доступно, користується популярністю серед читачів.

На блозі «Книжкові хованки» створений розділ «Кіт Кекс читає дітям», де читачу пропонуються казки і літературні твори для дітей відомі і маловідомі, навчальні і розважальні різноманітної тематики. Протягом 36 років ляльковий театр «Пізнайко» дарує радість і незабутні враження

тисячам маленьких глядачів. За цей час театр підготував понад 100 вистав, які відвідали понад 80 тисяч дітей. Незважаючи на епоху гаджетів, ляльки продовжують зачаровувати і надихати юних глядачів. А в умовах стресу і тривоги ляльковий театр стає справжнім рятувним колом.

Book-зона, яка з'явилася у бібліотеці до Дня принцес, стала особливо цінною для наших читачів. Важливим цей проєкт став для дітей, які пережили страхіття війни. Тут вони можуть відволіктися від страшних спогадів, відчути себе в безпеці та захищеності. Перевтілившись у принцес і лицарів, діти отримують можливість повірити в себе. Спеціальна виставка знайомить дітей з правилами етикету, які притаманні справжнім героям. Діти можуть робити пам'ятні фотографії в образах своїх улюблених казкових персонажів. Ідея книжкового балу принцес виявилася настільки вдалою, що її підхопили наші польські колеги з публічної бібліотеки міста Гнезно.

Війна принесла в наше життя багато болю і страху. Діти наразі потребують підтримки і розуміння. Наша задача – створити для них безпечний простір, де вони зможуть відволіктися від повсякденних турбот і поринути у світ казок та пригод.

Вважаємо, що Чернігівська обласна бібліотека для дітей – справжня оаза натхнення і творчості для дітей, чим неабияк підтримує ментальне здоров'я своїх читачів.

Ірина ТАЦАКОВИЧ, директор Івано-Франківської обласної бібліотеки для дітей, заслужений працівник культури України

Бібліотека без кордонів: інтерактивні форми роботи з юними читачами

Завжди перед бібліотеками стоїть одне найважливіше завдання – залучення нових користувачів і популяризація книги та читання серед різних категорій населення. Особливо гостро воно постало в епоху цифрових технологій.

Івано-Франківська дитяча бібліотека вирішила впровадити один із оригінальних інноваційних методів і на фейсбук-сторінці бібліотеки створила бібліотечне телебачення #Франківськ_читає. Це унікальний формат комунікації, що поєднує традиційну бібліотечну діяльність, ніби як соціопитування із сучасними медіатехнологіями. Ідея виникла і була «втільена в життя» нашою активною читачкою, учасницею бібліотечного клубу «Міксер» Маргариткою. Бібліотечне телебачення – це унікальна можливість та ефективний інструмент для активізації культурного життя громади, реклами книг в інформаційному просторі безпосередньо читачами-однолітками.

Розпочали рубрику простими запитаннями про улюблені книги та авторів. Такі опитування дають можливість вивчати читацькі інтереси, розуміти, які книги користуються найбільшою популярністю, як автори надихають містян, і які теми найбільше цікавлять сучасне суспільство.

Відповіді на питання «Яка ваша улюблена книжка?», «Який жанр вам подобається читати?», «Як часто відвідуєте бібліотеку?», «Що, на вашу думку, змінити у бібліотеці?» не тільки допомагають скласти загальне уявлення про читацьке вподобання, а й залишають цінну інформацію для бібліотекарів, щоб покращити свої послуги та організувати заходи, що викликатимуть зацікавленість та захоплення у франківчан.

Бібліотечне телебачення #Франківськ_читає відіграє важливу роль у залученні нових користувачів, а також збільшує кількість підписників на бібліотечних сторінках у соціальних мережах, що дозволяє привернути увагу широкої аудиторії, особливо молоді. А формат дозволяє розповідати про переваги користування нашою бібліотекою, ми презентуємо нові послуги, організовуємо віртуальні екскурсії, рекламуємо різноманітні заходи, залучаючи нових користувачів до культурного простору.

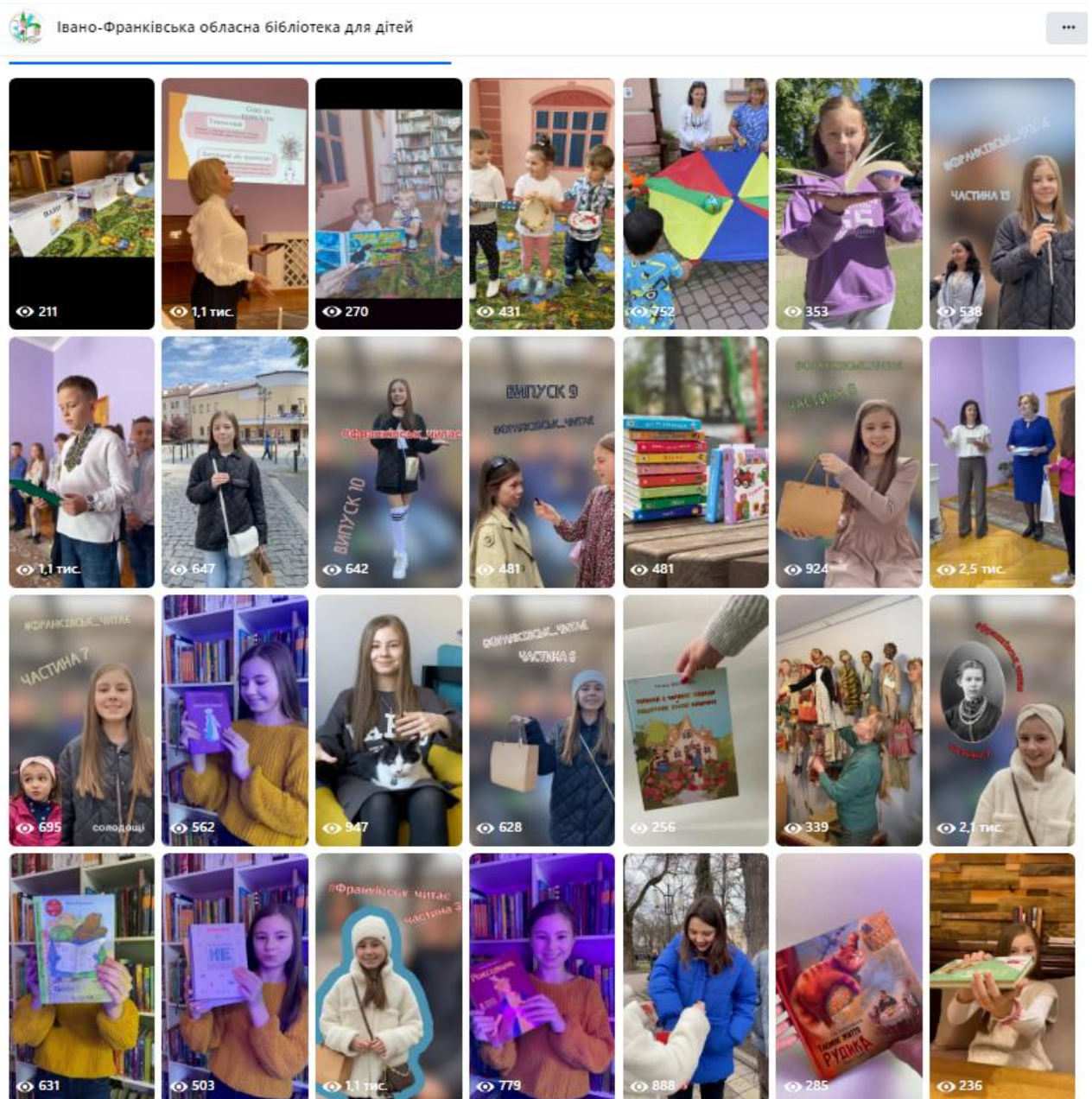
Оригінальний Великодній випуск #Франківськ_читає вів свою трансляцію напередодні із традиційного великоднього ярмарку. Запитували, з чим асоціюється Великдень, про родинні традиції. Вражаючи відповіді наших юних містян про асоціацію Воскресіння Христового із вірою і твердою надією на перемогу вкотре стверджували, що українська нація – висококультурна нація. А ще – родина! Міцна, українська, християнська родина!

Напередодні Міжнародного дня захисту дітей цікавилися про плани на літо, на відпочинок і звісно про отримані рекомендовані списки літератури відповідно до віку. І відповіді, звичайно, були різноманітні. Навіть часті відвідувачі нашої бібліотеки першочергово називали в пріоритеті прогулянки з друзями, катання на велосипеді, читання, риболовля і подорожі. Важливо, що під час таких зйомок-інтерв'ю учасники обговорюють актуальні теми, діляться враженнями про літературу, переповідають захоплюючі сюжети, роблять огляди книг, які вони прочитали, рекомендують, а основне – сильно мотивують своїм прикладом. У другий сезон #Франківськ_читає ми впевнено увійшли вже зі спонсором передачі – солодкою компанією із виготовлення смачних круасанів. На вдалі відповіді учасники зйомок отримували солодкий подарунок, тож охочих поспілкуватися було вдосталь.

І ми знову дивуємо і не зупиняємось на вже створеному: у межах проєкту #Франківськ_читає розпочинаємо нову рубрику #Що читають відомі франківці. Інтерв'ю із знайомими діячами або громадськими активістами розкривають, як книга, література і читання впливає на їхнє життя, на вирішення важливих соціальних, економічних і культурних проблем. Це

надихає інших долучитися до бібліотечного простору і активніше його використовувати. Кожна така зустріч має особливий вплив та стає яскравою подією для читачів і відвідувачів наших програм. Відомі люди діляться своїми секретами та шляхами до успіху, надихають на читання та саморозвиток.

Бібліотечне телебачення – це сучасний підхід до популяризації читання, книг і бібліотеки. Завдяки зйомкам, інтерв'ю, опитуванням та медіапроєктам бібліотеки знаходять нових користувачів, підвищують інтерес до книги, створюючи простір для розвитку культури читання. Це не лише спосіб комунікації, але й потужний інструмент для збереження та розвитку літературних традицій у цифрову епоху!

Аліна БІЛА, директор КЗ «Чернівецька обласна бібліотека для дітей»

Бібліотека – платформа для розкриття творчого потенціалу користувачів

Бібліотека – чудовий майданчик для розкриття творчого потенціалу читачів, дружнього, творчого, спільного проведення вільного від навчання часу. Бібліотекарі намагаються створити сприятливі умови для виявлення уподобань та здібностей своїх користувачів, розкрити творчий потенціал, проводити роботу на підтримку їх власного таланту, надання інформаційної допомоги у розвитку захоплень та підтримці позитивних емоцій. Цьому слугують як традиційні форми бібліотечної роботи, так і конкурси (як всеукраїнські, так і регіональні).

Обласна книгозбірня для дітей і бібліотеки ТГ Буковини є партнерами у реалізації обласних і всеукраїнських заходів: Всеукраїнського тижня дитячого читання»; Всеукраїнського конкурсу із правового просвітництва «Конституція для всіх: і великих, і малих»; Всеукраїнського конкурсу плакатів до Всесвітнього Дня Землі «Майбутнє планети у наших руках!»; Всеукраїнського конкурсу «Лідер читання»; Міжнародного конкурсу дитячої листівки «Дітям світу – сонце й мир!»; Всеукраїнського дитячого літературного конкурсу «Творчі канікули»; Всеукраїнського конкурсу «Іссик-Куль – колискова моя: природа у творчості Чингіза Айтматова»; Всеукраїнського конкурсу читців поезії «Стукіт серця Петефі на березі Дніпра»; Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнка «Вільнюсу – 700»; Всеукраїнського конкурсу дитячої творчості «Україна – мрія»; Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнка «Зелене відновлення України: дитячий погляд» тощо.

4 березня 2024 р. вся творча спільнота відзначала 75-річчя від дня народження Володимира Івасюка. Володимир Івасюк – автор 107 пісень, 53 інструментальних творів та музичних супроводів до спектаклів. Пісня

композитора «Червона рута» відома на увесь світ і є ліричним гімном України. Всім відомі також пісні «Водограй», «Пісня буде поміж нас», «Два перстені», «Сизокрилий птах», «Балада про мальви», «Зелена пісенька», «Колискова» тощо. Упродовж останніх років українці відкривають постать композитора по-новому для себе, твори Івасюка вчергове набувають актуальності й стають трендами в соціальних мережах. З метою популяризації творчості видатного краянину серед читачів-дітей та в межах відзначення ювілею В. Івасюка КУ «Чернівецька обласна бібліотека для дітей» спільно з партнерами – Чернівецьким обласним меморіальним музеєм Володимира Івасюка та Чернівецькою обласною організацією національної спілки письменників України за підтримки управління культури Чернівецької ОДА організували Обласний артчелендж «Водограй пісень Володимира Івасюка», який проходив з 14 лютого по 4 березня 2024 р. Учасники мали намалювати ілюстрацію до своєї улюбленої пісні композитора. Фото малюнка або сканкопію надіслати на е-адресу бібліотеки. На артчелендж надійшло 210 малюнків від 193 учасників. Спонсори: управління культури, Чернівецька ОБД, Чернівецький обласний меморіальний музей Володимира Івасюка.

Попереду ХХ обласний конкурс юних читців віршів-присвят Володимиру Івасюку зі збірки «Елегії для сина», започаткований у 2002 р. Чернівецькою обласною бібліотекою для дітей та Чернівецьким обласним меморіальним музеєм Володимира Івасюка з нагоди 85-річчя від дня народження його батька – видатного письменника, літературознавця, фольклориста, педагога, громадського та культурного діяча Михайла Івасюка. Це регіональний конкурс, який проводиться щорічно у листопаді для школярів і студентів. Перші конкурси проводилися в одній номінації – читання віршів Михайла Григоровича зі збірки «Елегії для сина». З III конкурсу він проводиться у двох номінаціях: виконання віршів зі збірки «Елегії для сина» і віршів-присвят Володимиру Івасюкові. Мета конкурсу – популяризація віршів-присвят, його творчості та формування у читачів літературних смаків і творчих здібностей. На

конкурсі з'явилися і авторські роботи. Під час конкурсу в бібліотеці демонструється фотовиставка «Із сімейного альбому Івасюків» із фондів музею, книжково-ілюстративна експозиція «Батько і син» із фондів бібліотеки. Запрошуються всі шанувальники поетичного слова незалежно від віку: і першокласники, і старшокласники, і студенти Чернівецького коледжу мистецтв ім. С. Воробкевича, і студенти ЧНУ ім. Ю. Федьковича, і поети. Кожен учасник отримує в подарунок диплом учасника і книги про музей Володимира Івасюка. А переможці – грамоти та бібліотечки із книг М. Г. Івасюка.

Співпраця з патрульною поліцією розпочалась у 2017-2018 рр. Чернівецька ОБД реалізовувала грант від Міжнародної організації IREX програми ПОЛіС «Community Polising» «Поліція і спільнота». Після закінчення гранту бібліотека продовжила співпрацю з УПП в Чернівецькій області, яка продовжується і дотепер проектами «Безпека дитини» та «Казка з поліцейським».

Щороку в Україні у період з 25 листопада до 10 грудня проводиться Всеукраїнська акція «16 днів проти насильства». Дати початку та завершення Всеукраїнської акції вибрані не випадково. Вони створюють символічний ланцюжок, поєднуючи заходи проти насильства стосовно жінок та дії щодо захисту прав людини, підкреслюючи, що будь-які прояви насильства над людиною, незалежно від її статі, є порушенням прав людини.

У межах Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства» Чернівецька ОБД спільно з УПП в Чернівецькій області започаткували конкурс малюнка «Ми проти насильства! Ми за любов і добробут!». Учасники конкурсу – діти віком 6-18 років. Термін проведення конкурсу – з 24 (26) листопада по 06 грудня. Конкурсанти надсилають фото або сканкопію малюнків на електронну адресу бібліотеки childlibbuk@ukr.net або на месенджер Чернівецької ОБД у форматі JPG. Оголошення та нагородження переможців відбувається 10 грудня у Міжнародний день прав людини.

До складу журі запрошуються директор обласної художньої школи ім. Миколи Івасюка, художники, педагоги, працівники бібліотеки і

представники УПП в Чернівецькій області та громадських організацій. Про те, що конкурс набрав великої популярності, свідчить кількість учасників, яка щороку зростає.

2020 р. – 71 учасник. Спонсор Чернівецький БФ «Нова сім'я» (виконавчий директор Альона Бежан).

2021 р. – 63 учасники з м. Чернівців, Чернівецької області та м. Києва (у номінації «Глядацька симпатія» перемогу здобула Погорєлова Віка, 9 років м. Київ).

2022 р. – 146 учасників, 135 робіт: I-III місця і номінації «Ні – насиллю! Ні – війні!», «Маленьке серце проти насильства» (діти 6-8 років), «Підлітки проти насильства». Спонсори: ЧОБД, ГО «Центр громадської активності «Синергія»» (виконавчий директор Наталія Батракова).

2023 р. – 198 учасників, 208 робіт. Учасники готували роботи за трьома напрямками: «Ми проти насильства! Ми за любов і добробут!», «Ні – насиллю! Ні – війні!», «Проти насилля над тваринами». Спонсори та партнери: ТОВ «Чотири лапи України» (голова Олександра Лісчишина), ГО «Джем ШМ» (голова Марія Білівська), «Школа каністерапії» (тренер-каністерапевт Антоніна Гошовська). Переможці отримують грамоти і подарунки від спонсорів, а всі учасники – сертифікати. Цього року відбудеться V ювілейний конкурс.

Ольгу Кобилянську називали гірською орлицею за горде серце, а пишною трояндою в саду української літератури – за яскраву метафоричність художнього бачення. Сама ж письменниця називала себе скромно і просто – «робітницею свого народу», бо понад 55 років життя віддала літературі. До 160-річчя від дня народження видатної краянки Чернівецька обласна бібліотека для дітей у межах Регіональної програми розвитку культури на 2023-2025 рр. провела обласний онлайн-конкурс з промоції творчості Ольги Кобилянської «Ольга Кобилянська – людина з гарячим серцем і прекрасною душею» за участі Чернівецької обласної організації НСПУ, ГО «Об'єднання митців Буковини», Наукової бібліотеки ЧНУ ім. Ю. Федьковича, за сприяння

Управління культури Чернівецької обласної державної адміністрації (ОВА). Мета конкурсу: популяризація творчого надбання Ольги Кобилянської серед читачів-дітей; залучення підростаючого покоління до збереження культурної спадщини українського народу, літератури рідного краю шляхом вивчення творів О. Кобилянської; промоція життєвого та літературного шляху письменниці серед читачів-дітей шляхом створення та використання медіапродуктів; підвищення фахової майстерності бібліотекарів, соціальної ролі бібліотек у сучасному суспільстві, поширення кращого бібліотечного досвіду з популяризації життя і творчості О. Кобилянської засобами медіаресурсів, здійснення промоції читання у різноманітних формах.

Відео учасників онлайн-конкурсу розміщувалися на сторінці Чернівецької обласної бібліотеки для дітей у соціальній мережі «Фейсбук». Символічно, що в ювілейний день народження (27 листопада 2023 р.) там же в прямому включенні відбулося оголошення переможців обласного онлайн-конкурсу «Ольга Кобилянська – людина з гарячим серцем і прекрасною душею». Переможці нагороджені дипломами та подарунками від організаторів, а всі учасники отримали електронний сертифікат про участь.

В обласних голосних читаннях «Читаємо Буковинського Соловія» до 190-річчя від дня народження відомого буковинця, українського письменника Юрія Федьковича взяло участь 23 учасники. Відео можна переглянути на Facebook-сторінці Чернівецької обласної бібліотеки для дітей, ввівши хештег [#Читаємо Буковинського Соловія](#).

Залучаючи дітей до конкурсів, бібліотекарі прагнуть навчити дітей полюбити книгу і читання на все життя. Адже прочитана книга в дитинстві може вирішити її долю, визначити ідеали.

Сьогодні Чернівецька обласна бібліотека для дітей – це платформа для розкриття творчого потенціалу користувачів різних вікових категорій, нові цікаві проєкти, інвестиція у нову генерацію, яка рухатиме нашу країну вперед після перемоги!

*Ольга КРИЖАНОВСЬКА, в.о. директора КЗ
«Херсонська обласна бібліотека для дітей
ім. Дніпрової Чайки» Херсонської обласної ради*

Мріяти! Вірити! Діяти! Літня подорож у світ читання

Літо, як і дитинство, дуже швидкоплинне, ми не в змозі їх поставити на паузу до кращих часів. Тому у своїх прагненнях і бібліотечній діяльності, завжди хочемо, аби для наших користувачів бібліотечне літо було насиченим, наповненим корисним досвідом, безтурботними розвагами, спілкуванням у колі однолітків і в компанії чудових книг. Досвід дистанційної роботи в умовах воєнного часу, різноманітні напрацювання з медіа контент удали змогу побудувати насичену заходами, іграми та акціями бібліотечну програму на літо 2024 року.

Програма підтримки та стимулювання дитячого читання «Канікули з книгою» за рік буде відзначати 30-річний ювілей. Чого тільки не було реалізовано за ці роки. Десятки різноманітних форматів, акцій, програм, заохочень було використано і задіяно, аби залучити дітей до бібліотеки саме влітку. Та в умовах дистанційної роботи, добре знайомі класичні заходи в стінах бібліотеки, традиційні методи залучення до читання були не можливі, літня подорож у світ читання пройшла певну трансформацію. За місяць до початку літа розроблено нову програму з різноманітними тематичними заходами, яка б відповідала новим викликам та умовам роботи.

Традиційно програма літніх читань «Канікули з книгою» стартує 1 червня і триває протягом усього літа. Це літо не стало виключенням. До реалізації програми залучили відділи обслуговування бібліотеки, які працюють з користувачами у онлайн- та офлайн-форматах.

За I Модулем «Що читати влітку?» працювали два підрозділи бібліотеки – відділ обслуговування дошкільників та учнів 1-4 класів та сектор абонементу, який працює з учнями 5-9 класів, аби максимально

залучити усіх до читання за рекомендаційними списками, які включають і шкільну програму, і позакласне читання.

Відділом обслуговування дошкільників та учнів 1-4 класів було проведено цикл інтерактивних заходів в онлайн та офлайн форматах під загальною назвою: «ЛІТО_МРІЙ». Мета якого полягала у тому, щоб навчити дитину бути цілеспрямованою особистістю та на прикладі добрих вчинків літературних персонажів скласти і опанувати свій шлях до мрії. Гаслом літніх читань для наймолодших стали слоган: «Гортай сторінки та мрій залюбки!». Протягом літа користувачам пропонували дитячі класичні та сучасні українські твори для читання, у яких чітко та яскраво за сюжетом прописано про якусь мрію певного персонажа, яка врешті решт здійснилася або була максимально наближена до здійснення.

Працівниками відділу створено онлайн-путівник «ЛІТО_МРІЙ» у форматі вебсайту, на сторінках якого розміщено 12 тематичних розділів, об'єднаних певною темою. Наприклад: Уявні пригоди: про що мріють казкові малята. Dreams навігатор; Секрети дитячих мрій: історії для хлопчиків. Пізнавальна мозаїка; Дівчачі Мрії. Чат-вечірка з казковими персонажами. Кожен тематичний розділ включав у себе віртуальну книжкову виставку з рекомендованими для прочитання книжками та інтерактивні завдання за їхнім змістом.

Офлайн-заходи для учасників програми проводилися раз на тиждень в укриттях міста Херсона, де діти відпочивали, грали у різноманітні ігри та за програмою онлайн-путівник «ЛІТО_МРІЙ» знайомилися з книжками різних авторів та жанрів. У межах Програми літніх читань «Канікули з книгою 2024» працівники сектора абонементу для учнів 5-9 класів провели цикл інтерактивних заходів під спільною назвою: «PRO-ЧИТАННЯ» літній табір корисних навичок. На інтерактивній платформі усі бажаючі змогли заповнити анкету учасника у Гугл-формі, дізнатися про рекомендаційні списки літератури «Що читати влітку» відповідно до свого віку. Щосереди учасники програми дізнавалися про одну нову навичку, яку можна

«прокачати» у собі, наприклад, навичка читання і постійного навчання; навичка керування часом; навичка лідерства та командної роботи; навичка фінансової грамотності; навичка критичного мислення тощо. Теоретичні частини супроводжувались цікавими фактами про різноманітні гнучкі навички, які у сучасному суспільстві важливі для дітей та підлітків, інформацією про численні дослідження з психології, тематичними вікторинами, іграми, віртуальними книжковими оглядами літератури відповідної тематики.

За II Модулем: «Тиждень з книгою», який передбачав організацію під час літніх канікул ігрових заходів, спрямованих на формування читацьких інтересів, розвиток читацької культури, мотивації до читання, працювали структурні відділи бібліотеки. Літні читання від відділу обслуговування учнів 5-9 класів проводилися у форматі бібліотерапевтичних порад «Читацьке літо без тривоги», які умовно склалися на інтерактивну полицю. Метою проєкту була підтримка ментального здоров'я дітей та підлітків, тому кожного четверга користувачі бібліотеки отримували корисні поради від психологів і казкотерапевтів, проходили розвиваючі тренінги і майстер-класи, терапевтичні читання і тематичні огляди літератури, арттерапевтичні зустрічі та дружнє коло підтримки. Протягом літа, учасники літніх читань, зібрали на віртуальну полицю 12 ключів-порад, які стали надійним захистом ментального здоров'я наших читачів. Ключ № 1 – Намір. № 2 – Сам собі казкотерапевт. № 3 – Емоційний інтелект. № 4 – Родинне коло підтримки. № 5 – Мій внутрішній захисник. № 6 – Цілюща сила рідної землі. Ключ № 7 – Дружнє коло підтримки.

Сектор Медіа-центр запропонував своїм користувачам взяти участь у циклі заходів під спільною назвою «Намистинки на блакитній стрічці Дніпра. Літературно-краєзнавча подорож». Мета заходів полягала в тому, щоб залучити дітей до читання та зацікавити їх у дослідженні величної річки Дніпро та мосту, розташованому по обидва береги з півночі на південь. Діти вчилися, як треба берегти природні ресурси та дізнавалися про важливість

екологічної та історичної свідомості. Цей проєкт став для юних користувачів бібліотеки справжнім відкриттям, допоміг зрозуміти глибину та багатогранність рідного краю.

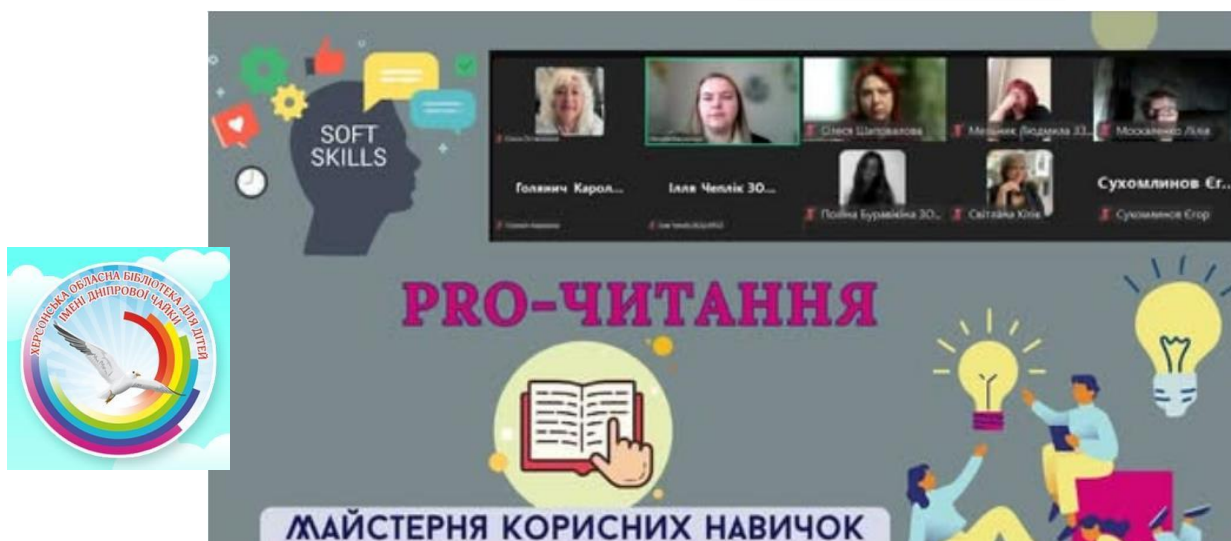
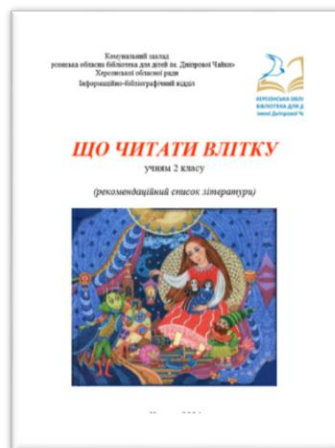
Міста – герої України. Галерея слави. Саме так називався цикл мандрівок, організований працівниками сектора медіацентр для відвідувачів 4-13 років, які відвідували укриття. За 12 літніх тижнів учасники читань відвідали 10 міст України, які за наказом президента отримали статус «Місто – герой» та познайомилися з містами-побратимами. На інтерактивній платформі Падлет учасники заходів мандрували містами України: Буча: місто смілості; Ірпінь: місто надії; Миколаїв: місто стійкості та героїзму; Охтирка; Волноваха; Гостомель, Маріуполь, Харків, Чернігів, Херсон: дух непереможності. Учасники дізналися про визначні місця, видатних мешканців та письменників, які пов'язані з цими містами.

Мовні практики англійською. «Explore More. Speak More» («Дослідуй більше. Говори більше») стали програмою літніх читань у секторі документів іноземними мовами та реалізувалися на базі розмовного клубу. Протягом 3-х місяців учасники розмовного клубу приєднувалися до онлайн-зустрічей, аби вдосконалити свої навички говоріння, розширити кругозір та знання про англійськомовні країни – Англію, Сполучені Штати Америки та Австралію. Разом із волонтерами з Канади та США розглядали побутові теми, які виникають під час подорожей.

Для користувачів бібліотеки, що перебувають у Херсоні, протягом літа організовані майстер-класи у творчій лабораторії «Творчий простір» від сектора періодичних видань, які були проведені в укриттях міста. Діти знайомилися з цікавими літературними історіями, дізнавалися про сучасні книги, які можна не тільки прочитати. А за сюжетами книжкових історій у різних техніках вчилися виготовляти поробки – квіткову фоторамку, іграшку антистрес, опановували кулінарну майстерність на майстер-класі, виготовляли прапорці до державних свят України. За підсумками заходів

визначили переможців серед учнів-читачів 5-9 класів, які представляють Херсонську область на Всеукраїнському конкурсі «Лідер читання-2024».

Можна довго жалітися, що і чого ми не можемо реалізувати з відомих і не залежних від нас причин, а можна брати і робити, інколи помилятися, отримуючи новий досвід. Головне сьогодні для нашого колективу – це робити і не зупинятися...Мріяти! Вірити! Діяти! Заради дітей!

*Людмила ХІЛУХА, в.о. директора Волинської
обласної бібліотеки для дітей*

Волинська обласна бібліотека для дітей: трансформація діяльності в сучасних умовах

Ряд факторів – політичних, економічних, соціальних – спричинив необхідність зміни звичного образу бібліотеки, її швидкої адаптації до перетворень у суспільстві. Роль сучасної бібліотеки, в першу чергу дитячої, набагато підвищується. Волинська обласна бібліотека для дітей забезпечує читачам безкоштовний та оперативний доступ до інформаційних ресурсів, є креативним простором, творчим майданчиком для дітей, місцем для цікавих зустрічей, корисного дозвілля та методичним центром для дитячих бібліотек Волинської області. Не одне покоління маленьких волинян починало своє знайомство зі світом книги саме у стінах нашої установи. Головними принципами діяльності бібліотеки є відкритість, інклюзивність, гостинність, партнерство, розвиток. Війна зачепила усі без винятку сфери суспільного життя і торкнулася кожного громадянина і мешканця України. Нині бібліотекарі та бібліотеки приймають виклики, породжені війною, та шукають рішення задля подолання існуючих проблем та загроз. Саме бібліотеки є простором зустрічей, територією співпраці та порозуміння. Тут читачі вчаться бути толерантними, поважати та підтримувати одне одного, тут народжуються ідеї, реалізуються проєкти, проходять палкі дискусії та відзначаються успіхи. Усвідомлюючи важливість таких культурних комунікацій, фахівці бібліотек створюють умови для зустрічей з письменниками, консолідують творчих людей, сприяючи таким чином розвитку літератури та культури.

Діяльність Волинської обласної бібліотеки для дітей різнопланова і багатогранна – ми вирішуємо комплекс завдань, враховуючи інтереси усіх користувачів. Постійно співпрацюємо з різними громадськими організаціями, активно заявляємо про себе в соціальному просторі, шукаємо партнерів, союзників, можливості додаткового фінансування, постійно опікуємося

питаннями створення позитивного іміджу бібліотеки у населення, доводимо владним структурам соціальну значущість установи.

Зважаючи на велику кількість дітей ВПО, частина яких не відвідує ЗДО та ЗЗСО, бібліотека фактично є єдиним місцем, де ці діти мають змогу спілкуватися з однолітками, знаходити друзів, творчо розвиватися. Колектив установи спрямовує значні зусилля, щоб допомогти їм впоратися з травмами війни, відволіктися від негативних думок та продовжити свій розвиток, адаптуватися до нового місця проживання.

Саме для таких дітей працівники книгозбірні реалізують бібліотечні проєкти, спрямовані на психоемоційну підтримку та неформальну освіту, турботу про ментальне здоров'я, безпечне та якісне дозвілля. Адже напруження, яке панує в державі, ні в якому разі не повинно відображатися на дітях та їхній вразливій психіці. Тому на першому плані у роботі установи є проєкти, масові заходи, зустрічі з психологами, реабілітологами, творчі заняття, які допомагають маленьким користувачам справитися з недитячими викликами: втратою рідних, домівки, переїздом, адаптацією до нового місця проживання.

Зауважу, що впровадження бібліотекою в роботу методів бібліотерапії проводиться у межах компетенції працівників як соціокультурна практика, а не методика лікування. Для надання саме психологічної допомоги бібліотекарі запрошують відповідних кваліфікованих фахівців.

Велика увага працівниками бібліотеки і волонтерами приділяється саме арттерапії у роботі з користувачами-дітьми. Перевагою цього методу є екологічність, доступність. За допомогою гри та творчості дитина може пережити внутрішні конфлікти, тривогу, страхи, що її турбують, справитися з труднощами. Арттерапія добре справляється з виходом накопичених емоцій, заспокоює, знімає емоційну та тілесну напругу, розвиває потенціал особистості. У своїй роботі ми використовуємо: піскову, ігрову, танцювальну терапії, лялькотерапію, казкотерапію, ізотерапію, глинотерапію, музикотерапію. Адже творчих інструментів безліч – діти із задоволенням граються з піском, ляльками або пальчиковими фарбами, малюють, ліплять чи читають казки. Заняття

проводяться двічі на тиждень і користуються попитом як у дітей, так і батьків – понад 1300 дітей відвідали такі заняття.

У бібліотеці це груповий процес і має певні ритуали початку та завершення заняття. Наприклад, перед тим, як почати, ми ділимося нашим настроєм. Але основна частина заняття – коли дитина саме творить: вона інтуїтивно обирає той інструмент, який їй підходить. Працівники завжди присутні, але стараємося менше втручатися у сам процес. Водночас уважно стежимо за тим, що роблять діти, зацікавлені в процесі творення. За допомогою запитань ми допомагаємо дитині більше розповісти про те, що вона намалювала, і даємо дитині можливість прожити історію, яку вона самостійно творить.

3 вересня 2022 року Волинська обласна бібліотека для дітей реалізує проєкт: «Бібліоарт-простір «Валіза ідей для творчих дітей»», постійними відвідувачами якого є діти з різних міст України, які знайшли тимчасовий прихисток у нашому місті, та маленькі лучани. Групові заняття проводяться двічі на тиждень для дітей віком 5-12 років. За цей час проведено понад 300 найрізноманітніших заходів за участі багатьох творчих людей Луцька: художників, письменників, майстрів декоративно-прикладного мистецтва, мультиплікаторів. Навчання проводиться через гру, дослідження, атмосферу відкритості та якісного зворотнього зв'язку. У програмі занять, які тривають три години – спортивні ігри, творчі майстерні, сеанси книготерапії, бібліотерапії, розвиваючі заняття, креативні майстерки, веселі забави та конкурси, тематичні розваги тощо.

3 березня 2023 року спільно з волонтерами психосоціальної підтримки Волинської обласної організації Товариства Червоного Хреста України діє проєкт «Безпечний простір». Для дітей проводяться заняття з елементами творчості; заходи, що сприяють розвитку емоційної стійкості, забезпечення психосоціального добробуту та безпеки дітей, емоційні навчання, релаксаційні заходи: розвиток тактильної чутливості, уяви, пам'яті, творчого мислення. Для заспокоєння дітей чи надання їм першої психологічної допомоги широко застосовується техніка тріангуляції.

Проект «Бібліотерапія в дії» – надзвичайно затребуваний серед маленьких користувачів та їхніх батьків – став логічним продовженням попередніх проєктів «Час читати», «Читаємо серцем», адже книготерапія – загальновизнаний метод психотерапії через читання та обговорення спеціально підібраних книг. Після їх прочитання діти разом з батьками закріплюють матеріал тематичним арттерапевтичним заняттям.

Спільно з Управлінням Державної служби надзвичайних ситуацій України у Волинській області реалізуємо проєкт «Безпечне дитинство», який включає комплекс лекцій та інформаційних уроків від фахівців ДСНС у Волинській області, кіберполіції, юристів з актуальних юридичних та соціальних питань для дітей з переглядом відеороликів та фільмів. Метою та головним завданням проєкту є ознайомлення дітей з правилами безпечної поведінки на вулиці, в лісі, під час канікул. Важливо їх інформувати про вплив шкідливих звичок на організм, як діяти при сигналі «повітряна тривога», при виявленні небезпечних предметів, навчити надавати першу медичну допомогу при надзвичайних ситуаціях. У межах проєкту вже відбулося багато цікавих і пізнавальних заходів та зустрічей зі спеціалістами: рятувальниками, водолазами, психологами Державної служби надзвичайних ситуацій у Волинській області, працівниками Національної поліції. На превеликий жаль, ці заходи не втрачають своєї актуальності та користуються попитом серед користувачів.

Волинська обласна бібліотека для дітей постійно підтримує тісні зв'язки з волонтерами, психологами, митцями, педагогами, письменниками, які допомагають реалізовувати заявлені проєкти. Заняття з психологічного розвантаження для дітей у бібліотеці проводять менеджери та фахівці із соціальної роботи ГО «Fox house» Інклюзивний центр розвитку.

Влітку на базі бібліотеки працював мовно-розважальний табір «Кольорове літо 2» для дітей 9-14 років, батьки яких загинули чи воюють в лавах ЗСУ, організаторами якого була ГО «Фундація розвитку сільської молоді» та наша установа. Для дітей проводилися цікаві заняття, майстерки,

розваги, уроки з англійської мови. Організували екскурсії в стоматологічну майстерню «ПЛЮМБІР», клініку «Smilery Kids», діти отримали майстер-клас від власника Косметологічного центру Dr.Shavaliuk, вчилися надавати першу домедичну допомогу під керівництвом лікарів обласної клінічної лікарні. Для кращого сприйняття англійської дивилися фільми мовою оригіналу. Дозвілля дітей доповнили екскурсії Старим містом, в Окольному та Луцьким замками та розваги в спортивно-розважальному комплексі «AdrenalinCity».

Бібліотеки в Україні переживають не найкращі часи, це можна сказати і про дитячі книгозбірні Волинської області. Мережа бібліотек для дітей Волинської області станом на 01.01.2024 становить 23 бібліотеки (у 2023 році ліквідовано бібліотеку-філію для дітей КЗ «Публічна бібліотека» Ратнівської селищної ради за Погодженням МКІП № 06/12/399-24 від 12.01. 2024). Продовжується етап об'єднання публічних бібліотек для дорослих і бібліотек-філій для дітей, створюються КЗ «Центри культури, дозвілля та спорту», «Центри надання культурних послуг». Волинська обласна бібліотека для дітей залишається координаційним, організаційно-методичним центром для бібліотек, що обслуговують дітей області. Наші маленькі відвідувачі – активні учасники Всеукраїнських та обласних літературно-мистецьких проєктів. Область є серед переможців III Всеукраїнського екологічного конкурсу малюнків «Майбутнє планети у наших руках!» (III місце у віковій категорії 9-11 класи), Всеукраїнського конкурсу дитячої творчості «Україна – мрія» (Відзнака Генштабу ЗСУ у категорії «Текстовий опис»), Всеукраїнського конкурсу малюнків «Іссик-Куль – колискова моя: природа у творчості Чингіза Айтматова» (I місце у віковій категорії 9-11 класи), Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнку «ЗЕЛЕНЕ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: дитячий погляд» (III місце у віковій категорії до 7 років). Додаткові відзнаки від Програми підтримки ОБСЄ для України (OSCE SPU) та Програми ООН з навколишнього середовища (United Nations Environment Programme, UNEP) отримали семеро конкурсантів з Волині.

Протягом року реалізовано обласні творчі проєкти: літературний конкурс

«Думи і мрії» серед читачів-учнів 1-11 класів, літературно-мистецьку вікторину серед читачів-учнів 4-9 класів «Кобзарева зоря», присвячену 210-й річниці від дня народження Тараса Шевченка, літературно-мистецьку вікторину «Думки-мережанки», присвячену 175-й річниці від дня народження української письменниці Олени Пчілки серед читачів-учнів 5-9 класів. 25 жовтня будуть оголошені переможці обласного поетичного онлайн-конкурсу «Ода рідному слову» (серед читачів-учнів 1-9 класів). Участь у творчих проєктах взяли понад 1400 дітей з усіх куточків Волині.

Трансформації, які відбуваються в суспільстві, рішуче впливають на бібліотеки і змінюють не тільки всю систему бібліотечної праці і бібліотечних ресурсів, але і вперше ставлять питання про «межі» бібліотечного простору і самих основах існування традиційних бібліотек та їх функцій – бібліотеки беруть на себе роль громадських центрів – інформаційних, культурних, просвітницьких, соціальних тощо.

Мусимо визнати, що бібліотеки, у т.ч. і спеціалізовані, у більшості не відповідають вимогам сучасності, мають проблеми, які не вирішуються через слабку координацію між органами влади, застарілу нормативно-правову базу, незадовільний стан фінансування, слабку матеріально-технічну базу, зниження кадрового потенціалу, застарілої системи фахової освіти. Повномасштабне вторгнення росії в Україну загострило всі ці проблеми, але попри це, бібліотеки демонструють своє лідерство, життєстійкість і цінність для подолання негативних наслідків війни та викликів, які сьогодні стоять перед людьми, місцевими громадами та суспільством. В умовах обмежених можливостей для придбання книг, інших носіїв інформації вони стають єдиним джерелом доступу до них для малозабезпечених категорій громадян, відкриваючи можливість задоволення інформаційних та освітніх інтересів, професійного вдосконалення, цивілізованого дозвілля. Бібліотека залишається не тільки культурно-інформаційним центром, а й стає територією безпеки, психологічного комфорту, де кожен, хто потребує, отримає психологічну підтримку та допомогу у вирішенні своїх життєвих складнощів.

Лариса МОЗГОВА, в.о. директора Обласної бібліотеки для дітей та юнацтва Житомирської обласної ради

Формули успіху Житомирської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва у реалізації культурної політики

Європейська декларація про культурні цілі наголошує, що головна мета кожного суспільства полягає в тому, аби надати кожному можливість досягти особистої реалізації в атмосфері свободи та поваги до прав людини, що така реалізація пов'язана з культурою, яка разом з іншими соціальними, технологічними та економічними впливами є суттєвим чинником гармонійного розвитку суспільства.

Роль держави у формуванні культурної політики є вагомим. Держава формує інфраструктуру культури, забезпечує її бюджетне фінансування, сприяє розвитку національної наукової і творчої інтелігенції, створенню належних матеріальних і духовних умов для її життєдіяльності, розвитку міжнародних культурних зв'язків. Бібліотеки як заклади культури існують для того, щоб виконувати свою культурну місію в країні, регіоні, селі, у кожній громаді.

Житомирська обласна бібліотека для дітей та юнацтва має свою формулу успіху на шляху реалізації культурної політики, організовуючи нове культурне середовище для своїх користувачів, яке розвивається та адаптується до нових реалій. Головним вектором нашої роботи є людяність – здатність брати участь у долі інших людей... Іноді достатньо просто сказати добре слово чи посміхнутися колезі, читачеві, це і стане маленьким кроком у прояві доброти та покращення життя в круговерті буднів цієї страшної війни.

Сьогодення вимагає гнучкості у застосуванні нестандартних рішень бібліотечних проблем. Формула успіху нашої бібліотеки складається з системності, умотивованості та спрямованості на результат у роботі кожного працівника, що в подальшому дозволяє створювати нові культурні продукти та максимально надавати культурні послуги кожному користувачеві як у

стінах бібліотеки, так і в онлайн-форматі.

Маємо свою систему особистісного розвитку для працівників, яка складається з тренінгової навчально-розвивальної програми «Бібліотеки в умовах викликів», «Цифрова креативність», «Бібліотека – територія формування читацької компетенції і культури», з лекцій з елементами тренінгу «Фабрика вражень: артфішки бібліомайстерні у дії», «Дозвілля – простір для розвитку і формування у дітей культури спілкування». Такі форми неформальної освіти дають можливість ділитися професійним бібліотечним досвідом та навичками, що мотивує інших працівників опановувати нові знання та створювати власні культурні продукти. Для покращення ментального здоров'я працівників бібліотеки раз на місяць відбуваються зустрічі з психологами ДСНС на тему «Підтримка ментального здоров'я. Боротьба зі стресом» у межах реалізації Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?». Психологині Тетяна Коленкова та Олена Вакульчук допомагають бібліотекарям розвивати стресостійкість, поглиблювати процеси саморозкриття, самоаналізу і пошук ресурсних каналів.

Створені нами нові культурні послуги мають на меті допомогти дітям та молоді у виборі життєвих орієнтирів гуманітарного та морально-етичного спрямування, сприяти успішній адаптації юних особистостей у соціумі з обґрунтуванням потреби дотримуватися норм здорового способу життя, здійснювати профілактику негативних соціальних явищ у підлітковому середовищі. Довгострокова просвітницька програма «Гелікоптер ідей – підлітку!», що діє в бібліотеці, сприяє гармонійному духовному розвитку підлітків, вихованню на історично достовірних прикладах добра і милосердя. Програма складається із тематично узгоджених зупинок маршрутної карти гелікоптера ідей та блоків. Важливим напрямом роботи залишається блок програми «Промінчик щастя особливій дитині» з розвитку адаптивної культури дітей з інвалідністю, інтегруючи їх в середовище здорових ровесників. Ця ініціатива передбачає широкий спектр заходів. Працівники бібліотеки постійно запрошують фахівців та самостійно проводять практичні

заняття з малювання, ліплення, роботи з природними матеріалами, різноманітні майстер-класи, голосні читання, відкриті мікрофони, святкові і творчі зустрічі в артлабораторії, ігри-театралізації, літературно-ігрові галявини, шоу-програми, заняття з елементами тренінгу, імпровізовані артстудії тощо. Таке спілкування допомагає дітям знайти друзів, покращити рівень духовного та емоційного стану з обох боків, впевненіше увійти в доросле життя і брати активну участь у житті сучасного суспільства.

Унеможливити поділ людей на «ми» і «вони» за станом здоров'я та функціональними можливостями, сприяти соціокультурній інтеграції дітей з інвалідністю допомагає робота в межах пілотного проєкту «Тридцять перший меридіан», що доповнює блок програми «Промінчик щастя особливій дитині». Систематичного характеру набули зустрічі у дружньому колі «Терра інклюдія – простір любові», релакс-малювання «Закодовані історії», театр з кишені, зустрічі у артлабораторії «Захоплива казка» за книгами серії «Моя Казкотерапія» видавництва «Ранок», де відбуваються інтерактивні заняття з ляльками-маріонетками. Герої цих добрих, веселих, повчальних казок та оповідок слугують дітям прикладом для наслідування. Частими гостями зустрічей у дружньому колі «Terra інклюдія – простір любові» є студенти-волонтери. Вони відвідують заняття з елементами тренінгу, соціальну кімнату «Читай, грай, нове пізнавай» з цікавими інклюзивними інсталяціями, долучаються до інформ-екскурсу «Інклюдія в сучасному світі». Бібліотекарі знайомлять своїх помічників із книгами, де висвітлені погляди дітей, які страждають через різні фізіологічні проблеми, а також недостатню впевненість у собі. Кожна книга описує певну реальну ситуацію, в якій опиняється дитина, навчає не боятися труднощів і викликів долі. Під час заходів студенти готують власні презентації книжок серії «Виховання казкою». Так присутні можуть дізнатися про долі людей, які змогли подолати проблему, досягти успіху в житті, навіть стати знаменитими (особливо цікавими для користувачів є наші земляки Леся Українка, Євген Концевич, Олексій Макаренко, Сергій Танадайчук). Ці яскраві оповіді навчають

турбуватися про близьких, бути чуйними й уважними, сприяють гармонійному розвитку дитини.

На базі нашої бібліотеки регулярно проводяться онлайн-зустрічі з експертами в різних галузях, під час яких обговорюються актуальні питання, які турбують суспільство. Зокрема, це бесіди з психологами, медиками, краєзнавцями тощо. У мережі ми виділяємо новини про ці події хештегом #твоя_бібліотека онлайн. Варто виділити й проект «Молодь обирає здоров'я», який популяризує здоровий спосіб життя серед дітей, юнацтва та молоді. Усі охочі можуть не лише наживо послухати розмови про важливе, а й за бажанням переглянути їх. Важливим є й проект з оцифрування видань «Читаємо онлайн (електронні книжки)». Він розміщений на сайті нашої бібліотеки в розділі «Книжкова скриня». Бібліотекарі постійно працюють над тим, аби у рубриці регулярно з'являлися нові видання. Обов'язковим елементом є брендування книги логотипом книгозбірні.

Ми намагаємося створити максимально сприятливі умови для перебування наших користувачів у стінах бібліотеки, створити українське хюге бібліотеки – місце щастя, спокою, неспішності, затишку, душевного тепла та гарної книги. Ми добре розуміємо, що навіть з маленьких щоденних радощів у бібліотеці можна створити щасливе життя дитини. Тому й вирішили долучити бібліотеки Житомирщини до нашої ідеї, оголосили та провели щорічний обласний конкурс професійної майстерності бібліотекарів «Бібліотекар: майстерність без меж – 2024». Тема цьогорічного конкурсу – «Місце зцілення: хюге твоєї бібліотеки». Приємно, що наша робота не залишається без уваги влади. З нагоди Всесвітнього дня психічного здоров'я завідувач відділу соціокультурної діяльності та естетичного виховання дітей Тетяна Данилевич отримала відзнаку від Житомирської обласної військової адміністрації як найкращий фахівець «Ти як?» у сфері культури в Житомирській області.

Успіх завжди там, де бібліотеки. Ми використовуємо різні методи задля покращення життя кожної дитини, родини, громади, держави.

*Тетяна ВУДМАСКА, заступник директора КЗ
«Закарпатська обласна бібліотека для дітей та
юнацтва» Запорізької ОР*

Бібліотека сьогодні: мобільність та простір для кожного

Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва утворилася у вересні 2002 року шляхом об'єднання Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та Закарпатської обласної бібліотеки для юнацтва. Розміщена в історичному центрі міста, у двох окремих будівлях, що мають історико-архітектурну цінність. Має спеціалізований фонд документів – понад 130 тис. примірників. Щорічно обслуговує понад 15 тис. користувачів (дошкільників, читачів-учнів 1-11 класів, студентів коледжів та вишів, організаторів дитячого читання). Є методичним центром для 14 спеціалізованих бібліотек для дітей та бібліотек області (ОТГ, філій та окремих бібліотек, що обслуговують дітей і юнацтво).

Вже з перших днів війни соціальна функція бібліотеки стала такою ж важливою, як і всі інші. Напруження, яке панує у зв'язку зі страшною несправедливою війною в Україні, не може не відображатися на дітях та підлітках. Тож ми намагаємося створити затишок, спокій своїм постійним читачам-дітям та родинам, які тимчасово проживають на території нашого міста.

Понад 300 тимчасово переміщених дітей з родинами стали активними читачами нашої бібліотеки та залюбки долучаються до просвітницьких заходів, майстер-класів, акцій які організовуються бібліотекою.

Бібліотека стала затишним місцем для родин з дітками та волонтерів:

– волонтери з простору рівноваги проводили заняття для дітей різного віку, починаючи з трьох років: арттерапія, музика, інтуїтивне малювання, сценічне мовлення, інтерактивні ігри, майстер-класи, настільні ігри; заняття з вивчення англійської мови;

– педагоги Закарпатського обласного еколого-натуралістичного центру

учнівської молоді організовували та проводили заходи з екологічної тематики. Такі зустрічі завжди супроводжувалися іграми, творчим моделюванням;

– від волонтерів Cinema Space організовано англomовні заняття English speaking club для дітей віком від 7 до 15 років. Двічі на тиждень безкоштовно проводяться заняття з вивчення англійської за участі носіїв мови. У формі невимушеного спілкування з веселими руханками, жвавими іграми, найрізноманітнішими завданнями юні ужгородці та діти ВПО вивчають та вдосконалюють англійську мову;

– українська мова стає зброєю, захистом і символом нескореності. З огляду на останні події в країні, значну кількість внутрішньо переміщених осіб у місті та бажання вивчити чи вдосконалити українську мову було започатковано курси «Поговори зі мною українською» за участі філологині та волонтерки Світлани Копинець;

– повномасштабна війна росії проти українського народу, а найбільше проти дітей України, є руйнівною. Діти страждають не тільки фізично, а й психологічно. Щоб допомогти впоратися з власними тривогами, панічними атаками, спільно з громадською організацією «Проліска» організовано «Підлітковий Хаб» у межах якого проводяться групові психосоціальні заняття для дітей та підлітків за методикою «Рух. Ігри. Спорт».

Вже стало доброю традицією передавати бійцям на передову щирі вітання та побажання від юних ужгородців у вигляді малюнків, патріотичних стрічок, браслетів, що є своєрідними оберегами для наших героїчних захисників. У 2022 році бібліотека нагороджена Дипломом «Книги рекордів України» як учасник рекорду в категорії «Масові заходи, благодійність» – найбільша кількість листів вдячності від дітей захисникам України.

На прохання директора української Недільної школи м. Братислава (Словаччина) нашою бібліотекою подаровано 269 примірників книг. Література призначена для дітей переселенців, які наразі перебувають у Словаччині, дозвіллям та розвитком яких і займається саме Недільна школа.

З метою залучення підростаючого покоління до літературного життя краю, популяризації творчості українських письменників, бібліотека організовує презентації книг, творчі зустрічі з майстрами слова. Декілька років поспіль активно реалізовується соціокультурний проєкт «Все Закарпаття читає дітям», започаткований спільно з дитячою письменницею Галиною Малик задля поширення устами відомих закарпатців важливості читання. Гостями проєкту були відомі письменники, режисери-театрали, актори, директори департаменту культури облдержадміністрації, Академії культури і мистецтв, Закарпатського музею народної архітектури та побуту, Закарпатського обласного краєзнавчого музею імені Тиводара Легоцького та багато інших.

Діти вимушених переселенців російсько-української війни і читачі нашої бібліотеки та ТГ області гуртом беруть участь у обласних етапах Всеукраїнських конкурсів: літературних конкурсів «Лідер читання», «Творчі канікули», конкурсу плакатів «Майбутнє планети в наших руках», конкурсу читців поезії Шандора Петефі «Стукіт серця Петефі на берегах Дніпра».

Наша бібліотека є ініціатором обласних конкурсів «Молодіжний едельвейс», «Розкажу Вам Еко-казку...» тощо. У 2023 році успішно відбувся фінал обласного літературного конкурсу «Молодіжний Едельвейс». Конкурс проводився у межах реалізації Стратегії розвитку читання на 2023-2032 роки «Читання як життєва стратегія». Метою Конкурсу є поширення культури читання у молодіжному середовищі шляхом безпосереднього спілкування з письменниками, авторами; привернення уваги молоді, бібліотечних працівників, вчителів до найкращих україномовних книг для підростаючого покоління та популяризація сучасної української книжки. Окрім того, бібліотеки-учасниці отримали добірку сучасних українських книжок від Всеукраїнського державного багатопрофільного видавництва «Карпати».

На час війни щорічний Всеукраїнський літературний конкурс духовно-філософської та громадянської поезії та прози «ЛЮДИНА. ДОЛЯ. ЕПОХА», започаткований у 2011 р. Харківською Центральною міською бібліотекою,

перенесено до Закарпаття. З 01 березня по 27 червня 2023 року наша бібліотека спільно з харківськими колегами успішно провели це змагання задля розвитку та реалізації літературних та творчих здібностей обдарованих українців, збереження та пропаганди кращих культурних надбань нашого народу.

Щороку низка урочистостей відбувається під час Всеукраїнського тижня дитячого читання. Це і флеш-моби, зустрічі з іменитими літераторами краю, різноманітні брейн-ринги та літературні квести за участі вихованців театральної студії «Бавка» Закарпатського академічного обласного театру ляльок.

У межах проведення Всеукраїнської інформаційно-просвітницької тематичної акції «Національний тиждень читання. Тиждень поезії» у відділі обслуговування юнацтва відбувся поетичний челендж «Поезія Срібної землі» під час якого молодь читала поезію Зореслава.

Значна увага в роботі бібліотеки приділяється формуванню патріотичного світогляду дітей та юнацтва. Вже третій рік Міжнародний день захисту дітей відзначаємо у війні, що робить його ще більш важливим. Тож всі заходи наповнені різноманітними патріотичними цікавинками: скавтинг-квести, голосні читання, майстер-класи із виготовлення патріотичних прикрас тощо. У 2022 році у центрі міста, близько двох десятків юних художників взяли участь у творчій виставці-пленері та майстер-класі від заслуженого художника України Василя Вовчка. У межах виставкової платформи молодіжної артспільноти «Палітра молодих майстрів» 2023 року відбулося відкриття виставки живопису робіт діток зі Сходу «СХІД та ЗАХІД разом». Ініціатором виставки став художник Трутко Володимир зі Слов'янська, який, переїхавши в Ужгород, не залишив улюблену справу.

У 2024 році працівники бібліотеки завітали до вихованців Ужгородської спеціальної школи I-III ступенів для учнів з порушенням слуху. Під час зустрічі поспілкувалися з учнями, розповіли про історію свята,

про його важливість та звичайно користь читання. Але приходити в гості з порожніми руками – не в наших правилах: приємним сюрпризом для дітей стали книги та солодощі. У межах Дня захисту дітей відділ обслуговування учнів 5-9 класів знову здивував гостей неймовірною виставкою малюнків, які створили талановиті вихованці Ужгородської спеціальної школи I-III ступенів для учнів з порушенням слуху. Ця виставка стала не лише свідченням творчого потенціалу дітей, а й підтвердженням, що мистецтво не має меж і не обмежується ніякими обставинами. Навіть не маючи можливості користуватися мовою, діти через малюнок виражають свої почуття та думки.

Цьогоріч з нагоди святкування Дня захисників і захисниць України у бібліотеці проведено низку заходів у межах національно-патріотичної акції «Здобуде перемогу Україна, повернуться герої до рідні!». Метою її насамперед є національно-патріотичне виховання та формування у дітей та молоді високої патріотичної свідомості, почуття любові до України. На найменших користувачів бібліотеки очікували козацькі розваги «Ми майбутні козаки» та зустріч з прес-офіцером Закарпатського підрозділу національної гвардії, лейтенантом, журналістом Куделею Олексієм Михайловичем. А у для учнів 5-9 класів стартували бібліотечні квести «Козацькими стежками» та «Таємниці книжкових полиць». У відділі обслуговування юнацтва відбувся вечір-присвята «За честь, за волю, за українську долю». Під час акції також відбувся майстер-клас – «Ангели для воїнів».

Завершальним акордом акції став мистецько-патріотичний захід просто неба: виставка учнівських малюнків «Тепло сердець – солдатам України» вихованців Ужгородської спеціальної школи I-III ступенів для учнів з порушенням слуху та КЗ «Ужгородська школа мистецтв», музичні вітання від ансамблю гітаристів «Мелодія серця» Ужгородської школи мистецтв та поетичний марафон за участі студентів спеціальності «Сценічне мистецтво» Академія культури і мистецтв.

Метою об'єднань за інтересами, що діють в бібліотеці, є розвиток гармонійної та ерудованої юної особистості. Важливим у роботі є диференційований підхід до різних вікових груп користувачів. Ігрова форма як важливий інструмент у спілкуванні з дошкільнятами реалізовується у багаторічній діяльності лялькового мінітеатру «Казка» у відділі обслуговування дітей дошкільного віку та учнів 1-4 класів.

Прагнучи створити умови для самореалізації юних обдарувань, їхнього спілкування, повноцінного проведення дозвілля, у відділі обслуговування учнів 5-9 класів діє творча майстерня «Я зможу, я зроблю».

Познайомитись з історією, культурою, традиціями та звичаями Закарпаття запрошує туристично-краєзнавча агенція «Мандруємо разом» та краєзнавчий блог агенції <https://zodubtravel.blogspot.com/>, що діє у відділі обслуговування учнів 5-9 класів. Чим більше колядників завітають до вашої хати, тим щасливішим буде рік прийдешній для господарів. Цікавою була різдвяна коляда містом. Наші читачі, учні Ужгородського ліцею №7, за українськими традиціями віншували з різдвяними святами. Спільно з працівниками бібліотеки, з гучною колядою завітали до Фонду Андрія Півня, бібліотеки-філії №1 для дітей КЗ «Ужгородська публічна бібліотека» (Казка), Закарпатського інституту післядипломної педагогічної освіти, Закарпатського обласного організаційно-методичного центру культури.

Тривалий час при бібліотеці діє комплексний цільовий проєкт соціально-психологічної та правової допомоги підліткам та юнацтву «Діалог». Щомісяця фахівці з соціальної роботи, психологи, юристи, представники правоохоронних органів у бібліотеці та за межами надають підліткам кваліфіковані консультації, проводять диспути, діалоги, тренінги.

Бібліотека активно підтримує творчих дітей та молодь, надає їм можливість презентувати себе. У бібліотеці організовуються індивідуальні та групові виставки творчих робіт вихованців Ужгородської дитячої школи мистецтв (вул. Волошина, 20).

Протягом багатьох років бібліотека співпрацює із фаховим коледжем мистецтв ім. А. Ерделі Закарпатської академії мистецтв. У відділі обслуговування юнацтва створено артпростір експозицій робіт творчої молоді «Палітра молодих майстрів», де виставляють свої роботи юні художники. 2024 року започатковано мистецький проєкт «У світі мистецтва» для підлітків та юнацтва. Він покликаний розвивати творчу уяву, пам'ять, зорову та емоційну чутливість, виховувати естетичні смаки.

У межах Національної Стратегії безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року у бібліотеці реалізовується бібліотечний проєкт: «Безбар'єрний простір «З книгою від душі за відгуком у серце» – сприяння розвитку читання, створення умов для задоволення культурних потреб та надання якісних культурних послуг для користувачів, у тому числі з особливими потребами. Під час проєкту організовуються: екскурсії, ігри, вікторини, майстер-класи, лялькові вистави; голосні аудіочитання для осіб з інвалідністю медико-соціального центру «Дорога життя» та Товариства захисту осіб з інвалідністю «Надія»; віртуальні мандрівки Україною та країнами ЄС у межах туристично-краєзнавчої агенції «Мандруємо разом»; цикл уроків толерантності «Бібліотека – простір для ВСІХ» (із сурдоперекладом).

Реалізуючи Стратегію, підготовлено віртуальну виставку книг шрифтом Брайля «Книги, що читають ... руками», які є у фонді бібліотеки <https://www.calameo.com/books/0043620864c44959e3588>.

Цього року успішно презентовано книгу Людмили Гарнадь (м. Мукачєво) «Скільки їжачок має голочок?». Книга приваблює малих і дорослих читачів не тільки тим, що її можна читати і роздивлятися, але й слухати. Це дозволяють QR-коди.

Сьогодні ми згуртовуємося заради перемоги України. В умовах воєнного часу бібліотеки, об'єднуючи зусилля, роблять усе можливе задля мирного майбутнього юного покоління, яке неодмінно стане гордістю нашої держави.

Модуль 3: Консолідація заради перемоги та повоєнної відбудови

Лариса ДАНИЛОВА, в.о. директора КЗ «Запорізька обласна бібліотека для дітей «Юний читач» Запорізької обласної ради

Поліфункціональність бібліотеки для дітей у воєнний та повоєнний час

Не треба доводити тезу про те, що бібліотеки України є основоположною частиною культурної, наукової, освітньої та інформаційної інфраструктури країни. Вони важливі для розвитку інформаційної та мовної культури суспільства, патріотичного, правового та екологічного виховання, формування стійкого інтересу до вивчення та розуміння національної історії та культури. Бібліотеки сприяють розвитку читаючої нації. Поліфункціональність бібліотеки для дітей, організація дозвілєвої діяльності, спрямовується на активізацію різноманітних засобів пошуку активних напрямів взаємодії з нашими відвідувачами, при цьому у співвідношенні «безоплатні-платні» послуги у сфері дозвілля пріоритетною серед більшості населення залишається бібліотека, обрана для використання вільного часу особливо в літній канікулярний час.

Час наразі дуже складний, особливо для нашої прифронтової області. Постійні тривоги, вибухи, зачинені школи, навчання онлайн, дитячі дошкільні заклади – теж онлайн, і бібліотека для дітей, як виявилось, чи не єдина установа, яка не припиняє свою роботу в офлайн-форматі і з радістю відчиняє двері кожному відвідувачеві. Навіть в умовах воєнного стану дитяча бібліотека залишається не тільки місцем зустрічі з книгою, а й центром спілкування, творцем і учасником цікавих програм, безкоштовних майстер-класів, захопливих зустрічей тощо. Таким поліфункціональним центром являється і наша обласна бібліотека для дітей «Юний читач». Вона стала своєрідною територією підтримки усім відвідувачам, а особливо дітям із сімей ВПО.

Не перший рік у бібліотеці працюють художня студія «Уроки різноколірного чарівництва», мовний клуб для малят «Speaking chickens», кожний охочий може відвідати заняття з арттерапії і отримати консультацію психолога. А з листопада 2022 року за сприяння БФ «Сантіс» та БФ «Златоград» у нас запрацювала фотошкола Влада Івахніна «Black lion kids». Діти, яким цікаво займатись фотографією, можуть фотосправу вивчати не тільки теоретично, а й відпрацьовувати здобуті знання в професійній студії керівника, де діти є і фотографами, і моделями. На сьогодні в бібліотеці організовано вже 4 фотовиставки дітей «Фотомагія», «Я + книга= любов», «Краса у кожному дні» і четверта «Покоління незалежних», яку презентували в художній галереї бібліотеки до Дня незалежності України. Про відкриття фотоекспозиції в «Юному читачі» написала і наша місцева газета «МИГ» у своєму спецвипуску за вересень. За 3 роки повномасштабного вторгнення фотошкола з гуртка трансформувалася у вільний дитячий простір, де можна зустрітися з друзями, пограти в настолки, взяти участь у подіях бібліотеки, навчитися новому, зайнятися творчістю. Розклад насичений: від катання на роликах, самокатах, гри в баскетбол до створення реквізиту для фотозйомок. І все це стало можливим завдяки тому, що працюють з дітьми небайдужі керівники, які чують і розуміють дітей. Робота ведеться не для звітності, а з метою психологічного розвантаження підлітків, формування їхньої стресостійкості, адже всі вони – діти війни, діти повітряних тривог.

Бібліотеки, втілюючи оригінальні культурно-дозвіллієві програми, організовуючи літературно-музичні салони та вітальні, естетичні студії, кружки і клуби за інтересами, диспути, презентації, читацькі конференції, тематичні вечори, творчі зустрічі, круглі столи сприяють створенню оптимальної інфраструктури для організації відпочинку в бібліотеках різних типів, а особливу увагу треба звернути на створення просторів соціальної адаптації та реабілітації для дітей після перемоги, адже онлайн навчання із-за ковідних обмежень, а потім і повномасштабне вторгнення росії повністю дезорієнтували дітей: вони не вміють спілкуватися, втрачають інтерес до

навчання, до розвитку творчих здібностей. Тому допомога фахових психологів, арттерапевтів вкрай важлива зараз і буде актуальна ще багато років поспіль. Цим дітям, які переживають війну, мають психотравми, доведеться потім рухати країну вперед. І від того, як спрацюємо зараз ми, дорослі, кожний на своєму місці, буде залежати майбутнє наших дітей і нашої країни, а бібліотеки для дітей, як місця сили, допоможуть в цьому.

*Юлія ВАСИЛЕНКО, директор КЗК «Донецька
обласна бібліотека для дітей»*

Сила єдності: бібліотеки Донеччини в дії

Після повномасштабного вторгнення рф в Україну змінилося все... Звісно, ситуація в країні вплинула й на життя та діяльність бібліотек. З початком агресії прийшло усвідомлення того, що для окупантів наші бібліотеки є об'єктами, які несуть загрозу. Масштаби руйнувань закладів культури та масштаби знищення української книги говорять самі за себе.

До повномасштабного вторгнення мережа публічних бібліотек Донеччини складала 410 закладів, станом же на 01.01.2024 р. вона зменшилася до 187 (що працюють в різних форматах та потужностях), з яких близько половини – наживо на території громад. Іншим довелося відновлювати діяльність у режимі дистанційної роботи, або на базі гуманітарних хабів своїх громад у відносно безпечних регіонах України. Кількість переміщених книгозбірень та бібліотечних закладів, які працюють дистанційно, постійно змінюється в бік зростання. Водночас через всі ці процеси спостерігається катастрофічний відтік спеціалістів, що неминуче спровокує занепад бібліотечної галузі області та втрату користувача й свідомого громадянина, спроможного до критичного мислення. Адже саме бібліотеки є тими осередками, де акумулюються масиви інформації на різноманітних носіях. Саме бібліотеки є тими закладами, що надають вільний доступ до інформаційних ресурсів, зокрема електронних та цифрових сервісів. А бібліотечні фахівці виступають тією ланкою, посередником між інформаційним потоком та споживачем, який допоможе знайти користувачу релевантну інформацію, скористатися сучасними цифровими сервісами; пояснить як робити це безпечно. Бездіяльність у напрямку підтримки фахівців та відбудови бібліотечної галузі залишить регіон у кращому разі у відносному інформаційному вакуумі, у гіршому – вакуум заповнить ворожа російська пропаганда.

Якщо у 2022 році Донецька обласна бібліотека для дітей (далі – ДОБД) сама потребувала часу для відновлення й відроджувалася як «Бібліотека у валізі», то вже у 2023 році ДОБД мала сили мислити й діяти ширше, спеціалісти книгозбірні стали приділяти багато уваги саме підтримці бібліотечних закладів Донеччини, ця тенденція продовжилась і у 2024 році.

Для фахівців ДОБД надважливим є відновлення та збереження мережі книгозбірень Донецької області, а також підтримка бібліотечних фахівців у їхньому прагненні залишитися в професії. Тож своєю місією ДОБД вбачає створення екосистеми бібліотекарів Донеччини, де вони отримають всебічну допомогу: від фахових консультацій, розроблених практичних кейсів та обміну досвідом до звичайної людської підтримки.

Проаналізувавши поточний стан та кадровий склад (потенціал) бібліотек Донецької області фахівці ДОБД дійшли висновку про необхідність працювати у трьох основних напрямках:

1. Налагодження внутрішньої комунікації: організація робочих процесів бібліотечних закладів в умовах дистанційної роботи;
2. Налагодження зовнішньої комунікації: втримання віртуального (дистанційного), в подальшій повоєнній діяльності бібліотек, потенційного користувача та залучення його до інтерактивної взаємодії за допомогою онлайн-послуг та використання соціальних мереж;
3. Допомога фахівцям регіону: можливість тримати себе в ресурсі та надання знань, практичних навичок (розробка онлайн-курсів/тренінгів) та діючих інструментів для підвищення фахових компетентностей з метою створення груп психологічної допомоги мешканцям громад на базі бібліотек.

Таким чином був розроблений та реалізований онлайн-курс «Використання інструментів Google в діяльності бібліотек». Його метою стало розширення можливостей використання цифрових інструментів для організації дистанційної роботи й підвищення ефективності бібліотечного

обслуговування.

Поставлені завдання – це розвинути навички використання додатків

Google для налаштування ефективної комунікації, планування та управління робочими процесами бібліотечного закладу в онлайн-середовищі:

- ознайомлення з ключовими інструментами Google, що сприятимуть ефективному управлінню бібліотечними процесами;
- розвиток навичок застосування Google Workspace для організації дистанційної роботи між фахівцями бібліотеки (ефективна комунікація, спільна робота з документами, планування) та взаємодії з користувачами;
- оптимізація процесу взаємодії з користувачами через інтеграцію цифрових сервісів Google в діяльність бібліотеки;
- підвищення рівня цифрової грамотності бібліотекарів для ефективного використання інтернет-ресурсів у професійній діяльності;
- створення та просування віртуальних бібліотечних ресурсів з використанням інструментів Google.

Курс містить 6 двогодинних модулів. Кожен модуль складається з теоретичної частини та практичних завдань, під час яких слухачі опановують корисні функції в додатках Gmail і Контакти; вчать ефективно працювати з календарем, замітками, редакторами документів, віртуальною дошкою; налаштовують командну роботу в просторі Google тощо. Навчання відбувається протягом 2 або 3 тижнів. Інтенсивність залежить від кількості та базового рівня готовності учасників навчальної групи.

Вже було здійснене навчання двох груп слухачів. Надалі формування навчальних груп планується за запитом. Додатково проведений вебінар для працівників книгозбірень та інших закладів культури Донецької області «Пільгове програмне забезпечення для бібліотек: Google Workspace», під час якого фахівці дізналися як визначитися з вибором програмного

забезпечення, як реєструватися, які документи необхідні для реєстрації, які ліцензії обрати, які можливості відкриває Google Workspace для неприбуткових організацій.

Додатки:

1.1. [Програма курсу.](#)

1.2. [Запис вебінару «Пільгове ПЗ для бібліотек: Google Workspace».](#)

Наступним у реалізації став онлайн-курс «Нові можливості в роботі з Instagram для бібліотек», метою якого виступило налагодження зовнішньої комунікації, втримання наявних та залучення нових віртуальних користувачів за допомогою інструментів соціальної мережі «Instagram».

Завдання курсу:

- оволодіння методами ефективного ведення бібліотечних акаунтів у
- розробка контент-стратегії для підвищення залученості користувачів;
- аналіз і використання аналітичних інструментів Instagram для моніторингу активності та впливу контенту;
- застосування новітніх функцій Instagram для створення «живих» бібліотечних сторінок та просування бібліотечних послуг та заходів;
- формування навичок інтерактивної взаємодії з мешканцями громади, які були змушені залишити територію Донецької області, через віртуальну платформу Instagram.

Курс розрахований на тиждень навчання і містить 5 вебінарів, під час яких слухачі знайомляться з платформою та навігацією в мережі «Instagram», розробляють портрет цільової аудиторії, планують контент для різних груп користувачів, опрацьовують інструменти створення сторіз та reels, вивчають безоплатні інструменти просування блогу (сторінки). Підсумком кожного вебінару є практичне домашнє завдання, що допомагає закріпити навички роботи в мережі Instagram.

Так, фахівцями ДОБД було проведене навчання для трьох груп слухачів (січень, березень, травень). Загалом онлайн-курс опанували 30

осіб, з яких 80% вперше створили обліковий запис в Instagram. Надалі формування навчальних груп планується за запитом. Створено добірку відеоінструкцій на прохання слухачів. Логічним продовженням курсу стала рубрика [відділу науково-методичної роботи та бібліотечного маркетингу ДОБД](#) [#Бібліотекар_в_тренді](#), в межах якої окрім інформаційних публікацій з корисними порадами відбулося 2 онлайн-зустрічі з експертами інстаграмного блогінгу «Бібліотечна сторінка, що захоплює» з Аліною Колодяжною та «Копірайтинг у діяльності бібліотек» з Лілією Кушніренко.

Додатки:

2.1. [Історія успіху слухачів курсу.](#)

2.2. [Список перегляду \(добірка відеоінструкцій\) «Instagram для бібліотек».](#)

2.3. [Відеозапис зустрічі «Копірайтинг у діяльності бібліотек».](#)

Ще однією ініціативою фахівців ДОБД став цикл тренінгів «Бібліотеки на захисті ментального здоров'я громади». Метою проведення цих тренінгів було створення умов психоемоційного комфорту, оптимістичного світобачення, підвищення самооцінки, психологічного розвантаження та ефективної позитивної взаємодії для користувачів шляхом організації груп психологічної самодопомоги на базі бібліотек.

Завдання:

- *Створення груп психологічної самодопомоги:* організація на базі книгозбірень регулярних зустрічей, які сприятимуть психологічній підтримці різних вікових груп користувачів. Метою зустрічей є створення безпечного середовища для відкритого спілкування, релаксації та обміну позитивним досвідом подолання кризових ситуацій;
- *Проведення тренінгів:* розробка та реалізація заходів, що навчають навичкам психологічної самодопомоги;
- *Формування позитивного середовища:* забезпечення комфортних умов для відкритого спілкування та взаємодії;
- *Підвищення обізнаності:* інформування громади про важливість

ментального здоров'я та доступні ресурси, шляхом ведення регулярних онлайн-рубрик на сторінках е-представництв бібліотек, що міститимуть корисні поради, статті, відео та інформацію про підтримку;

- *Співпраця з фахівцями:* залучання психологів та інших спеціалістів для проведення вебінарів і консультацій;

- *Розробка матеріалів:* розробка інформаційних/методичних матеріалів, що нададуть бібліотечним фахівцям можливість самостійно освоїти техніки самодопомоги, спрямовані на відновлення власних внутрішніх ресурсів та підвищення якості підтримки користувачів бібліотек.

Першим кроком до розробки циклу тренінгів став семінар-практикум «Ментальне здоров'я: інструменти самодопомоги та підтримки користувачів», під час якого виявилась гостра потреба у первинній психологічній підтримці бібліотечних фахівців, аби вони надалі мали сили допомагати користувачам книгозбірень. За підсумками семінару опубліковані методичні рекомендації, що містять теоретичні матеріали, практичні поради та корисні інструменти, спрямовані на розв'язання актуальної проблеми збереження психічного здоров'я як бібліотекарів, так і користувачів бібліотек та мешканців громад.

Наступним кроком стала розробка циклу тренінгів. Треба зазначити, що один з фахівців ВНМР та БМ ДОБД має професійну кваліфікацію «психолог» зі спеціалізацією «практична психологія». Тому ми мали впевненість, що не нашкодимо, й надамо кваліфіковану консультацію щодо методів та інструментів, доступних для використання в бібліотечних просторах психосоціальної підтримки користувачів. Цикл тренінгів складався з чотирьох онлайн-зустрічей, на яких 28 працівників книгозбірень набули навичок роботи з інструментами для створення груп самодопомоги в бібліотеках. Кожна зустріч була спрямована на ознайомлення з можливостями психологічних та арттерапевтичних технік і вправ, які можна впроваджувати в бібліотечній діяльності. Підсумком

циклу став гайд «Скрина ресурсних вправ», який містить різноманітні техніки, що допоможуть впоратися з емоційним та професійним вигоранням, покращити моральний стан бібліотечних працівників та провести час з користю. Запропоновані вправи можна використовувати в роботі з емоціями дорослих та дітей. Інструменти не пов'язані між собою, тому кожен може обрати вподобану вправу для роботи з конкретною емоційною проблемою.

Продовженням циклу тренінгів стала онлайн-зустріч «Бібліотекар в ресурсі» з консультанткою з військової психології, арттерапевтом та модераторкою Міжнародної асоціації психологів та тренерів-експертів Лілією Апостолакi. Надалі ми плануємо продовжити зустрічі для охочих бібліотечних фахівців регіону в форматі онлайн-групи самопомоги.

Додатки:

3.1. [Методичні рекомендації «Бібліотеки на захисті ментального здоров'я».](#)

3.2. [Гайд «Скрина ресурсних вправ»](#) (за підсумками циклу тренінгів).

Вже зараз ми відчули перші результати своїх зусиль – нам вдалося згуртувати та отримати довіру фахівців бібліотечних закладів Донецької області. Вони прагнуть підтримувати мешканців громади в будь-якому доступному форматі (офлайн, онлайн, на базі гуманітарних хабів тощо). Проте залишаються проблеми – звільнення працівників публічних книгозбірень через брак коштів у бюджетах місцевих громад. Зі свого боку ми робимо усе можливе, аби зберегти не тільки саму бібліотечну мережу та кадри, а й підтримуємо у бібліотекарів Донеччини впевненість в собі, моральний стан і настрій! Адже це життєво необхідно в складних умовах, в яких ми опинилися нині. Але фахівці ДОБД налаштовані лише на успіх! Віримо, що і надалі ми разом зможемо зробити більше!

Наталія НАГОРНА, в.о. директора КЗ Сумської обласної ради «Сумська обласна бібліотека для дітей»

Попри все: дитячі бібліотеки Сумщини в умовах війни

Сьогодні Україна воює на полі бою і в тилу. Прикордонна Сумщина теж на лінії фронту, але працює, не здається й разом з військовими робить неймовірний вклад у наближення Перемоги. Велика війна зачепила усі без винятку сфери суспільного життя і торкнулася кожного громадянина і мешканця України. Нині бібліотекарі та бібліотеки, у т. ч. й бібліотеки для дітей, приймають виклики, породжені війною, та шукають рішення задля подолання існуючих проблем та загроз. У цей тяжкий час для нашої країни, ми прагнемо бути корисними своїм читачам, займаємося волонтерською діяльністю, залучаємо фахівців, які проводять тренінги для дітей та батьків з усунення психологічних травм, інформуємо про важливі правила безпеки під час війни, організовуємо заходи у зручному для них режимі. Щоденні нещадні обстріли, надзвичайна складна безпекова ситуація як в області, так і в місті, – усе це сприяло евакуації багатьох мешканців регіону, більшість бібліотек перейшли в онлайн-площину. За час повномасштабної агресії вторгнення бібліотеками для дітей Сумщини було проведено величезну кількість заходів, підготовлено інформаційних продуктів, серед яких віртуальні виставки, відеоролики, електронні презентації, онлайн-вікторини, літературні проєкти, онлайн-огляди, інформаційні матеріали для дітей і батьків, що читати під час війни та як себе вберегти тощо.

Війна перевернула життя мільйонів дітей нищівним чином. Жорстока реальність довкола залишає у маленьких хлопчиків та дівчаток глибокі травми на все життя. Кожна дитина зараз – це особливий світ з недитячими переживаннями, і наше головне завдання обігріти кожну дитину серцем, аби їх не полишала віра в те, що світ обов'язково подарує їм свої теплі сонячні обійми. З метою психологічної підтримки юних мешканців Тростянецької громади

фахівці ГО «Кризовий центр психологічного здоров'я та порятунку» і Корпус військових капеланів Християнської служби порятунку м. Суми упродовж 2022-2023 рр. проводили для користувачів-дітей дитячої бібліотеки-філії КЗ Тростянецької міської ради «Тростянецька публічна бібліотека» щотижневі психологічні групові та індивідуальні тренінги по усуненню психологічних травм. Тростянецькі дітлахи також дізнаються про важливі правила безпеки під час війни з інформаційних бесід, які проводять їм та їхнім батькам. Також в бібліотеці діяв Центр розвитку особистості для 9-11 років «Creative Camp: ми з України», реалізований у межах проєкту «Освіта в умовах надзвичайних ситуацій та ініціатива з захисту для найбільш уразливих верств населення в Україні» за підтримки Фонду AVSI та його місцевим партнером ГО «Емаус». Донором проєкту є Гуманітарний фонд для України (UNF).

На базі обласної бібліотеки для дітей ГО «ЦПД «Конфідес» за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) та уряду Норвегії реалізується (онлайн та наживо) проєкт «Зупинка: Я», мета якого – безоплатна психологічна підтримка дітей, батьків, опікунів та фахівців сфери «людина-людина», які допомагають родинам із дітьми (працівники соціальних служб, медичних закладів, освітяни тощо). Тобто, бібліотеки стають територією безпеки, психологічного комфорту, де кожна дитина, яка потребує цього, отримує психологічну підтримку та допомогу у вирішенні своїх життєвих складнощів.

Надзвичайно важливим в умовах сьогодення, коли діти в основному навчаються онлайн, мало комунікують, не бачать свої друзів, які виїхали за кордон, є організація дозвілля з книгою і читанням наших юних користувачів.

Бібліотечна спільнота Сумщини докладала максимум зусиль, аби літній відпочинок для юних мешканців громад пройшов у безпечній та дружній атмосфері. Діти мали змогу почитати, пограти в настільні та пазлові ігри, переглянути вистави театру ляльок і створені власні електронні продукти, розфарбувати розмальовки, долучитися до літературних розваг, стати учасниками різних літературних проєктів і пізнавально-розважальних заходів. Щоб максимально наблизити книгу до читача, фахівці бібліотек також

проводили заходи поза межами закладів. Це літня альтанка «Читання в тіні квітучих алей», літературний пікнік «Разом із другом до бібліотеки», бібліотечний бульвар «Заходь сюди – тут цікаві книги від нудьги», цикл розважально-пізнавальних заходів «Гуляє тепле літечко у нашому дворі», імпровізований «читальний зал» – бібліополяна «Грайлики-читайлики» у міському парку та багато ін. Цікавим прикладом з організації заходів щодо промоції книги і читання була реалізація масштабного проєкту за підтримки державної установи «Український інститут книги» за кошти державного бюджету України в дитячій бібліотеці КЗ Тростянецької міської ради «Тростянецька публічна бібліотека» – створення дитячої літературної студії «Творчий клондайк», де упродовж 3-х місяців відбувалися різні заходи: зустрічі з професійними письменниками, участь юних талантів у телепередачах на місцевому телебаченні, публікації творів учасників літературної студії у ЗМІ, проведення публічних читань, випуск поетичної збірки учасників студії. А ще наші Розумники, Чомусики, Читайлики були активними учасниками різноманітних конкурсів, організованих Національною бібліотекою України для дітей й навіть отримували перемоги на Всеукраїнському рівні.

Дитяча бібліотека – це місце, де виховуються патріотизм, дух, інтелект, формуються ключові погляди наших юних користувачів на минуле і сучасність. Тому популяризація книги і читання, українського слова, виховання майбутніх патріотів України були пріоритетними напрямками діяльності дитячих бібліотекарів Сумщини. Так, наприклад, працівники дитячої бібліотеки-філії «Публічної бібліотеки ім. Л. Новиченка» Липоводолинської селищної ради разом зі своїми читачами вважають, що книга – теж укриття. Тому сьогодні вона завжди поруч і є надійним сховищем від зайвих емоцій.

У такий час книга допомагає позбавитися від негативних думок. Саме тому бібліотека запросила юних користувачів переглянути книжкову виставку «Книжкове укриття» та познайомитися з найдобрішими книгами, наповненими неймовірними пригодами та приємними почуттями. Читання допомагає подолати страх і нагадує дітям, що все буде добре, все буде Україна!

У соціокультурній діяльності працівники бібліотеки для дітей значну увагу приділяли заходам, які сприяли посиленню поінформованості користувачів-дітей про історичні і сучасні події в Україні, формуванню національної ідентичності та популяризації історії української державності. Це були майстер-класи «Патріотичний метелик» у межах культурно-мистецького проєкту «Мистецькі вихідні», години патріотичної інформації «Живи та міцній, Українська державо», патріотичні уроки «Герої не вмирають», історичні подорожі «Усе моє, що зветься Україною!», відеопроєкт «Нація, яка читає навіть у часи війни – непереможна!», патріотичний проєкт «В їх очах світилася хоробрість і сила», правознавча локація під відкритим небом «Свої права ти добре знай, їх цінуй і поважай», патріотична акція «Ти у мене єдина, рідна Україно!», цикл патріотичних віршів, які читали користувачі дитячих бібліотек, проєкт пам'яті на честь загиблих воїнів «Тростянець – місто Героїв» (першим Героєм зустрічей став тростянчанин, молодший сержант ЗСУ Олександр Рибальченко, життя якого обірвалося у 2023 року під час несення служби) тощо.

Зрозуміло, що в короткому виступі неможливо презентувати ту величезну роботу, проведену фахівцями області з надання якісних бібліотечних послуг нашим юним користувачам. Але підсумовуючи вищевикладене, можна з упевненістю сказати, що дитячі бібліотеки Сумщини – справжні осередки культури серед місцевої громади, центри організації дозвілля дітей та інформаційної підтримки дитячого читання, в яких панує любов до читача і книги. Працівники бібліотек доводять свій професіоналізм повсякденною роботою, докладають значних зусиль, щоб підтримувати позитивний імідж серед мешканців, максимально задовольняти інформаційні потреби користувачів та організовувати їх змістовне дозвілля. Сьогодні бібліотечна спільнота Сумщини це не просто видавці книг! За складом душі і професійними якостями вони і психологи, і педагоги, і артисти, які завжди знайдуть той чарівний ключик, що має кожна дитина, щоб зрозуміти її інтерес, відчувати настрій, знайти спільну мову і задовольнити запит.

*Таїса МАНЖУЛА, директор Кіровоградської
обласної бібліотеки для дітей ім. Т.Г. Шевченка,
заслужений працівник культури України*

Бібліотечне укриття «Вулик» – безпечна територія читання та розваг для дітей

В умовах воєнного часу багато бібліотек перетворили свої заклади на осередки волонтерської діяльності, де розподіляється гуманітарна допомога, плетуться маскувальні сітки; деякі стали справжніми хабами психологічної підтримки для мешканців громади, вселяють віру в переможне майбутнє, підіймають дух відвідувачів, деякі виступають у ролі укриття. Не залишилися осторонь і дитячі бібліотеки нашої області, зокрема Кіровоградська обласна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка.

Бібліотека не призупиняла своєї діяльності коли розпочалося широкомасштабне вторгнення рф в Україну. Перші тижні були надзвичайно важкими як для наших читачів-дітей та їхніх батьків, так і для бібліотекарів. Багато родин виїхало за межі області і навіть країни. Ми теж у цей час зосередили свою увагу на волонтерській діяльності, послугах онлайн, вирішили більше зайнятися актуалізацією бібліотечного фонду.

Поступово читачі поверталися до відвідування бібліотеки офлайн, і приходило розуміння того, як нам працювати далі, як обслуговувати наших дітей. Бібліотекарі шукали нові форми роботи, залучали нових користувачів до установи, підтримували внутрішньо-переміщені родини, проводили різні патріотичні заходи та акції, займалися проектною діяльністю.

Зокрема, майже рік завдяки співпраці бібліотеки з БО «Українська освітня платформа» у рамках реалізації проекту «Дитячі точки «Спільно» за підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) на базі відділу дитячого та сімейного читання працювала Дитяча точка «Спільно», яка надавала соціально-психологічну і гуманітарну підтримку родинам ВПО і місцевим мешканцям. У відділі підліткового читання організовано роботу

Батьківського клубу у межах спільного проєкту з БО «Благодійний фонд «Безпечне майбутнє»» теж за сприяння ЮНІСЕФ. Активно в бібліотеці запрацювали сімейний ігровий майданчик «Я+мама+тато=Книга», культурно-дозвілєві студії для підлітків «Бібліохаб 11+», «ІТ бібліошкола для дітей», літературно-мистецький проєкт «Наші», організовано проведення циклу заходів з підтримки ментального здоров'я у межах бібліотечних проєктів «Недільний вікенд», «Бібліотечний артпростір «Відкрий себе»», «Майстерня Hand-made», «Четверговий сторітелінг» тощо.

Приміщення нашої бібліотеки побудоване ще в 50-х роках минулого століття спеціально під обласну бібліотеку для дітей і є пам'яткою архітектури місцевого значення. Тому капітальний ремонт та реставраційні роботи самі ми не можемо проводити, але завжди намагалися підтримувати будівлю в належному стані та вигляді, робили поточні ремонти, придбали нові меблі і ще до війни значно оновили бібліотечний фонд. Бібліотекарі завжди створювали атмосферу комфорту для родин під час перебування в закладі. Ми пишалися, що діти нашої громади мають свою безпечну територію. Але враховуючи реалії сьогодення, постійну небезпеку та численні тривоги, які можуть лунати годинами, питання створення безпечних умов як для відвідувачів, так і колективу бібліотеки набуло ще більшої актуальності. Тому адміністрація бібліотеки ухвалила рішення звільнити від дерев'яних стелажів та підсобних меблів один великий зал відділу зберігання та реставрації бібліотечних фондів площею понад 100 кв. м, яка знаходиться у підвальному приміщенні без вікон, і облаштувати там бібліотечне укриття для персоналу та користувачів.

Звичайно, це відбувалось поступово, не за один місяць. З початку було звільнено від стелажів невелику частину приміщення. Але цього було недостатньо для забезпечення правил протипожежної безпеки, санітарних норм та знаходження у даному приміщенні певної кількості дітей. Тому ми продовжили роботу по упорядкуванню, актуалізації та очищенню бібліотечного фонду від морально застарілих та зношених видань; частину

фонду перемістили в інший зал. Приміщення було повністю звільнено від стелажів. Власними силами зробили поточний ремонт – побілили стелі, уклали лінолеум на підлогу, пофарбували та розмалювали стіни за мотивами драми-феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки та казок про Єдиноріжку сучасної письменниці-землячки Надії Гармазій, книжки якої є в фонді бібліотеки. Намальовані герої мультфільму «Мавка» та веселі Єдиноріжки піднімають настрій та заспокоюють дітей, дають їм можливість трохи відволіктися від того, що відбувається в даний момент.

Приміщення має достатнє освітлення, опалення та кондиціювання, що встановлене у книгосховищі, а також два виходи на вулицю. В укритті було також замінено входні двері на металеві протипожежні. Ще раз хочу наголосити, що все в бібліотечному укритті зроблено працівниками без залучення бюджетних коштів, за які профінансовано лише придбання протипожежних дверей та лінолеуму для підлоги.

Але бібліотека шукає різні грантові пропозиції, розширює та використовує грані партнерства, що сьогодні надзвичайно важливо в умовах обмеженого бюджетного фінансування. Так, завдяки тісній співпраці бібліотеки з БО «Благодійний фонд «Безпечне майбутнє»» у межах проєкту з організації роботи Батьківського клубу заклад отримав благодійну допомогу для закупівлі матеріалів та обладнання на суму майже 101 тис. грн для облаштування туалетної кімнати поруч з укриттям. Наразі проведено усі ремонтні роботи, вбиральня працює, що значно покращило санітарно-гігієнічні умови у бібліотеці та додало більше зручностей у використанні укриття. І на сьогодні бібліотечне укриття включено до фонду захисних споруд цивільного захисту населення як найпростіше укриття.

Тепер ми називаємо наше бібліотечне укриття «Вуликом», адже це місце дійсно стало безпечним місцем для читання, проведення вправ для зняття стресу та розваг з дітьми. Поняття безпеки досить відносне у сьогоднішніх умовах війни, але у разі повітряної тривоги ми часто надаємо прихисток маленьким вихованцям СДНЗ №46 «Краплинка»

м. Кропивницький для дітей з порушеннями зору, учням Ліцею імені Тараса Шевченка та інших шкіл міста Кропивницький, які відвідують бібліотеку і є нашими постійними читачами, а також всім дітям та батькам, які в цей час перебувають в закладі. Було і таке, що під час тригодинної тривоги наша малеча навіть позасинала на пуфах.

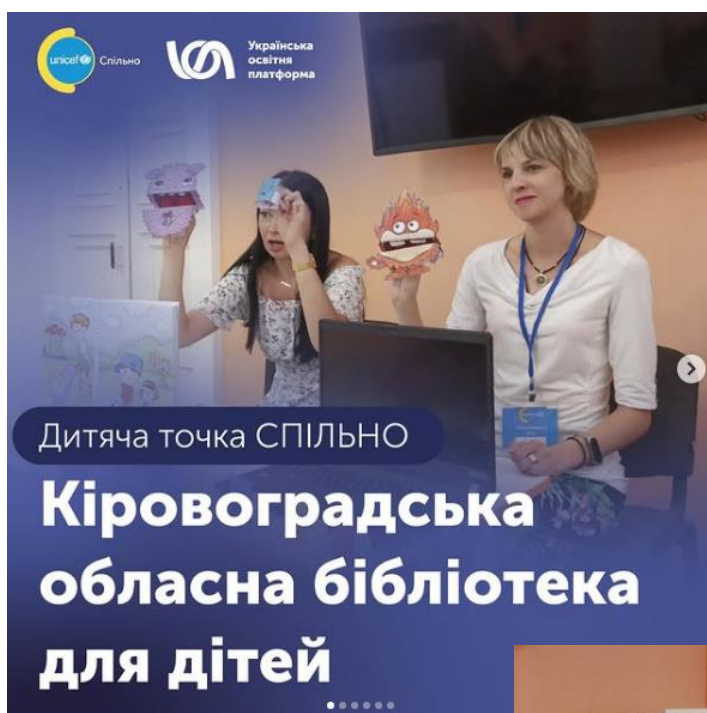
На локаціях бібліотечного укриття бібліотекарі пропонують своїм користувачам різноманітний спектр послуг. Це голосні читання та презентації; ігрові програми; творчі майстерки та настільні ігри для усієї родини; руханки, вправи та арттерапевтичні заняття для зменшення тривожності, страху, психологічного розвантаження та укріплення ментального здоров'я. До проведення таких занять з дітьми долучаються і наші партнери – волонтери Кіровоградської обласної організації Товариства Червоного Хреста України в рамках проєкту психосоціальної підтримки за сприяння Данського Червоного Хреста.

Так сталося, що в укритті проходили навіть зустрічі із запрошеними гостями, презентації книжок місцевих письменників, зокрема Надії Гармазій, а також вистави акторів обласного академічного театру ляльок, з якими ми давно дружимо.

Сьогодні наша бібліотека для дітей виконує функції центру читання та інформації для задоволення інтелектуальних, освітніх, культурних потреб дітей і підлітків, організації змістовного родинного дозвілля, реалізує низку бібліотечних проєктів на підтримку ментального здоров'я та створення умов безбар'єрного простору для дітей. Але поки йде війна, безпека наших дітей має бути на першому місці.

Нажаль, бібліотечних ресурсів ще не вистачає для того, щоб повноцінно обладнати бібліотечне укриття. Бібліотеці так необхідне технічне обладнання та меблі, аби раціонально та якісно використати створений безпечний простір для дітей, їхніх батьків, вчителів, вихователів, бібліотекарів. І тому, створюючи нову модель дитячої бібліотеки, реалізуючи трансформацію її функцій в умовах воєнного стану, для нас важливо

вирішити це питання, щоб поняття «Укриття в бібліотеці» не лякало дітей, а навпаки заспокоювало і давало більше можливостей розвиватися, навчатися та відпочивати у безпечних умовах. Звичайно, у всіх нас є єдина мрія скорішої перемоги і миру, щоб наші діти не чули цих довгих сигналів тривоги та вибухів, не бачили руйнувань та гибелі близьких людей, не відчували страху. І ми віримо, що цей час настане! І тоді ми зможемо використати наше укриття «Вулик», як вільну, безпечну, додаткову локацію для проведення різних бібліотечних активностей з дітьми.

Лідія УШАКОВА, директор КЗ «Обласна бібліотека для дітей» Черкаської обласної ради, заслужений працівник культури України

Бібліотеки Черкащини на варті дитинства

2024 рік став особливим для Черкаської обласної бібліотеки для дітей, адже саме на нього припав 80-річний ювілей книгозбірні. Це тривалий проміжок часу не лише в житті бібліотеки, а й країни взагалі. За цей період відбулися значні зміни в усіх сферах діяльності суспільства. Кращою ставала і бібліотека: запроваджувалися нові послуги, поліпшувався сервіс, збільшувалася кількість користувачів, зростала затребуваність книгозбірні у громаді. Тож сьогодні Черкаська обласна бібліотека для дітей – це авторитетне інформаційне, культурно-просвітницьке середовище, яке сприяє соціальному, інтелектуальному й духовному становленню найбільш вразливої та незахищеної частини нашого суспільства – дітей.

Діяльність бібліотеки невіддільна від життя країни, і зараз книгозбірня переживає найважчий у своїй історії час. З початком повномасштабного вторгнення одним із напрямів діяльності бібліотеки стала робота на допомогу психологічному розвантаженню користувачів-дітей. Налагодилася та посилилася співпраця з французькою гуманітарною організацією Тріангль Женерасьон Юманітер (Triangle Generation Humanitaire), що надає безоплатну психологічну допомогу дорослим і дітям. Використовуючи різні рухливі, інтелектуальні, творчі вправи та спілкуючись із дітьми й підлітками, психологи допомагають нашим користувачам долати стрес, знаходити спільну мову з однолітками й дорослими людьми, адаптуватися в колективі, розвивати емпатію, відшукувати необхідний внутрішній ресурс для активного життя.

Книгозбірня долучилася до проведення фестивалю «Стійкість молоді – сила нації», який відбувся у межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» за ініціативою Олени Зеленської та за сприяння Черкаської

обласної військової адміністрації. На бібліотечній локації учасники заходу змогли відволіктися й розважитися, а також поповнити свій ресурс ментального здоров'я.

Психологічна підтримка та розвантаження дітей відбувається й через організацію бібліотерапевтичних і дозвільних заходів, адже надійним захистом для дітей від страхів і переживань є книга та гра. Тож під час літніх канікул у бібліотеці пройшла апробацію рятувальна операція «Котів багато не буває» – захоплива інтелектуальна розвага за мотивами популярної у малечі серії книг Галини Вдовиченко «36 і 6 котів». Стабільно користувалися популярністю у читачів наступні заходи: літературно-розважальна гра «Потрапити до казки просто», магічний турнір «Чародії в дії», калейдоскоп розваг «Літо кличе до бібліотеки», бібліокіно «Читали. Дивилися. Радимо» та різноманітні літературні квести.

Не відстають від обласної й бібліотеки краю. Так, у Центральній бібліотеці для дітей м. Сміла у партнерстві з волонтерами Товариства Червоного Хреста в Україні відбуваються рекреаційні зустрічі у межах заходів із психосоціальної підтримки дітей віком 7-12 років. Заняття побудовані так, щоб розвивати спостережливість, комунікабельність, вміння домовлятися одне з одним. На зустрічах панує атмосфера довіри й взаємодії, тож дітлахи отримують відчуття підтримки та єдності.

Черкаська центральна міська бібліотека для дітей ім. М. Слабошпицького для малечі з родин ВПО реалізує арттерапевтичний проєкт «Простір впорядкованих емоцій». Через творчість та спілкування діти вчаться розуміти свої емоції, вибудовувати стосунки з друзями, а ще релаксують, долають внутрішню напругу.

Упродовж двох тижнів на базі бібліотеки-філії № 2 для дітей Черкаської МЦБС тривав проєкт арттерапії «Перетворимо біль війни на творчість». Його вдалося реалізувати завдяки отриманню цільової стипендії в галузі культури від Черкаської міської ради. Це цикл майстер-класів, спрямованих на психологічно-емоційне розвантаження дітей. Проєкт був

розрахований на 600 дітей мікрорайону, які відвідували літні пришкільні табори. Допомогти дітям відволіктися від постійних неприємних моментів, які їм доводиться переживати через війну, – така мета проведення цих занять. Учасників заходів навчали виготовляти патріотичні символи й обереги, а також знайомили з українською культурою й традиціями. Згодом проєкт трансформувався в щопонеділкові заняття творчо-психологічного релаксу «Creativity hands», що є своєрідним антистресом для школярів. Під час цих занять діти ще й розвивають уяву, дрібну моторику.

Плідні партнерські зв'язки склалися між Звенигородською бібліотекою для дітей та громадською організацією «Десяте квітня». У книгозбірні вдалося облаштувати простір для психологічного розвантаження дітей із числа родин ВПО та юних звенигородців, наповнити його новими меблями, настільними іграми, канцтоварами для майстер-класів. Частою гостею в бібліотеці стала і психолог організації. За її участі відбулася низка навчально-розважальних ігор «Майстер комунікації» та літніх арттерапевтичних зустрічей «Слухаємо свої емоції».

Упродовж року на базі Корсунь-Шевченківської бібліотеки для дітей діяла Дитяча точка «Спільно» від Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) із сучасним ремонтом, яскравими меблями, новими іграшками, матеріалами для творчості, безпечним затишним простором, а також професійними педагогами, психологами, юристами, бібліотечними працівниками, які проводили творчі заняття, різноманітні майстер-класи, ігри, квести. Після завершення проєкту, завдяки оновленому інтер'єру та ентузіастам-працівникам дитячої бібліотеки, креативний простір продовжує бути ідеальним місцем для навчання, дозвілля, комунікації дітей і підлітків.

Більшість сільських громад стали усвідомлювати необхідність створення сучасних просторів для дітей у публічних бібліотеках. Зокрема, у Хлистунівському центрі культури і дозвілля наприкінці 2023 року почав діяти сучасний бібліопростір для дітей «Країна Мрій». Його організація стала можливою завдяки перемозі у Всеукраїнському конкурсі соціальних

ініціатив «Час діяти, Україно!» від Благодійної організації «Благодійний Фонд «МХП – Громаді». Цікаво, що ідею створити саме такий простір запропонували діти.

Шляхом зонування створено сучасний формат бібліотечної кімнати для дітей, де поєднується пізнання з дозвіллям і розвитком творчих здібностей. У час військової агресії дитячий бібліопростір виконує інформаційну, освітню та культурно-дозвілєву функції, є центром психологічної підтримки для дітей, які через війну прибули до громади з інших регіонів. Розвивальні ігри, цікаві нові книги, різнопланові заходи, тренінги допомагають відновитися й продовжувати життя в гармонії.

Завдяки небайдужості й ініціативності жителів села Нове Місто, що на Монастирищині, та за сприяння фермерського господарства «ЛатАгроінвест» було оновлено систему опалення й здійснено ремонт приміщення бібліотеки, розташованої в будинку культури. Бібліотека налагодила співпрацю з українськими видавництвами й авторами, благодійними фондами. Так у фонді книгозбірні з'явилося понад 400 нових книг для дітей і дорослих. Благодійники надали бібліотеці настільні ігри й м'які іграшки. Заклад також отримав подарунок від відомого українського бренду ZiVi – виробника ергономічних дитячих канцтоварів. Тепер юні відвідувачі із задоволенням малюють, роблять аплікації з кольорового паперу, створюють фігурки з екологічно чистого пластиліну. Логічним стало запровадження в такому рекреаційному просторі послуги «бібліоняня».

Розвитку пізнавальних і творчих здібностей дітей і водночас їх психологічному розвантаженню сприяють і різноманітні конкурси. Цьогоріч їх було особливо багато. Тож ми вирішили відновити традицію урочистого відзначення переможців конкурсів на обласному рівні. Напередодні Всеукраїнського дня бібліотек до головної дитячої книгозбірні краю завітали понад 120 гостей. Святкова програма «Вітаємо книгодрузів!» об'єднала учасників змагань, їхніх батьків і друзів. У межах програми на гостей чекали захопливі ігрові завдання за популярними літературними творами. А після

завершення – урочиста церемонія нагородження лауреатів обласних етапів 5 всеукраїнських змагань, а також обласного фотоконкурсу «Книжкові миттєвості разом із домашнім улюбленцем». Щирі емоції дітей, слова вдячності від батьків – найкращий стимул і далі працювати на благо юних. Слід зазначити, що свято відбулося за фінансової підтримки благодійного фонду «МХП – громаді».

Пріоритетом діяльності бібліотек Черкащини завжди було й національно-патріотичне виховання дітей. Загалом, уся робота, яку здійснюють бібліотеки для дітей області, – це виховання через книгу, читання, інформацію свідомого патріота України, готового брати на себе відповідальність, захищати й відбудовувати країну. Цій меті підпорядковані соціокультурні заходи, віртуальні ігри, медіапродукти тощо. Тема патріотизму є пріоритетною при поповненні фондів бібліотеки. Так, критерієм при відборі книг у 2024 році були найкращі зразки сучасної дитячої літератури, які мають вплив на патріотичне виховання, духовний та інтелектуальний розвиток дітей; книги про нових українських героїв, історію й культуру нашої країни. Також фонд бібліотеки поповнився творами сучасних українських авторів, які максимально тактовно, коректно і водночас правдиво розповідають дітям про війну. З метою популяризації творів цієї тематики випускаються відеоогляди нових надходжень, які розмежовуються за віком читачів і темами та презентуються на сторінках закладу у фейсбуці, ютубі та безпосередньо в бібліотеці.

Протягом року відбувалися яскраві події. Це відкриття Тижня дитячого читання «Шевченко закликає, Україна перемагає!», зустріч у літературно-музичному салоні «Мистецтво і війна», відкриття виставки юних митців Черкас «Мій рідний край, моя Україна – 2024», присвяченої 70-річчю заснування Черкаської області. Традиційно важливою подією залишається церемонія нагородження переможця Всеукраїнського конкурсу творів для дітей «Лоскотон», яка щорічно відбувається у бібліотеці. Цьогорічною переможницею стала Марина Павленко з книгою «Василина і трипільський

слід», яку письменниця презентувала під час заходу. Захоптиві події на історичному тлі – що може бути кращим мотиватором для дітей вивчати історію краю.

Національно-патріотичне виховання здійснюється й на сучасних прикладах відважних і героїчних вчинків. Тематичні заходи проводяться на прикладах мужності й відваги учасників Революції Гідності, Героїв Небесної Сотні, «кіборгів», учасників антитерористичної операції й загалом повномасштабної війни російської федерації проти України. «Вільні. Незламні. Непереможні», «Майдан: фортеця духу, де народилася нація», «Героям слава навіки», «Революція гідності: події, які змінили історію», «Хоробрі серця», «Україна – це ми», «Жовто-блакитне серце ніколи не здається» – такі різноманітні за формами заходи постійно відбуваються в бібліотеці.

З початком повномасштабної війни в Україні бібліотеки міцно долучилися до волонтерства. Уже третій рік поспіль бібліотекарі плетуть маскувальні сітки й шкарпетки, донатять на ЗСУ, збирають продукти і побутові речі для захисників, організовують дітей на виготовлення оберегів для військовослужбовців, через культурно-мистецькі проекти пропагують меседжі незламності, перемоги й миру.

Усвідомлення необхідності посильного вкладу кожного у наближення перемоги намагалися донести працівники бібліотеки до своїх користувачів під час зустрічі «Волонтер – це стан душі», організована в книгозбірні з представниками ГО «Центр допомоги армії, ветеранам та їхнім родинам». Запрошені волонтери поспілкувалися з читачами, розповіли про свою громадську організацію, основну роботу, відповіли на питання присутніх. Читачі й колектив бібліотеки, користуючись нагодою, передали через Центр подарунки й необхідні військовим речі.

Сьогодні бібліотека стає громадським центром, місцем для спілкування, згуртування, обговорення проблем і пошуку шляхів їх вирішення. І це не лише красиві слова. Масштаби волонтерської діяльності,

яка розгортається на базі бібліотек й очолюється нашими колегами, захоплює. Зокрема, при Летичівській бібліотеці-філії Монастирищенської публічної бібліотеки з перших днів війни потужно запрацювало волонтерське об'єднання «Летичівські Березині». Згуртувати людей, організувати роботу та логістику, знайти спонсорів й однодумців – усе це лягло на плечі бібліотекаря.

Учасники волонтерського об'єднання налагодили зв'язки з нашими земляками в Чехії, Польщі, Естонії, Фінляндії, Швеції, США, активно співпрацюють з волонтерами України, які опікуються шпиталями Одеси, Дніпра, Павлограда, Києва, Овруча. «Летичівські Березині» плетуть маскувальні сітки, шують маскувальні костюми й адаптивний одяг, виготовляють окопні свічки, збирають і передають бійцям продукти, популяризують волонтерську діяльність серед дітей. Діяльність волонтерського об'єднання висвітлив регіональний телеканал «Суспільне Черкаси».

Такі ініціативи підвищують значення бібліотек у сучасному світі й надають підтримку нашим спільнотам у складних умовах війни. Книгозбірні в черговий раз довели свою затребуваність суспільством. Бібліотеки для дітей і надалі своєю діяльністю додаватимуть яскравих фарб у дитяче життя в цей непростий час. Вкладаємо в дітей найкраще й віримо у Перемогу!

*Лариса САВЕНКО, директор Кіровоградської
обласної бібліотеки для юнацтва ім. Є. Маланюка*

Бібліотека на шляху до Перемоги

«Місто – трудівник. Місто – воїн. Місто – волонтер». Саме так називають Кропивницький від початку війни... Але ці слова характеризують і діяльність кожного окремого закладу, підприємства чи організації, зокрема нашої бібліотеки.

Ми працюємо: виховуємо та залучаємо молодь до читання; популяризуємо українську книгу; волонтеримо та донатимо; збираємо матеріали про героїв Кіровоградщини, які віддали своє життя за нашу свободу; підтримуємо внутрішніх переселенців, які опинилися у важких життєвих умовах, надаючи їм інформаційну, психологічну та гуманітарну допомогу; шукаємо додаткові гроші до бюджету.

Проектною діяльністю ми займалися завжди, але війна змусила нас ще активніше шукати альтернативні джерела для комплектування, оновлення технічних засобів та втілення ідей щодо покращення бібліотечних послуг у житті.

На поповнення бібліотечного фонду за час війни було виділено 86 тис. грн бюджетних коштів, а поповнено фонд на суму, що майже втричі більша. Сьогодні ми пишаємося тим, що черга бажаючих презентувати свою книгу в нашій бібліотеці розписана на 3 місяці наперед. І після кожної презентації нові книги – дарунки авторів – поповнюють бібліотечний фонд. Крім того, бібліотека стала учасницею проєктів: «Польська полиця» [Міністерства культури та національної спадщини Польщі](#) і [Міністерства культури та інформаційної політики України](#), «Книги для України!/Books for Ukraine» БО БФ «Бібліотечна країна», «Незламні бібліотеки» ГО Український ПЕН у межах спільної ініціативи з Book Aid International, Англійським ПЕН та Міжнародним ПЕН.

За час війни ми реалізували 7 проєктів за підтримки міжнародних

благодійних фондів, залучивши близько 500 тис. грн. Але справа не лише у грошах...

Наприклад, участь у реалізації Всеукраїнського проєкту *«ВільноХаб»* (2022 р.) (реалізовувався програмою «Мріємо та діємо» за фінансової підтримки Агенства США з міжнародного розвитку (USAID) та виконувався IREX у партнерстві з Будуємо Україну разом (БУР), Центром «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» (CSR Ukraine), Making Cents International (MCI), Міжнародним республіканським інститутом (IRI) та Zinc Network за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України) дала можливість 4 особам категорії ВПО працевлаштування на базі нашої бібліотеки та залученої нами до проєкту Новгородківської центральної бібліотеки.

Проєкт націлений на підсилення спроможності організацій та установ у громадах надавати послуги для різних груп молоді, в тому числі ВПО, а саме тих послуг, на які різко підвищився попит у зв'язку з війною в Україні. Зокрема йдеться щодо послуг на інформаційні, освітні та психосоціальні теми. Одним із основних завдань проєкту була інтеграція вимушено переміщених осіб у життя громади, отримання нових вмінь та навичок, знайомство та налагодження дружніх стосунків між собою. Усього у межах проєкту для дітей та молоді проведено 93 масових заходів, які відвідали близько 1000 учасників із родин ВПО та місцевих мешканців.

Успішна реалізація проєкту *«ВільноХаб»* дала можливість бібліотеці взяти участь у наступному проєкті *«ВільноХаб_працевлаштування»* (2023 р.). У бібліотеці було створено Пункт працевлаштування молоді, в якому проводилася робота з підлітками та молоддю. До проведення заходів долучали фахівців та бізнес-тренерів Спілки підприємців малого і середнього підприємництва, Регіонального фонду підтримки підприємництва в Кіровоградській області, Кропивницької філії Кіровоградського обласного центру зайнятості тощо.

Щорічно від 3 до 5 проєктів одночасно реалізовуємо під час

Європейського тижня кодування. У партнерстві з Комп'ютерною Академією IT STEP навчаємо школярів та студентську молодь програмуванню, використанню різних програм та застосунків, штучного інтелекту (ШІ).

Кожного року реалізуємо численні бібліопроєкти. Зокрема на виховання патріотизму та національної ідентичності спрямовані бібліопроєкти «Патріотичні діалоги «Україно, ми – дочки твої й сини», «Етнохата» та «РідноКрай»; на проведення змістовного сімейного дозвілля – «Лабораторія змістовного дозвілля» та «Кіноп'ятниця»; на психологічну підтримку населення – «Твій бібліодень» та «Мистецтво жити в рівновазі»; на підтримку тимчасово позбавлених волі жінок на базі ДУ «Кропивницький слідчий ізолятор» реалізується бібліопроєкт «Артбібліотека». Усі вони реалізуються за участі партнерів, передбачають різні активності та вуличні акції.

В умовах війни і постійного стресу усе населення України потребує допомоги психолога. Бібліотека доступними методами та заходами допомагала і допомагає відволіктися від подій війни та власних переживань. Так, на початку війни для внутрішньо-переміщених осіб (підлітків та молоді, молодих сімей з дітьми) було ініційовано бібліопроєкт «Твій бібліодень». Майже щодня у бібліотеці, на вулиці біля приміщення бібліотеки та у місцях проживання (перебування) внутрішньо переміщених осіб проводилися інформаційно-просвітницькі заходи, численні майстер-класи, інтерактивні та ігрові заходи.

У 2024 році ця робота набула нового забарвлення, стала більш структурованою, поєднала декількох партнерів. Було ініційовано бібліопроєкт «Мистецтво жити в рівновазі», спрямований на підтримку ментального здоров'я, розвиток особистих якостей та вмінь.

Бібліопроєкт «Мистецтво жити в рівновазі» реалізується спільно з Чеською неурядовою благодійною організацією «Людина в біді» та Кіровоградською обласною організацією Товариства Червоного Хреста України, але поступово до нього додаються інші партнери, з'являються нові

напрями.

Під час реалізації проєкту разом із психологинею Чеської неурядової благодійної організації «Людина в біді» ми організували заняття з елементами тілесно-орієнтованої терапії (ТОТ) або йоги. Цей напрям терапії стає дедалі популярнішим у світі, оскільки сприяє гармонізації тіла і розуму, покращує емоційний стан та загальне самопочуття. Основна ідея ТОТ полягає в тому, що наші емоції й переживання зберігаються не лише в свідомості, але й на фізичному рівні. Отже, робота з тілом допомагає знайти шлях до психічного здоров'я та благополуччя. Учасниці занять – жінки: місцеві мешканки та ВПО.

Другим напрямом співпраці стали терапевтичні зустрічі. Цей формат дозволив поєднати затишну атмосферу бібліотеки з можливістю отримати професійну психологічну підтримку, адже багато людей уникають звернення до психолога через різні стереотипи. Тема кожної групової терапевтичної зустрічі обирається відповідно до запиту аудиторії: «Мої ресурси», «Пасивна агресія», «Опора у житті», «Внутрішня дитина», «Вплив думок на емоції та поведінку», «Засоби саморегуляції при стресі», «Вміння відпочивати» та інші. Усі теми актуальні, важливі та відповідають вимогам часу.

Після відвідувань групових терапевтичних зустрічей у деяких учасників виникає потреба в індивідуальних консультаціях. Таким чином ми налагодили можливість отримання безкоштовної психологічної консультації на базі бібліотеки. У цьому році вже відбулося більше 40 індивідуальних психологічних консультацій. І це суттєво, адже одна година консультації психолога в Кропивницькому коштує від 800 до 1000 гривень.

Ми вважаємо, що організація терапевтичних зустрічей із психологом у бібліотеці є інноваційним і корисним кроком на шляху до створення більш психологічно стійкого та здорового суспільства.

Окрім цього, багато наших користувачів займаються творчістю, щоб відволікатися від важких обставин життя. Саме тому ми залучили до проєкту волонтерів Кіровоградської обласної організації Товариства Червоного

Хреста України. Адже профіль їхньої діяльності дозволяє поєднувати психологічну допомогу та арттерапію. Спільно з волонтерками цієї організації щосереди проводяться заходи з психосоціальної підтримки з елементами творчості. Під час заходів обговорюються теми подолання депресії та стресу, формування життєвих цінностей, вміння спілкуватися та керувати власними емоціями тощо; діляться з відвідувачами заходів прийомami психологічної самопомоги у стресових ситуаціях.

Також у межах бібліопроєкту «Мистецтво жити в рівновазі» ми проводимо роботу з підлітками. Спільно з волонтерами Товариства Червоного Хреста ми запустили для цієї аудиторії недільну ігroteку. Вона як форма психосоціальної роботи з молоддю є важливим інструментом для розвитку соціальних, емоційних та когнітивних навичок.

Кожного разу молодь збиралася, аби пограти у різні популярні настільні ігри – Alias, Dixit, Геометрія уяви, Уно, Монополія, Ерудит тощо. Далі цю роботу підхопили наші бібліотекарі та організували клуб рольових настільних ігор «Наші правила». Молодь збирається у зручний час, щоб пограти в різноманітні відомі серед підлітків ігри: «Мафія», «Підземелля та дракони» (D&D) та ін.

Складовою бібліопроєкту «Мистецтво жити в рівновазі» став бібліотабір «Кольорові емоції» для підлітків віком від 10 до 13 років. І він не перший. Бібліотека має певний накопичений досвід проведення таборів у межах обласної програми оздоровлення дітей під час літніх канікул.

Метою проведення цьогорічного бібліотабору стала психосоціальна підтримка дітей та підлітків в умовах повномасштабної російсько-української війни; організація цікавого та корисного дозвілля підлітків під час літніх канікул, допомога у пошуку нових друзів (що особливо актуально для підлітків категорії внутрішньо переміщені особи). Підтримав ідею проведення табору представник соціально відповідального бізнесу – місцевий письменник та підприємець Анатолій Каретний, який надав кошти на його організацію.

Протягом тижня 21 учасник (13 осіб – місцеві жителі та 8 осіб – з родин ВПО) вчилися пізнавати себе, керувати власними емоціями та взаємодіяти з однолітками і дорослими. Це був тиждень цікавих завдань, розваг, пізнання та активного відпочинку.

Підлітків розділили на команди – «сузір'я», що додало емоцій та духу змагальності. Щодня наші учасники «полювали на емоції» – виконували командні завдання, пов'язані з читанням та знайомством із відділами бібліотеки, за що й отримали командні «емоджі». Кожен день бібліотабору «Кольорові емоції» мав свою тематику, програму та колір. Ми провели дні знайомства, радості, допитливості, натхнення та захвату.

До проведення заходів залучили партнерські організації: ГО ТІМО «Відкриті двері», Управління патрульної поліції в Кіровоградській області, Центр підтримки переселенців «ЯМаріуполь», Чеська неурядова гуманітарна організація «Людина в біді», Кіровоградська обласна організація Товариства Червоного Хреста України. Спільно з цими організаціями ми проводили запальні ранкові руханки, психологічні ігри, навчали різним технікам мистецтва hand-made, наданню першої домедичної допомоги та багато іншого. Наразі ми продовжуємо роботу з психоемоційної підтримки населення, наші заходи тривають і проводжують допомагати містянам та ВПО.

Зважаючи на те, що в нинішніх умовах більшість наших користувачів – це жінки, нещодавно у нашому бібліопроєкті з'явився ще один новий напрямок – жіноча майстерня. Найкраще про успішність бібліопроєкту «Мистецтво жити в рівновазі» говорять цифри. Лише за сім місяців його реалізації проведено 155 заходів, відвідуваність яких склала понад 1000 осіб.

Сьогодні війна триває, але ми працюємо, волонтеримо та донатимо, підтримуємо внутрішніх переселенців, залучаємо додаткові гроші до бюджету, плануємо майбутнє після нашої Перемоги: 5 проєктів з оновлення та розвитку бібліотеки зареєстровано в екосистемі DREAM, підготовлені та подані пропозиції до 6 обласних програм на 2025-2029 роки.

У баченні свого майбутнього наша думка єдина: бібліотека для юнацтва – опора розвитку людського капіталу, адже ми працюємо з молоддю. На нас покладена важлива місія – виховувати патріотів, готових боротися за свободу України, працювати задля процвітання своєї країни.

**Багатовекторність діяльності сучасної бібліотеки для дітей у реалізації
культурної політики**

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції керівників
бібліотек

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко

Укладач Т.М. Кузілова

Редактор О.А. Кадькаленко

НБУ для дітей

вул. Я. Корчака, 60, м. Київ, 03190

Тел/факс. 400-65-87, тел. 400-39-96, 400-41-44

www.chl.kiev.ua

library@chl.kiev.ua

